

TARTU ÜLIKOOL

Sotisaal- ja haridusteaduskond

Ühiskonnateaduste instituut

Sotsioloogia õppekava

Merle Lust

IMMIGRATSIOONI MEEDIAREPRESENTATSIOON POSTIMEHE JA
ÕHTULEHE *ONLINE* VÄLJAANNETES 2008. JA 2014. AASTAL

Magistritöö

Juhendaja: MSc, Andu Rammer

Juhendaja allkiri: _____

Tartu 2015

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töös kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

Merle Lust

29.05.2015

ABSTRACT

Media Representation of Immigration in Estonian National Newspapers Postimees and Õhtuleht in 2008 and 2014

The aim of the current master thesis was to describe media representation of immigration in Estonian National Newspapers with the example of Postimees and Õhtuleht, comparing years 2008 and 2014.

Content analysis of 384 news articles was carried out in order to find out who are the main constructors of the media discourse, what are the main topics covered in news, what is overall evaluation of immigration as phenomena, what are main expressions and group categories used to refer to immigrants and in what ways do Estonian level news differ from media texts covering other regions.

Empirical analysis showed that immigration theme is mainly framed by journalists as text authors, as well as representatives of the power. The main image of immigration in the news is one of threat. Many news concentrate on political discussion, illegal immigration and illegal immigrants. Estonian news tend to be more positive though. There was no big difference in news coverage in 2008 and 2014 and between different newspapers.

Keywords: representation, media, immigration, content analysis, securitization discourse

Sisukord

ABSTRACT	1
SISSEJUHATUS	4
1 TEOREETILINE RAAMISTIK	6
1.1 Sotsiaalkonstruktivistlik lähenemine	6
1.2 Rändeteoreetilised lähtekohad	15
1.3 Immigratsiooni kontekst – julgeoleku ja majanduslik diskursus Euroopas	23
1.4 Valik uuringuid immigratsiooni kujutamisest meedias	28
1.5 Probleemipüstitus	31
2 METOODIKA	33
2.1 Kvantitatiivse kontentanalüüsi meetod.....	34
2.2 Kontentanalüüsi valim.....	35
2.3 Kontentanalüüsi käik	36
3 TULEMUSED	39
3.1 Artiklite arv ja ajaline jaotumine	39
3.2 Žanr.....	40
3.3 Artikli ruumiline fookus	41
3.4 Autor.....	43
3.5 Meediateksti kirjutamise ajendid või põhjused	44
3.6 Kõneisik ehk autoriteet.....	48
3.7 Teemade jaotumine.....	50
3.8 Sisserändajate kohta kasutatavad väljendid ja kategooriad	58
3.9 Immigratsiooni tonaalsus meediatekstides	62
3.10 Immigratsiooni ja immigrantide kujutamine meediatekstides.....	68

3.11 Eesti tasandi uudised	76
4 JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	81
KOKKUVÕTE.....	90
KASUTATUD KIRJANDUS	92
LISAD	98
LISA 1 Tekstianalüüsi kodeerimisjuhend	98
LISA 2 Meediatekstide loetelu	102
LISA 3 Kontentanalüüsi tulemuste tabelid ja joonised	121

SISSEJUHATUS

Immigratsioon on inimkonda alati saatnud ent globaliseeruvast maailmas on antud nähtus muutumas järjest olulisemaks. Eesti ei ole hetkel veel populaarne immigratsioonisehtkoht. Samas võib Euroopa Liidu liikmeks olemise ning immigrantide järjest suurema Euroopasse liikumisega seoses eeldada, et tulevikus saab ka Eestis olema järjest enam uusi inimesi ja rahvusi, kes otsustavad meie riigi kas enda ajutiseks või püsivaks elukohaks valida.

Kuigi Eestisse on immigratsioon pärast iseseisvumist suhteliselt madal, siis erinevad uuringud on näidanud, et elanikkonna seas on valdavaks negatiivsed hoiakud võimaliku immigratsiooni suhtes. Seda on võimalik ühelt poolt seletada immigratsiooni seostamisega suurearvulise venekeelse elanikkonnaga, kes Nõukogude ajal Eestisse elama asus ja ohus, mida enda identiteedile sellega seoses tajutakse, ning teiselt poolt võivad Euroopa Liidu kontekstis mõjutajaks olla ka Euroopa riikides valitsevad ideoloogiad ja diskursused.

Kui Eestis on seni uuritud inimeste suhtumist immigratsiooni läbi erinevate indiviidi ja riigi tasandi tunnuste, siis meedia kui võimalik arvamuste mõjutaja on pälvinud vähe tähelepanu. Meediat on erinevatel perioodidel kirjeldatud ühelt poolt kui võimsat avaliku arvamuse kujundajat ning teisalt kui suhteliselt võimetut auditoriumi mentaalsete representatsioonide mõjutajat, mis suudab paika panna vaid avaliku diskursuse ja arvamuse päevakorra (Van Dijk, 2005). Meedia suudab siiski reaalsust konstrueerida sellel määral, et otsustatakse millistele teemadel ja aspektidele pööratakse rohkem tähelepanu ning millised teemad jäävad meedia tähelepanuväljast välja (Trenman ja McQuail 1961, McQuail 2003: 407 kaudu) ning seetõttu on oluline uurida, kuidas meedia kujutab läbi uudiste immigratsiooni kui nähtust.

Sotsiaalse konstruktivismi ja sotsiaalse representatsiooni teooriate kohaselt ei oma sotsiaalsed nähtused iseenesest (loomulikult) mingit konkreetset tähendust, vaid see on konstrueeritud kollektiivselt sotsiaalse interaktsiooni käigus keele kaudu (Laughey, 2007; Maravasti, 2004). Selle tulemusel tekivad sotsiaalsed representatsioonid ehk väärtuste, ideede, normide ja praktikate süsteemid, mille eesmärgiks on luua korda sotsiaalses maailmas ja võimaldada kommunikatsiooni (Wagner jt., 1999). Antud representatsioonide loomisel mängib meedia olulist rolli, vahendades ühiskonnas levinud representatsioone, ning luues nendest omi

versioone (vt Entman, 2003; Fairclough, 1995; Buonfino, 2004) Immigratsioonist loodava meediarepresentatsiooni analüüs aitab seega paremini mõista suhtumist immigratsiooni.

Antud magistritöös eesmärgiks on kirjeldada immigratsiooni ja immigrantide meediarepresentatsiooni Eesti päevalehtedes, Postimehe ja Õhtulehe *online* väljaannete näitel. Immigratsiooni representatsiooni meedias uurides pööratakse tähelepanu loo omadustele ja kontekstile, meediarepresentatsioon kujundajatele, peamistele teemadele, mis seostuvad immigratsiooni kajastamisega, loo tonaalsusele ja immigratsiooni kuvandile, immigrantide kohta kasutatavatele väljenditele (sünonüümidele) ning peamistele grupikategooriatele, mida immigrantidega seostatakse. Eraldi pööratakse tähelepanu Eesti tasandi uudistele, immigratsiooni kujutamise erinevusele Postimehes ja Õhtulehes ning meediarepresentatsiooni võimalikule muutumisele aja jooksul.

Töö teoreetilises osas on antud ülevaate olulistest teemadest ja teooriatest, mis on seotud immigratsiooniga ning kajastatakse uurimiseesmärgi sisukohast olulisi uuringuid. Töö teises osas antakse ülevaade metodoloogilistest lähtekohtadest ja kontentanalüüsi meetodist, mis on valitud uurimisküsimustele vastamiseks. Töö empiirilises osas on vaatluse alla võetud immigratsiooni meediarepresentatsioon Postimehe ja Õhtulehe *online* väljaannetes 2008. ja 2014. aastal. Teoreetiline osa on omakorda abiks tulemuste seletamisel järelduste ja diskussiooni peatükis.

Siinkohal soovin tänada oma juhendajat Andu Rämmerit tema heade nõuannete ja abi eest magistritöö kirjutamisel. Samuti olen väga tänulik abi, ideede ja moraalse toe eest enda perekonnale ja sõpradele.

1 TEOREETILINE RAAMISTIK

1.1 Sotsiaalkonstruktivistlik lähenemine

1.1.1 Positivism ja konstruktivism

Ühiskonna nähtuste ning sotsiaalsete gruppide uurimisel on väga oluline paradigma, millest lähtutakse. Sotsiaalteadustes eristatakse kahte peamist epistemoloogilist paradigmat – positivism ja konstruktivism. Nende peamine erinevus seisneb selles, kuidas nad näevad sotsiaalse reaalsuse olemust. Kui positivistid usuvad, et meil on võimalik otseselt sotsiaalse maailma kohta teadmisi omada, ehk sotsiaalset reaalsust nähakse kui midagi, mis põhineb teatud iseenesest mõistetavatel tõdedel, siis konstruktivism lähtub põhimõttest, et meie teadmine maailmast koosneb mõistetest ja kategooriatest, ehk abstraktsetest maailma käsitlevatest representatsioonidest, mille väärtus põhineb nende kasulikkusel, mitte nende vastavuses olemisel reaalsusega (Della Porta ja Keating, 2008: 350; Maravasti, 2004). Konstruktivismi kohaselt ei ole olemas iseenesest mõistetavad sotsiaalsed reaalsused, vaid teadmine sotsiaalsest reaalsusest on konstrueeritud läbi interaktsiooni ning seetõttu pööratakse tähelepanu just sellele, kuidas teatud uuritav sotsiaalne fenomen on konstrueeritud (ning vähem selle fenomeni põhjustele) (Maravasti, 2004).

Kuigi positivism rõhub objektiivsusele on antud lähenemisele ette heidetud selle normatiivset iseloomu ja liigset usku uurija võimes ja võimalustes olla objektiivne uurimisobjekti suhtes (vt. Della Porta ja Keating, 2008: 31). Kui me näeme, nagu positivistid, sotsiaalset reaalsust kui midagi etteantud ja objektiivset, siis laieneb see omakorda ühiskonnas olevatele kategooriatele ja gruppidele, mida nähakse kui loomulikke. Loomulikena võidakse sellest tulenevalt näha ka võimusuhteid, mis antud gruppide vahel eksisteerivad. Heaks näiteks on siin naiste ajalooline positsioon meeste suhtes ning rassilistest ideoloogiatest tulenevad võimusuhted mustade ja valgete vahel, mille legitimeerimiseks kasutati ka teadust. Konstruktivismist lähtuvalt ei tähenda reaalsuse konstrueeritus, et sotsiaalseid gruppe iseenesest ei eksisteeri, aga loomulikena ei võeta meie arusaama antud gruppidest. Konstruktivistlikule paradigmale on omakorda ette heidetud relativismi ja ka vaikimisi

eeldust, et tähenduste muutudes püsib reaalsus ise muutumatuna (vt Woolgar ja Pawluch, 1985).

Antud töös lähtutakse konstruktivistlikust paradigmat, kuna see võimaldab kriitiliselt analüüsida meediaväljaannete immigratsiooni teemaliste artiklite sisu, ning teha kogutud andmete kaudu saadud tulemuste põhjal järeldusi immigratsiooni kui nähtuse tähenduse kohta ühiskonnas üldiselt.

1.1.2 Representatsiooni teooria

Kuna töö fookuseks on immigratsiooni meediarepresentatsioon siis sellest tulenevalt avatakse järgnevalt representatsiooni olemus. Representatsiooni võib defineerida kui reaalsuse konstrueerimist keele kaudu (Laughey, 2007: 204). Keele olulisust reaalsuse kodeerimisel rõhutab ka Stuart Hall (1997) seostades seejuures representatsiooni kultuuri mõistega. Halli (1997: 3) tõlgenduses toimib keel tähenduse loomisel representatsiooni süsteemina, mis võimaldab sarnase kultuuritaustaga inimestel mõista märkide ja sümbolite vahendusel edastatud tähendusi.

Mosovici (1973, Wagner jt 1999: 96 kaudu) sotsiaalse representatsiooni teooria käsitluse kohaselt kujutab sotsiaalne representatsioon endast kollektiivset tähenduse loomist sotsiaalsest objektist kogukonna poolt, mis saab läbi antud ühise tähenduse sotsiaalseks reaalsuseks. Antud käsitluse kohaselt on sotsiaalne representatsioon väärtuste, ideede, normide ja praktikate süsteem, mis võimaldab indiviididel ühelt poolt luua kord ja orienteeruda enda materiaalses ja sotsiaalses maailmas ning teisalt võimaldab nende omavahelist kommunikatsiooni tänu jagatud arusaamadele.

Mosovici arvates tajuvad inimesed nendeni jõudvaid teadmisi uutest ja tundmatutest asjadest ja nähtustest segadusseajavate ja ähvardavatenä. Sellest tingituna püütakse mõtestada neid uusi teadmisi omavahelise kommunikatsiooni kaudu (milles mängib tähtsat rolli ka meedia) võimalikult kähku ning leida nende koht tuttavate mõistete hulgas. Mõtestamine leiab aset tähenduse omistamise kaudu. Taolises omistamisprotsessis etendavad juhtrolli representatsioonid. Võib öelda, et inimesed otsivad selles omistamisprotsessis sobivaid tähendusi varem teadaolevate ja tuttavate hulgast. (Levin-Rozalis, 2000; Wagner jt., 1999)

Selleks, et objekt saaks grupi sotsiaalses maailmas figureerida peab ta olema sotsiaalselt representeeritud. Objekt (nähtus) ei ole sotsiaalne, mingite sisemiste omaduste tõttu vaid läbi viisi, kuidas inimesed antud objektiga suhestuvad ja seda mõistavad - tegemist on kollektiivse fenomeniga, mis on seotud teatud kogukonnaga ja see on antud kogukonna liikmeks olevate indiviidide poolt läbi igapäeva kõne ja tegevuse konstrueeritud (Wagner jt., 1999: 96). Järelikult on sotsiaalsed representatsioonid grupi poolt jagatud teadmised ehk n-ö tavaarusaam mingist konkreetsest nähtusest ühiskonnas (või teatud ühiskonna grupis). Tavaarusaamade uurimise olulisusele on tähelepanu juhtinud ka Berger ja Luckmann (1991:27), kuna just tavaarusaamad on need, mis loovad alustalad, ilma milleta ükski ühiskond ei saaks eksisteerida.

Sotsiaalsete representatsioonide puhul on olulised grupid, millest rääkimine on mõttekas ainult kontekstis, kus nad eristuvad teistest sotsiaalsetest gruppidest. Kuna sotsiaalsed grupid erinevad üksteisest enda sotsiaalsete fenomenide tõlgenduste poolest, siis on representatsioonid omakorda nende sotsiaalse (grupi) identiteedi aluseks (Wagner jt 1999: 97). Samas ei ela grupid isolatsioonis vaid on mõjutatud nii teiste gruppide kui väliste sündmuste poolt. Sotsiaalse representatsiooni teooria eelduseks on, et representatsioone on võimalik seletada ainult läbi sotsiaalse situatsiooni – nad ilmnevad poliitikas, religioonis ja majanduses ning seega sotsiaalses struktuuris, -korras ja -institutsioonides (Levin-Rozalis, 2000:). Tegemist on teadmise loomisega konkreetsetes kontekstis, mis on mõjutatud varasematest institutsioonidest, struktuuridest ja ideoloogiast ning olemas olevatest sotsiaalsetest representatsioonidest.

1.1.3 „Teise“ konstrueerimine

„Teise“ konstrueerimist peetakse üheks kõige tähtsamaks mehhanismiks grupi identiteedi loomisel, kuna identiteete luuakse tihti läbi võrdluste, opositsioonide loomise ja piiride tõmbamise. Robins (2005: 173) juhib tähelepanu sellele, et identiteedil ei ole kindlat positiivset tähendust. Selle omadus sõltub sellest, mis see ei ole, sellest, mis antud identiteet välja jätab ehk sellest, keda ta enda hulka ei loe. „Teise“ ja „meie“ konstrueerimine toimub läbi üldistamise, kategoriseerimise ja stereotüüpide loomise, mille eesmärgiks on lihtsustada maailmas leiduvat keerukust (Smith, Bond ja Kağıtçıbaşı, 2006: 231). Tegemist, on representatsioonide loomisega keele kaudu (läbi diskursuste) n-ö sise- ja välisgruppide, kus

„endale“ omistatakse pigem positiivseid omadusi ja „teist“ kirjeldatakse negatiivselt (Van Dijk, 1998: 33). Seejuures „endale“ teatud omaduste iseloomulikuks pidamine gruppide võrdluses eeldab justkui, et „teine“ neid omadusi ei oma või omab vastandlikke omadusi. Tihti viib antud diferentseerimine polariseerumiseni läbi, mille luuakse n-ö fundamentaalne teine, keda peetakse endast ja enda grupist radikaalselt erinevaks (Robins, 2005: 174).

Ajalooliselt on olulised kategooriad, millest lähtuvalt „ennast ja „teist“ konstrueeritakse etnos, rass, rahvus ja usk. Seejuures on antud kategooriad tihti omavahel põimunud, ning neid kasutatakse koos enda grupi domineerimise õigustamiseks. Antud töös ei ole võimalik anda põhjalikku ajaloolist ülevaadet „teise konstrueerimisest ning selle kaudu tekkinud võimusuhetest, kuigi need narratiivid mõjutavad erinevate gruppide vahelisi suhteid ka tänapäeval. Siinkohal antakse lühike ülevaade erinevatest „teistest“, kes on olulised immigratsiooni kontekstis tänapäeval.

Rass on läbi ajaloo olnud oluline gruppide eristamise kategooria. Kuigi inimgruppide vahelised bioloogilised alused, millel rassism minevikus põhines on tänaseks ümber lükatud, siis ei ole rassism kui nähtus kuhugi kadunud. Hägusamaks on aga muutunud rassi ja rassismi definitsioonid. Hill Collins ja Solomos (2010: 3) toovad siiski välja, et paljudele definitsioonidele on iseloomulik pidada rassismi rassilise domineerimise ideoloogiaks, mis põhineb uskumustel, et teatud rassiline grupp on kas bioloogiliselt või kultuuriliselt alam ning antud ideoloogiat kasutatakse ratsionaliseerimaks teatud rassilise gruppi kohtlemist ja sotsiaalset positsiooni ühiskonnas.

Van Dijk (1992) on juhtinud tähelepanu asjaolule, et tänapäeva maailmas, kus sotsiaalsed normid ja seadused keelavad otseselt rassismi väljendamist, on üheks rassismi iseloomustavaks jooneks saanud selle eitamine. Kuna Lääne ühiskondade üheks peamiseks jooneks peetakse tolerantsust, millest on saanud rahvuslik müüt, siis oleks rassismi tunnistamine vastuolus valitseva ideoloogiaga Lääne ühiskonna olemusest. Ebamäärase rassismi olemuse puhul saab aga oluliseks küsimuseks etniliste ja rassi kategooriate erinevus, mida tihti kasutatakse samas kontekstis – kui rassismi saab defineerida ka läbi kultuurilise alavääristamise, siis mis eristab rassi ja etnost? Kas igasugust etnilist diskrimineerimist võib pidada varjatud rassismiks? Siinkohal saab siiski oluliseks üleval välja toodud grupi või indiviidi, kas erineva kultuurilise kuuluvuse või füüsilise välimuse põhjal alamaks pidamine.

N-ö kultuurilise rassismi mõistest lähtudes võib täheldada, et tänapäevaste rassistlike liikumiste sees on rassi tähendus paindlik ning antud liikumised proovivad esitada ennast kui liikumist, mille eesmärk on rahvuse kaitsmine, mitte mingi konkreetse grupi ründamine (Hill Collins ja Solomos, 2010: 5). Kaasaegsetele paremäärmuslikele liikumistele on iseloomulikuks saanud järjest enam essentsialistlike, fikseeritud ja suletud rahvuslike ja kultuuriliste identiteetide kaitsmine. Selleks on kasutusel diskursused, mis sulandavad etnose ja kultuuri mõistet rahvuse, kodakondsuse ja patriotismiga, ignoreerides seejuures antud identiteetide ajaloolist kujunemise protsessi. Antud liikumised ei rõhu enam rassilisele üleolekule vaid kultuurilise ühetaolisuse paradigmale, mis väljendub rahvuslikes ja patriootlikes poliitikates. Seejuures seostatakse Lääne kultuuri aspekte arengu ja tsivilisatsiooniga ning kujutatakse seda kui väärtust omaette. Antud diskursuste praktiliseks väljundiks on erinevuse diskursuse rassiline väljendumine, kuna mitte Lääne „teine“ on selgelt eristuva välimusega (*ibid.*: 7-8).

Üheks rassismi vormiks on peetud ka tänapäeva ksenofoobia ilminguid. Ksenofoobia kujutab endast hirmu ja vaenulikku suhtumist võõrastesse, mis väljendub halvustavas ja diferentseerivas suhtumises ning võib viia teatud grupi välja tõukamiseni. Liz Fekete (2001) on n-ö kseno-rassismiks pidanud põgenike demoniseerimist, keda kujutatakse kui võltsi asüüli otsijaid, illegaalseid immigrante ja majandusmigrante. Antud demoniseerimine võib puudutada kõiki põgenikke, olenemata nende nahavärvist ning Fekete peab just antud demoniseerimist, mille eesmärgiks on rahvusliku identiteedi ja kapitalistliku majanduse kaitsmine uue rassismivormi ilminguks. Võõraviha võib samas olla seotud pragmaatiliste põhjustega, millele on tähelepanu juhtinud Pierre Bréchon. Ta väidab, et meist erinevad välismaalased ei ole tõrjutud enda erineva välimuse tõttu, vaid kuna neid nähakse, kui probleemide tekitajaid igapäevaelus (Bréchon 2008: 228). Samas ei saa välistada, et antud pragmaatilistel põhjendustel ei ole ideoloogilist alust.

Üks grupp, kelle „teise“ staatus on viimaste aastate jooksul erati teravalt päevakorda kerkinud on moslemid. Kaya (2009: 3-5) juhib tähelepanu islami stigmatiseerimisele, mis on esile kerkinud erinevate konfliktide ja terrorirünnakutega ning diskursustega, mis käsitlevad tsivilisatsioonide kokkupõrget, kultuuri ja religioosseid sõdasid. Moslemeid kujutatakse avalikus diskursuses kui tagurlikku kogukonda, kes ei austa naiste õigusi, on põhimõtteliselt vägivaldne ning soovib hävitada Lääne tsivilisatsiooni. Antud kuvandeid on loodud ka

akadeemilistes diskursustes, kus islamit on käsitletud võrdsetel alustel fašismiga. Seda seostatakse vägivalla, mitte-modernsuse, irratsionaalsuse ning loodud on kuvandeid islamist kui religioonist, mis põhimõtteliselt ei võimalda demokraatia, inimõiguste ja tolerantsuse olemasolu. Antud kuvandid ei arvesta mitmekesisusega moslemi kogukonna sees, ning laiendavad üksikindiviidide või teatud gruppide käitumist islamile kui usule üldiselt. Antud diskursuste valguses on Lääne maailmas tekkinud tugev vastuseis moslemi kogukondade suhtes, ning islamimaadest pärit immigrantide vastu.

1.1.4 Immigratsioon kui representatsiooni objekt

Immigratsioon ehk sisseränne on üks aspekt üldisest rände fenomenist. Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni (IOM) definitsiooni kohaselt on ränne ehk migratsioon igasugune inimeste ümberpaiknemine, kas riigi sees või üle rahvusvahelise piiri, hõlmates seejuures igasugust inimeste liikumist olenemata selle ajalisest pikkusest või põhjustest (hõlmab nii põgenike, sisepagulaste (IDP), sunniviisiliselt ümber paigutatud inimeste kui majandusmigrantide migratsiooni) (IOM, 2004: 41). Immigratsiooni ehk sisserännet võiks kõige lihtsamalt defineerida kui protsessi, mille käigus välismaalane ehk mittekodanik liigub riiki eesmärgiga seal elama asuda (*ibid.*: 31). Antud definitsioonist lähtuvalt on immigrant ehk sisserändaja seega ümberasuja, kes ületab riigipiire.

Samas rõhutatakse tihti vajadust eristada vabatahtliku ja sunniviisilist immigratsiooni. Sellest lähtuvalt on immigrantide defineeritud kui sisserändajat, kes on kodumaalt lahkunud ja uude riiki ümber asunud omal vabal tahtel, eesmärgiga asuda tööle või õppima, või mõnel muul isiklikul põhjusel (Eesti Ajakirjanike Liit, 2012: 6). Sellega eristatakse immigrante põgenikest, „kes on pidanud lahkuma kodumaalt mingi erakorralise sündmuse tõttu (näiteks looduskatastroof, sõjaline konflikt jms)“ ja pagulastest, „kes on kodumaalt sunnitud lahkuma ja kellel on põhjendatud tagakiusamise hirm tema rassi, usutunnistuse, ühiskondliku positsiooni, rahvuse või poliitilise meelsuse tõttu ja kes on saanud teiselt riigilt kaitse Genfi pagulasseisundi konventsiooni alusel“ (*ibid.*: 7).

Seejuures ei ole antud kolme jaotuse näol tegemist kaugeltki ammendavate kategooriatega immigratsioonist kui nähtusest ja erinevatest immigrantide gruppidest ülevaate andmiseks. Näiteks eristatakse veel autoriseeritud ja seadusliku aluseta immigratsioonist/välismaalase riigi territooriumil viibimist, lihttöölise ja kvalifitseeritud töölise immigratsiooni, pendelrännet,

püisirännet ja sesoonset rännet, tagasirännet jne (vt täpsemalt nt Eesti Ajakirjanike Liit, 2012; IOM, 2004; “MEIS - Rändealased mõisted,” kuupäev puudub).

Kui jätta kõrvale erinevatest immigratsioonipõhjustest tulenev erinevus, immigratsioonile kui nähtusele tähenduste andmisel, siis on Fangen ja Mohn (2010) juhtinud tähelepanu asjaolule, et ka sõna immigrant võib riigiti omada erinevat tähendust sõltuvalt riigi ajaloolisest kontekstist. Autorid toovad näiteks välja, et kuigi Prantsusmaal on immigrandid ametliku statistika kohaselt alalised elanikud, kes on sündinud välismaal, siis avalikus diskursuses kasutatakse antud sõna ka immigrantide järeltulijate kohta mitme põlvkonna jooksul (Eremenko ja Thierry 2009; Ferry jt. 2010, Fangen ja Mohn 2010: 3 kaudu). Sama tendents esineb Suurbritannias, kus on väga levinud ka rahvuslike ja nahavärvi põhiste dihhotoomiate esile toomine (Fangen ja Mohn, 2010: 4). Suurbritannias läbi viidud avaliku arvamuse uuringu kohaselt seostavad inimesed sõna immigrant ka pigem asüülitaotlejatega, kes moodustavad vaid väikse osa sisserännanutest (4% 2009 aastal). Samas ei seostu sõna immigrant õppimise eesmärgil immigreerunudega, kes on suurim immigrantide grupp (37%) (The Migration Observatory, 2011: 3). Rootsi meedias loodud representatsioonide põhjal seostub sõna immigrant tihti mitte Rootsi päritolu isikutega, kes on meedia tähelepanu all mingi probleemiga seoses (nt kuritegevus) (SOU, 2006: 21).

Itaalias ja Hispaanias tavatsetakse aga kasutada sõna immigrant vaesematest riikidest pärit inimeste kohta ning sõna välismaalane rikastest riikidest pärit inimeste kohta (Alzetta jt. 2009; Feixa jt. 2009, Fangen ja Mohn 2010: 3 kaudu). Ka Norras seostatakse sõna immigrant pigem (nähtavalt) mitte Lääne päritolu elanikkonnaga (Rogstad 2000, *ibid.* kaudu). Siinkohal võiks näiteks tuua ka ingliskeelsest keeleruumist pärit Lääne (valgete) sisserändajate tendentsi nimetada ennast mitte immigrantideks, vaid *expat*-iks¹ (vt nt Koutonin, 2015; Matanle, 2011) - sõna, mille kasutus juhib tähelepanu nii rassi kui klassi mõjule suhtumises sisserändajasse ja viisarežiimidele, mis piiravad (soovimatute) inimeste liikumisvabadust. *Expat* seostub ühelt poolt n-ö parema klassi immigrantidega, kes töötavad prestiižsematel ametikohtadel rahvusvahelistes korporatsioonides ja loova klassiga (vt nt Nylander, 2015), kuigi seda kasutatavad enda kohta ka Läänest pärit noored, kes maailmas ringi rändavad ning kuhugi pikemaks pidama jäävad (vt nt “Who’s an expat and who’s an immigrant?,” 2014) ning selle

¹ Definitsiooni kohaselt inimene, kes elab väljaspool enda kodumaad (tuleneb ladinakeelsest sõnadest *ex* (väljas) ja *patria* (kodumaad)).

sõnaga eristavad Suurbritanniast ja USA-st pärit immigrandid Euroopas ennast ka teistest (Ida)-Euroopa riikidest pärit immigrantidest (Matanle, 2011).

Eestis seevastu on sõna immigrant kasutatud NL ajal Eestisse ümber asunud elanike kohta, kes ennast ise immigrantideks ei pea (Kaldur jt 2009, Fangen ja Mohn 2010: 4 kaudu). Ametlikult on autorite sõnul antud terminoloogia aga ümber hinnatud, ning venekeelset elanikkonda klassifitseeritakse kui rahvusliku vähemust, ja sõna immigrant on kasutusel pärast 1991 aastat sisserännanud inimeste kohta. Eesti puhul ei ole tehtud analüüsi sõnade välismaalane, immigrant ning selle eesti keelse vastse, sisserändaja, konnotatsioonide kohta. Teiste riikide näidete põhjal võib aga eeldada, et ka Eestis võidakse sõna immigrant seostada pigem vaesematest mitte Lääne riikidest pärit inimestega. Erinevalt näiteks Norrast, kus immigrantide kohta on peamiselt kasutusel norrakeelne väljend *innvandrere* (sisserändajad) on eesti keeles kasutusel mõlemad väljendid. Siinkohal võiks eeldada, et laen võõrkeelsest sõnast, immigrant, on pigem negatiivsema konnotatsiooniga kui eestikeelne sõna sisserändaja, ent antud sõnadele antav konnotatsioon sõltub siiski paljuski kontekstist.

Antud näidete põhjal või öelda, et immigrant esindab „teist“ ning immigratsiooni näol on tegemist komplekse fenomeniga, mis hõlmab väga erinevaid rände liike ja põhjuseid ning isegi riikide seadusandlikul tasandil ja ekspertide seas võib esineda olulisi erinevusi immigratsiooniga seotud mõistete defineerimises või immigratsiooni ja sellega seotud nähtuste mõistmisel. Seejuures on immigratsiooni näol tegemist fenomeniga, millega enamik elanikkonnast isiklikult kokku ei puutu või puutuvad kokku vaid selle üksikute aspektidega. Seetõttu võib eeldada, et meedia mängib olulist rolli representatsioonide loomisel immigratsioonist kui nähtusest ja immigrantidest, kui teatud grupist.

Eelnevast tulenevalt, ei lähtuta antud töös mingist konkreetsest immigratsiooni või immigrandi definitsioonist, vaid uuritakse meedias levinud tavaarusaama (representatsiooni) antud nähtustest.

1.1.5 Sotsiaalkonstruktivistlik lähenemine meediale

Fairclough (1995: 5) sõnul meedia üksnes ei peegelda tegelikkust, vaid loob sellest omi versioone ehk representatsioone. Sellest lähtuvalt meedia konstrueerib sotsiaalset reaalsust, otsustades millistele teemadele tähelepanu pööratakse ja millistele mitte. Autori sõnul on

meedia võimeline looma ettekujutusi kujutatavate tegelaste olemusest ja identiteedist, kujutades inimesi ja nähtusi teatud viisil ning kasutades selleks teatud (tavaliselt ühiskonnas levinud) keelekonstruktsioone ja ideid.

Entman on käsitlenud meedia poolset sotsiaalse reaalsuse konstrueerimist läbi raamistamise mõiste, mida peetakse peamiseks protsessiks läbi mille nii võimu esindajad, kui meedia esindajad, mõjutavad nii üksteist kui auditooriumit (Riker 1986, Entman 2003: 417 kaudu). Raamistamine tähendab sündmuste või teemade teatud aspektide valimist, rõhutamist ja omavaheliste seoste loomist, mille eesmärgiks on teatud tõlgenduse, hinnangu ja/või lahenduse edendamine, milleks kasutatakse kultuuriliselt laetud sõnu ja kujuneid (Entman, 2003: 417). Raam võib olla dominante või erinevate ühiskonna gruppide poolt kahtluse alla seatud, kujunedes välja erinevate eliitide, meedia ja avalikkuse interaktsioonis. Raamistamise mõjul kujuneb seejuures välja teatud diskursus nähtusest.

Buonfino (2004: 27) toob välja, et immigratsiooni puudutavate diskursuse puhul on lisaks võimude ja meedia poolsele raamistamisele olulised ühiskonnas valitsevad hirmud, mis on seotud immigrandi „teiseks“ olemisega. Domineeriv diskursus kujuneb meedia, võimu ja avaliku arvamuse interaktsioonis ning seejuures mängib meedia olulist rolli kui selle interaktsiooni vahendaja, peegeldades ühel poolt elanikkonna hoiakuid ja hirme ning tuues need avalikule väljale, samas neid võimendades ja ümber kujundades valides sõnu, müüte ja sümboleid, mille kaudu immigratsiooniga seotud teemasid kajastada. Poliitilised organisatsioonid omakorda kujundavad elanikkonna arvamuse ja domineeriva diskursuse põhjal välja immigratsioonipoliitikad, mida samuti vahendatakse läbi meedia. (*ibid.*: 2833).

Eelnevatest käsitlustest lähtuvalt jääb meediast mulje kui võimsast avaliku (ja indiviidi) arvamuse mõjutajast, millega paljud teoreetikud ei nõustu. Van Dijk (2005: 286) toob välja, et massimeediat on olenevalt teooriast ja autorist kirjeldatud ühelt poolt kui võimsat avaliku arvamuse kujundajat ning teisalt kui suhteliselt võimetut auditooriumi mentaalsete representatsioonide mõjutajat, mis suudab paika panna vaid avaliku diskursuse ja arvamuse päevakorra. Kõneaine kujundamise ehk päevakorra idee kohaselt „inimesed mõtlevad sellest, millest neile on räägitud, aga mitte sellest, mida neile on räägitud (Trenman ja McQuail 1961, McQuail 2003: 407 kaudu). Sellest lähtuvalt suudab meedia reaalsust konstrueerida sellel määral, et otsustatakse millistele teemadele ja aspektidele pööratakse rohkem tähelepanu ning millised teemad jäävad meedia tähelepanust välja.

Sidudes antud lähenemised sotsiaalse representatsiooni teooriaga, võiks eeldada, et meedia on võimeline vähemalt võimendama juba ühiskonnas enamlevinud representatsioone (millele on tähelepanu juhtinud ka Buonfino). Käsitledes aga vähemlevinud või mitte-aktsepteeritud representatsioone nähtusest, toob meedia küll teema päevakorda, aga ei pruugi mõjutada auditooriumi seisukohti.

1.2 Rändeteoreetilised lähtekohad

1.2.1 Immigratsiooni tendentsid maailmas ja Euroopas

Rände teooriates eristatakse lähte ja sihtriigist lähtuvalt rände peamiste põhjustena nn tõmbe ja tõuke faktoreid. Antud teooriatest lähtuvalt võivad inimese otsust migreeruda mõjutada erinevad tegurid. Oluliseks loetakse majanduslike faktoreid, mille puhul riikide erinevat elatustaset loetakse tõmbe faktoriks, mis motiveerib inimesi liikuma parema elatustaseme, majanduskasvu ja töövõimalustega riikidesse. Inimeste otsust mõjutavad ka valitsemine ja avalikud teenused, mille puhul korruptsioon ning teenuste, nagu tervishoiu ja hariduse halb kvaliteet on tõuketeguriteks. Mõjuteguriks võivad olla ka demograafilised nihked, mis mõjutavad tööjõu vajadust ja pakkumist konkreetses piirkonnas rahvastiku noorenemisest või vananemisest tulenevalt. Sunnitud rände oluliseks tõuketeguriteks on konfliktid ja inimõiguste rikkumine ning ka keskkonna faktorid ja katastroofid. Rännet mõjutab ka rahvusvaheliste võrgustike olemasolu, mis kujutavad endast sotsiaalset ja kultuurilist tõmbefaktorit. (Laszko ja Appave, 2013: 33)

Globaliseeruv maailmas on informatsiooni kättesaadavuse ning transpordi ja kommunikatsioonivõimaluste arengu tõttu antud tõmbe ja tõuke faktorit muutunud järjest olulisemaks. ÜRO andmetel on hinnanguline rahvusvaheliste migrantide² arv maailmas kasvanud aastatel 1990 kuni 2013 50%. Suurim muutus on seejuures toimunud aastatel 2000 kuni 2010. 2013 aasta seisuga on maailmas hinnanguliselt 232 miljonit rahvusvahelist migranti (United Nations, 2013: 1). Nendest immigrandist elavad ÜRO andmetel 59%

² IOM definitsiooni kohaselt on rahvusvaheline migratsioon inimeste liikumine enda päritolu või elukoha riigist teise riiki eesmärgiga seal alaliselt või pikaajaliselt elama asuda ehk rände käigus toimub riigipiiride ületamine (IOM, 2004).

arenenud riikides (Põhjas) ja 41% arenguriikides (Lõunas). Põhjas elavatest immigrantidest 60% pärinevad arenguriikidest ja 40% mõnest muust arenenud riigist. Lõunas elavatest immigrantidest 86% pärineb mõnest teisest arenguriigist ja 14% Põhjust (United Nations, 2013: 1). Eraldi tasuvad mainimist põgenike liikumisvood. Vastupidiselt üldlevinud arvamusele Läänes, enamik põgenikke mitte ainult ei pärine, vaid ka elab arenguriikides. Maailmapanga 2010 andmetel (Laszko ja Appave, 2013: 68) oli neli viiest põgenikust (ehk 81% maailma põgenikest) sündinud Lõunas ning asunud ümber teise arenguriiki.

Suurim kasv immigrantide arvus aastatel 1990 kuni 2013 toimus USA-s. Järgnesid Euroopa ja Aasia. Euroopas on aastatel 1990 kuni 2013 rahvusvaheliste immigrantide arv kasvanud 23 miljoni võrra. Suurim kasv on seejuures tulnud Euroopa enda riikidest, kuna nendest rahvusvahelistest migrantidest 43% on sündinud Euroopas, 22% Aasias, 18% Aafrikas ning 14% Ladina-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas. Euroopa Liidus oli 2011. aastal 33,3 miljonit välismaalast ehk 6,6% kogu elanikkonnast (neist 20,5 miljonit on kolmandate riikide kodanikud ja 12,8 miljonit mõne teise liikmesriigi kodanikud) ning Euroopa Liidu alalistest elanikest on 48,9 miljonit inimest ehk 9,7% kogu elanikkonnast välismaal sündinud (neist 32,4 miljonit olid sündinud väljaspool EL-i ja 16,5 miljonit mõnes teises EL-i liikmesriigis) (Vasileva, 2012).

Muidugi on migrantide arv erinevates riikides väga erinev. Kui vaadelda välismaalaste koguarvu, kes tavaliselt alaliselt riigis elavad, siis 2013. aasta 1. jaanuari seisuga on arvuliselt kõige rohkem riigis alaliselt elavaid välismaalasi Saksamaal (7696413), Hispaanias (5072680), Itaalias (4387721), Prantsusmaal (4089051) ja Suurbritannias (4929710) ("Eurostat kodulehekülj, " kuupäev puudub). Antud riikide näol on tegemist jõukate maadega, millest mitme puhul on tegemist endiste koloniaalmaaga, kellel on tihedamad sidemed enda endiste kolooniatega, kust ajalooliselt pärineb ka arvestatav osa nende riikide immigrantrahvastikust.

Eraldi küsimuseks on irregulaarsete (autoriseerimata) immigrantide arv, kellele tihti viidatakse kui illegaalsetele immigrantidele. Illegaalne immigratsioon, kui selline on problemaatiline kontseptsioon, kuna antud sõnakasutus viitab justkui sellele, nagu teatud tüüpi ränne või teatud inimeste ränne oleks kuritegu. Siin tuleb esile vastuolu indiviidi õiguses rännata ja riikide õiguses reguleerida, kes nende territooriumil viibivad. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) inimõiguste deklaratsiooni Artikkel 13 kohaselt on igaühel õigus riigi

piires vabalt liikuda ja oma elukohta valida ning õigus lahkuda ükskõik millisest riigist, kaasa arvatud kodumaa, ja kodumaale tagasi pöörduda (Välisministeeriumi kodulehekülg, kuupäev puudub.). Inimestel on küll õigus emigreeruda, aga kui välja arvata kodumaa, puudub teistel riikidel kohustus neid vastu võtta, mis Lysakeri, Fangeni ja Sarini (2011: 4) sõnul põhimõtteliselt piirab ka inimese vabadust emigreeruda.

Seetõttu kasutatakse ka väljendit irregulaarne ränne, mis viitab sellele, et isikute liikumine toimub väljaspool vastuvõtva riigi poolt kehtestatud protseduure migrantide riigi territooriumile ja sealt välja rändamise kohta (*ibid.*). Seejuures eristatakse nelja irregulaarsuse staatuse tekkimise põhjust: viisatähtaja ületamine, töö või elamisloa aegumine, asüüli või elamisloa taotluse tagasi lükkamine, ning viimaks riigi territooriumile illegaalselt sisenemine (*ibid.*: 5).

Igasugused arvud irregulaarsete immigrantide kohta saavad olla ainult hinnangulised. 2010 aasta hinnangu kohaselt on umbes 10-15% (2010 aastal 21-32 miljonit inimest) maailma rahvusvahelistest migrantidest irregulaarses olukorras (Khalid ja Laczko, 2010: 29). 2008 aasta hinnangu kohaselt olid 7-13% Euroopa Liidus viibivatest välismaalastest seal ilma seadusliku aluseta (ehk irregulaarsed immigrandid moodustasid 1% EL liikmesriikide elanikkonnast) (Morehouse ja Blomfield, 2011: 6). Seejuures oli avastatud illegaalseid piiriületusi 2008 aastal ligikaudu 150 000, 2010 aastal 100 000 (*ibid.*: 8) ja 2014 aastal 276 000 (EU Migration and Home Affairs Kodulehekülg, 2015). Kaya (2009: 19) juhib tähelepanu sellele, et enamus irregulaarsed immigrandid ei ole seejuures illegaalsed piiriületajad ja nn paadipõgenikud, keda meedias peamise irregulaarse rände grupina kajastatakse.

1.2.2 Ränne ja immigrantrahvastik Eesti kontekstis

Eestis praegune rahvuslik koosseis on enamjaolt kujunenud välja pärast Teist maailmasõda. Asari (2009: 12) tõi välja, et muust rahvusest inimesed moodustavad umbes 32% Eesti rahvastikust ning seejuures on üle poole teistest rahvustest Eesti elanikest sündinud Eestis. Eurostati andmete kohaselt oli 2013. aastal Eestis välismaalaste koguarv 197 141 ("Eurostat kodulehekülg", kuupäev puudub). Nendest inimestest suurema osa moodustavad Vene Föderatsiooni ja määratlemata kodakondsusega isikud.

Eesti viimase aja rändetrende demonstreerivad hästi viimase rahvastikuloenduse andmed. 2012. aastal olid 90% väljarännanutest Eesti kodanikud ja sisse­rändajatest enamiku moodustab Eesti kodanike ränne (70%) (*ibid.*). 2012. aastal omas Eestisse elama asunud 4244 inimeses 3000 Eesti kodakondsust ja üle 2000 inimese sünniriik oli Eesti. (“Eesti elu arvudes 2012. aastal,” 2013). Ülejäänu moodustavad peamiselt Venemaalt saabuvad inimesed (24% 2012. aasta sisse­rännanutest).

Uuringus „Uussisse­rändajate kohanemine Eestis: valikud ja poliitikaettepanekud tervikliku ja jätkusuutliku süsteemi kujundamiseks“ on analüüsitud eraldi sisse­rännet Euroopa Liidust ja Kolmandatest riikidest. Nende andmete põhjal on vahemikus 2008 - 2013 Eestisse elama asunud 29 500 välismaalast, kellest 13 723 olid EL kodanikud ja 15 777 Kolmandate riikide kodanikud (Kallas jt., 2014: 8). Euroopa Liidust on peamisteks päritolumaadeks Soome, Saksamaa ja Läti ning Kolmandatest riikidest Venemaa ja Ukraina (Kallas jt., 2014: 9-10). Järv (2009: 35) tõi välja, et Eesti ei ole väga atraktiivne sihtkoht Euroopa Liidu kodanikele ega ka väljastpoolt Euroopat tulijatele enda asukoha, majandusliku järje ja konservatiivse sisse­rändepoliitika tõttu. Eestis on taasiseseisvumise järel olnud ka väga vähe asüüli ja varjupaigataotlejaid. Seejuures oli 2014 aastal seoses Ukraina kriisiga varjupaiga taotlejate arv üks kõrgemaid aastate jooksul – kokku 157 varjupaigataotlust 24 erineva riigi kodanikult, millest rahuldati 20 (ühegi puhul ei olnud tegemist Ukraina kodanikuga) (“Eestist sai eelmisel aastal varjupaiga 20 välismaalast,” 2015).

Samas need inimesed, kes Eestisse sisse rändavad, tulevad siia tihti kindla kavatsusega jääda pikemaks ajaks. Järve (2009: 40) poolt läbiviidud immigrantrahvastiku uuringus selgus, et ligi 90% kõigist sisse­rännanutest kavatseb alati­seks Eestisse jääda ja sealjuures on uusimmigrantide (pärast 1992 aastat Eestisse sisse­rännanud inimesed) puhul vastav näitaja 64%. Need tulemused on kooskõlas rahvastiku ja eluruumide loenduse (“Eesti elu arvudes 2012. aastal,” 2013) andmetega, mille kohaselt aastatel 2004 – 2012 moodustas muude kodanike väljaränne umbes 40% muude kodanike sisse­rändest. Järelikult on paljud uusimmigrandid oma elu tihedalt Eestiga sidunud. See on põhjendatav asjaoluga, et oluliseks Eestisse rändamise põhjuseks on jäänud pereränne (umbes 1/3 elamisloa positiivsetest otsustest väljastatakse antud alusel) (OECD, 2013: 248).

1.2.3 Mitmekesisuse haldamine multikultuurilistes ühiskondades

Immigratsiooni kontekstis on oluline välja tuua, kuidas kogukonnad kujunenud mitmekesisusega toime tulevad Läbi ajaloo on selleks kasutanud erinevaid strateegiaid, mille eesmärgiks võiks üldistavalt pidada kas ühtsuse suurendamist või mitmekesisuse (erinevuste) säilitamist. Seejuures on vähemusel ja enamusel kultuurilise mitmekesisusega toimetulekuks oma strateegia, tavaliselt on aga enamus see, kes dikteerib kultuurilise hierarhia. Valitsev strateegia sõltub paljuski sellest, kuidas teatud gruppi nähakse (osana endast või kui „teist“) või millist suhet neilt oodatakse ülejäänud ühiskonnaga

Rääkides vähemusgruppide ja indiviidide strateegiatest on enim kasutusel Berry (1997) akulturatsiooni mudel, mis eeldab, et indiviidil on võimalik identifitseerida nii enamuskultuuriga kui säilitada enda vähemuskultuur ehk identiteeti. Antud tõlgendus on välja kujunenud vastukaaluks vähemuste assimilatsiooni eeldusele, mis eksisteeris kuni 1960 aastani (vt Entzinger ja Biezeveld, 2003: 7). Assimilatsiooni teoorast lähtuvalt usuti, et vähemalt mõne põlvkonna möödudes kaovad erisused immigrantide gruppide ja ülejäänud ühiskonna vahel. Tegelikkus näitas, et tihti immigrantid soovivad säilitada enda vähemus identiteeti ning isegi rõhutavad seda.

Ka Berry (1997) käsitluse kohaselt on akulturatsiooni näol tegemist pikaajalise (ka põlvkondi) kestva muutumisprotsessiga, aga tema nägemuse kohaselt on võimalikud erinevaid kohanemisstrateegiaid: assimilatsioon (põhirahvusega kokku sulamine), separatsioon (soovimatus enamuskultuuri elemente omaks võtta), marginalisatsioon (enda vähemuskultuuri mitte väärtustamine ning eraldatus ka ülejäänud ühiskonnast) või integratsioon (enda identiteedi säilitamine olles samal ajal kontaktis teiste gruppidega ja osaledes ühiskonna struktuurides).

Samas on integratsiooni ja akulturatsioon käsitletud kui erinevaid mõisteid, kus esimene viitab pigem ühiskonna institutsioonides osalemisele ja teine muutustele kultuurilises orientatsioonis ja identiteedis (Entzinger ja Biezeveld, 2003: 8). Integratsiooni juures on seejuures oluline, et tegemist on protsessiga, läbi mille immigrante aktsepteeritakse, kui ühiskonna osa (nii indiviide kui gruppe). Seejuures aktsepteerimise alused on erinevad olenevalt vastuvõtvast ühiskonnast ning integratsioon ei sõltu ainult ühest kindlast grupist vaid erinevatest ühiskonna gruppidest (immigrantidest endist, vastuvõtva maa valitsustest, institutsioonidest ja kogukondadest) (IOM, 2004: 32). Ühiskonna tasandil tasub seetõttu

rääkida erinevatest integratsiooni poliitikatest, mis võimaldavad ja eeldavad immigrantide ühel või teisel viisil ühiskonna elus osalemist.

Entzinger ja Biezeveld (2003) on Euroopa kontekstis toonud välja kolm erinevat poliitilist dimensiooni, mis mõjutavad immigrantide integratsiooni ühiskonnas. Sotsiaalmajanduslik dimensioon, kus peamised poliitikad on seotud lühiajaliste tööliste sissevõtmise või pikaajalise immigratsiooni eelistamisega. Nendest esimest esindab näiteks Lääne Euroopas esinenud külalistööliste mudel, mille puhul ei ole vajalikuks peetud põhjalike integratsioonipoliitikate välja töötamist, kuna eeldati, et immigrandid pöörduvad tagasi enda päritoluriiki (mis tihti küll ei juhtunud). Pikaajalist immigratsiooni on autorite sõnul Euroopas harva edendatud ning kui, siis pigem kvalifitseeritud tööjõu puhul (*ibid.*: 11). Teine dimensioon hõlmab õiguslikku ja poliitilist integratsiooni, mis määrab ära immigrantide võimaluse osaleda ühiskonna poliitilises elus ning nende õigused. Kodakondsus annab immigrantidele ülejäänud elanikkonnaga samaväärsed õigused ning Euroopa kontekstis on eksisteerinud kaks ideaalmudelit – *jus sanguinis* ja *jus soli* (*ibid.*: 13).

Kolmas dimensioon on kultuuriline, ning siin eristatakse peamiste poliitikadena multikulturalismi (tüüpnäide Suurbritannia) ja assimilatsiooni (tüüpnäide Prantsusmaa). Multikulturalismi mudeli kohaselt nähakse immigrante kui täieõiguslikke ühiskonna liikmeid. Seejuures leitakse, et erinevatele etnilistele ja rahvuslikele gruppidele peavad olema tagatud võimalused enda identiteedi säilitamiseks ja edendamiseks. Samal ajal on aga vajalik erinevate gruppide vahelise üksteisemõistmise edendamine tagamaks harmooniat ühiskonnas (*ibid.*: 14). Assimilatsiooni mudel seevastu ei tunnusta avalikul tasandil erinevaid etnilisi või rahvusgruppe kui olulisi, ning eeldatakse immigrantide poolset ulatusliku kultuurilise kohanemise ehk assimileerumise (*ibid.*). Kuna integratsiooni näol ei ole tegemist ühesuunalise protsessiga, siis on väga olulised ka vastuvõtva ühiskonna suhtumised, mis määravad paljuski ära immigrantide ja vähemuste juurdepääsu erinevatele institutsioonidele kuna nii otsene kui struktuurne diskrimineerimine võivad ühiskonna elus osalemist takistada (*ibid.*: 26).

Eesti kontekstis võib pärast taasiseseisvumist tuua välja kolme perioodi NL ajal tekkinud mitmekesisusega toime tulekuks. Vahetult pärast iseseisvumist loodeti, et suur osa venekeelsest elanikkonnast pöörduks tagasi enda kodumaale (vt Ehala, 2009), mida aastatel 1990–1996 paljud ka tegid. 1990ndaid iseloomustas seega pigem segregatsioon või assimilatsiooni surve. Seejuures on veel oluline mainida, et Eesti iseseisvuse taastamisega

toimus oluline nihe kahe grupi omavahelistes võimusuhetes. NL ajal sisserännanud kaotasid enda privilegeeritud staatuse ning struktuursed muutused ühiskonnas jätsid antud grupi ilma poliitilistest õigustest ning hakkama tuli saada ka muutuste ja struktuursete ümberkorraldustega tööturul.

1990ndate lõpus toimus rahvusüleste organisatsioonide surve mõjul liikumine integratsioonipoliitikate prioriteetsemaks pidamist poole (Malloy, 2009: 242) ning koostati esimene integratsiooniprogramm. 2008 aastast alates on Pronksiöö sündmuste järel integratsioonipoliitikas aga rohkem tähelepanu hakatud pöörama regionaalsetele erinevustele, ühtsele riigiidentiteedile (loomaks võimalust Eesti riigiga identifitseerimiseks kõigile siin elavatele inimestele) ning erinevate gruppide integratsiooni tasemele, võimalustele ja soovile immigrantrahvastiku hulgas (vt nt Palo, kuupäev puudub.). Antud poliitilistest strateegiatest ja teatud integratsiooni valdkonna edusammudest olenemata (Vihalemm ja Leppik, 2014), on järeldatud, et integratsioon ei ole Eesti ühiskonnas toimunud, ning iseloomulik on endiselt kahe kogukonna segregatsioon (Kivirähk, 2014).

1.2.4 Suhtumine „teise“ ehk sallivus Eestis

Nagu eelnevas alapeatükis välja toodud, mängib vähemuste integratsiooni juures olulist rolli ka vastuvõtva ühiskonna suhtumine. Integreeritud ohu teooria kohaselt, mõjutab suhtumise kujunemist see, kuidas etnilisi grappe tajutakse teistsuguste ja ohtlikena. Need tajutud ohud võivad olla realistlikud (võib omada nii poliitilist kui majanduslikku tähendust ning olla reaalne või tajutud nt tajutud/tegelik konkurents tööturul või näha ohtu enamusgrupi poliitilisele positsioonile), sümboolsed (tajutakse ohtu enamusgrupi väärtustele, normidele ja identiteedile), gruppidevaheline ärevus (mis tuleneb mineviku konfliktidest või varasemate kontaktide puudumisest) ja negatiivsed stereotüübid (Smith, Bond ja Kağıtçıbaşı, 2006: 231). Lisaks võib negatiivseid hoiakuid soodustada asjaolu, et kõrgema staatusega grupid kipuvad enda privilegeeritud staatust õigustama, kas tõlgendades seda kui õiglast maailma korda või kui enda üleolekut teistest (ibid.: 232).

Eesti ühiskond on vähemusgruppide suhtes üldiselt üpris ebatolerantne. OECD (2014) raportis „*Society at a Glance*“ selgub, et OECD riikidest peavad eestlased enda elukohta vähemuste jaoks üheks halvimaiks - väitega „ala, kus ma elan, on hea elukoht migrantidele nõustus 48% vastanutest. Probleemaatiliseks on peetud ka asjaolu, et eestlaste jaoks on etniline

ning rahvuslik identiteet omavahel tihedalt seotud ehk etniline enesemääratlus on olulisem, kui poliitiline enesemääratlus läbi kodakondsuse või laiem tsiviilidentiteet (Valk, Karu-Kletter ja Drozdova, 2011; Vetik jt., 2008: 113). Tugev etniline enesemääratlus tähendab, et teist etnilist päritolu inimesi ei pruugita näha kui osa Eesti rahvast. See võib sisserändajate jaoks muuta raskeks kohanemise ja integratsiooni Eesti ühiskonnas ning enda Eestiga seostamise, kuna tõhusaks kohanemiseks on inimese jaoks olulised nii etniline kui rahvuslik identiteet, mis omakorda mõjutavad inimese eluga rahulolu (Valk jt., 2011: 34).

Seni on sallivusega seotud küsimusi peamiselt uuritud seoses venekeelse vähemuse integratsiooniga ning suhtumine uusimmigrantidesse ning nende kohanemine on tähelepanu pälvinud vaid viimastel aastatel. Näiteks pöörati konkreetselt uusimmigrantidele tähelepanu alles 2011. aasta Integratsioonimonitooringus. Nii antud raportis, kui teistes uuringutes selgub, et Eestis on suhtumised potentsiaalsesse immigratsiooni suhteliselt negatiivsed – seda nii eestikeelse kui venekeelse elanikkonna seas (Lauristin jt., 2011; Masso, 2009; Saar Poll, 2010).

2011 aasta Integratsiooni monitooringu põhjal on konservatiivse immigratsioonipoliitika soosimine seotud inimese vanuse, madalamatesse ühiskonnakihtidesse kuulumise, madalama haridustaseme, ning enamusgruppi kuulumisega ning suletud kultuuriliste hoiakutega. Integratsioonimonitooringus eeldatakse, et „suhtumine uusimmigrantidesse muutub positiivsemaks üldise kultuurilise avatuse kasvades, kuhu suunas liikumisest annab märku praegune põlvkondlik trend“ (Lauristin et al., 2011: 218).

Töldsepp (2013) analüüsis enda magistritöös põhjalikult Eesti elanikkonna hoiakuid migratsiooni suhtes Euroopa Sotsiaaluuringu (ESS) andmetel. Sarnaselt Euroopas läbiviidud uuringutega selgub, et kõige soosivamalt suhtub Eesti elanikkond samast rahvusest või rassist sisserändajate riiki lubamisse, vähem soosivamalt erinevast rassist või rahvusest immigrantidesse ning kõige negatiivsemalt väljaspool Euroopat asuvatest vaesematest riikidest pärit immigrantidesse. Sarnasele järeldusele jõuti ka uuringu „Eesti elanike teadlikkus ja hoiakud pagulasküsimustes“ raames, kus selgus, et kõige rohkem oldi vastu Islamimaadest ning Aafrika riikidest pärit sisserändajate Eesti riiki elama asumisele ning seejuures nähakse immigrantides suurimat ohtu Eesti sotsiaalsüsteemile ning tööturule (Saar Poll, 2010).

2011 aasta Integratsiooni monitooringus tuuakse välja, et: „ühelt poolt peetakse [Eestis] uute sisserändajate tulekut paratamatuks ja loomulikuks – elanikkond vananeb ning Eestit peetakse avatud ühiskonnaks, kuhu võib tulla erinevaid inimesi maailma erinevatest paikadest. Teiselt poolt tunnistatakse, et Eestis on juba niigi piisavalt teistest rahvustest inimesi ja ei tunta erilist kohustust neid juurde vastu võtta“ (Lauristin jt., 2011: 217). Samuti on siin huvitav uuring „Rassi- ja võõravimm Eestis“, kus pöörati ka tähelepanu sellele, kuidas Eesti elanikud tõlgendavad sisserändajate majanduslikku ja sotsiaalset mõju ühiskonnale. Selgus, et hoiakud on üldiselt negatiivsed aga kui eestlaste tõrjuvad hoiakud on seotud eestlaste kultuurilise ebakindlusega siis mitte-eestlaste hoiakud on aga pigem seotud majandusliku ebakindlusega (Laineste jt., 2007: 19).

Järelikult on elanikkonna seas ühelt poolt olemas teadlikkus elanikkonna vananemisest tulenevatest probleemidest ning immigratsioonist kui võimalikust lahendusest, samas aga esineb negatiivne suhtumine sisserändesse, mis seostub kultuurilise ohu tajumisega. Kuigi uusimmigrante ei pruugita otseselt seostada NL-i ajal sisserännanud immigrantrahvastiku integratsiooni probleemidega, võib siiski eeldada, et võimaliku immigratsiooni suurenemise ning sellega kaasneva mitmekesisumisega nähakse ohtu enda identiteedi säilimisele. Samas võivad immigrantrahvastiku puudutavad hoiakud ja hirmud seostuda teistes Euroopa riikides esinevate immigrantrahvastiku (sh uusimmigrantide) integreerimisel esinevate probleemidega, mis leiavad kajastust meedias.

1.3 Immigratsiooni kontekst – julgeoleku ja majanduslik diskursus Euroopas

1.3.1 Immigratsiooni ajalugu ja julgeolekudiskursuse kujunemine Euroopas

See, kuidas immigratsiooni konstrueeritakse ja kuidas immigratsiooni ja sisserändajatesse suhtutakse, on tihedalt seotud majandusliku ja poliitilise olukorraga ning levivate ideedega. Kui varasematel perioodidel olid Euroopa riigid tihti saatvaks maaks ehk pigem emigreeruti kui rännati sisse, siis aja jooksul on trendid muutunud ja Euroopast on saanud rände sihtriik (Bryceson, 2002; Wimmer ja Glick Schiller, 2002). Erinevate immigratsioonitsüklitega on muutunud ka avalikud immigratsiooni diskursused.

19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses oli Euroopa riikide rände protsessidele peamiselt iseloomulik massiline väljaränne ning selle soodustamine sotsiaalmajanduslike probleemide tõttu (sh. põgenemine sõja eest). I maailmasõja eelsele ajale oli ühelt poolt iseloomulik globaliseerumine ja töölismigratsiooni lai levik, mida riigid takistasid vähe, aga teiselt poolt intensiivne rahvusriigi ülesehitamine läbi kodanikkonna, suveräänsuse ja rahvuse mõistete loomise, mille käigus vahetus rahva kodanikupõhine kontseptsioon etnilise ja/või rassilise vastu (Wimmer ja Glick Schiller, 2002: 313). Antud protsessi käigus hakati sajandivahetusel rõhutama migrantide sidemeid enda kodumaaga ning valitsevas poliitilises kliimas hakati immigrantides järjest enam nägema ohtu rahvusele ja riigile. I maailmasõda lõpetas tööjõu vaba liikumise endisel kujul. (*ibid.*: 314). Kahe maailmasõja vahel kujunes välja ideoloogia, mille kohaselt rahvuslik taust määras n-ö sõbra või vaenlase positsiooni, ning selle valguses nähti immigrante kui rahvuslikke vaenlasi ja piiridel valitses range kontroll (*ibid.*: 315). Antud vaenlase kuvand mõjutab ka tänapäeva kontseptsiooni immigratsioonist, kui rahvuse ja sotsiaalse korra ohustajast.

20. sajandi teisel poolel muutus Lääne-Euroopa majandusliku edu tõttu atraktiivseks migreerumise sihtkohaks madala ja keskmise kvalifikatsiooniga tööjõule, mida mitmed riigid (Saksamaa, Prantsusmaa, Suurbritannia) aastatel 1950 – 1975 ka tööjõupuuduse tõttu soodustasid läbi liberaalse rändepoliitika või külalistööliste programmide. Alates 1975. aastast hakati aga 1973 aasta naftakriisi ning majanduslike olude muutuste tõttu immigratsiooni järsult piirama ning soodustati külalistööliste koju tagasi pöördumist. Kujundatud poliitikad ei arvestanud aga sellega, et paljud inimesed, kes olid saabunud riiki plaaniga ajutiselt töötada, jäid siiski riikidesse püsivalt elama. (D. Bryceson, 2002; Castles, 2006; Zlotnik, 1999).

Need immigrandid olid vastu võetud, kuna see oli tööstuse seisukohast vajalik, kuid nagu Wimmer ja Glick Schiller (2002: 317) on välja toonud, siis pikemas perspektiivis ei ühtinud nende kohalolek rahvuslikkuse ja heaoluriigi kontseptsiooniga, mis nägi immigratsioonis ohtu kultuurilisele homogeensusele ja immigrante kui konkurente riigi poolt pakutud hüvedele. Külalistööjõu programmid olid põhimõtteliselt rajatud alustaladele, mis ei soodustanud immigrantide võrdsetel alustel ühiskonda integreerimist, kuna nad põhinesid välismaalaste eraldatusel ja alaväärtustamisel, võrreldes kohaliku elanikkonnaga (Castles, 2006: 743).

Engbersen ja Van Der Leun (2001: 52) toovad välja, et olenemata sisse seatud piirangutest, suureneb nii legaalne kui illegaalne immigratsioon Euroopasse aga endiselt. Seejuures suundub Euroopasse järjest enam migrante arvukatest kaugematest riikidest ning lisaks Euroopasisesele traditsioonilisele lõunast põhja rändesuunale on lisandunud rändevood idast läände. Olulisemad migrantide grupid (Lääne) Euroopas on seega asüülitaotlejad, kes peavad tihti läbima pikki asüülitaotlemise protsesse enne, kui selgub kas nad saavad ajutise või pikaalalise staatuse, ajutised immigrandid Kesk- ja Ida-Euroopast, ning irregulaarsed ehk dokumenteerimata ehk n-ö illegaalsed immigrandid, kes sisenevad Euroopasse kas illegaalselt, ületavad enda viisa kehtivuse aja või ei lahku pärast asüülitaotluse tagasilükkamist (*ibid.*).

1.3.2 Immigratsioon ja paremäärmuslikud liikumised

Kui immigrante ei tajuta kui (võrdseid) kogukonna liikmeid, kelle ees ülejäänud ühiskonnal oleks kohustusi, siis võib see kaasa tuua tagajärgi riigi heaolupoliitikatele ning laiemale poliitilisele süsteemile. Banting (1998: 16-17) toob välja kolm võimaliku enamuse reaktsiooni etnilisele mitmekesisusel, mida tajutakse kui ohtu riigi poolt pakutud hüvedele. Üks võimalus on, et uued immigrandid inkorporeeritakse olemasolevasse sotsiaalsesse süsteemi ilma erilise mõjuta olemasolevale sotsiaalsele konsensusele ja sotsiaalpoliitikatele. Teiseks võivad enamuskultuuri haavatavad grupid (noored, vähem haritud jne) toetada heaolušovinismi, mis peab heaoluriiki oluliseks aga ollakse vastu avatud immigratsioonipoliitikatele ja/või heaolu immigrantidele laiendamisele. Selle üheks versiooniks on ka sotsiaalteenuste immigratsioonipoliitika jätkuks muutmine, mis väljendub eelduses, et helded heaolupoliitika meelitavad kohale immigrante vaesematest riikidest ning seetõttu immigrantidele kättesaadavate toetuste vähendamine vähendab ka immigratsiooni. Kolmandaks võib poliitiline tagasilöök immigratsiooni ja multikulturalismi vastu tuua kaasa üleüldisema rünnaku heaoluriigi vastu ning panustada uute paremäärmuslike parteide esile kerkimisele.

Alates 1990ndatest on Euroopas immigratsioon ja multikulturalism muutunud järjest enam diskuteeritavaks ning vaidlustatavaks teemaks. Rahvuslikule identiteedile ja heaolule tajutud ohu tõttu on esile kerkinud EL ja immigratsiooni vastased meeleolud elanikkonna seas ning migratsioonivastaseid ja ksenofoobseid parteisid on saatnud edu valimistel mitmes Euroopa riigis ja Euroopa Parlamendis (vt nt McDonald-Gibson, 2015) Näiteks võib siin tuua

Rahvusrinde (FN) Prantsusmaal, Vabaduspartei (PVV) Hollandis, Põhja Liiga (LN) Itaalias, Kuldse Koidiku Kreekas, Suurbritannia Iseseisvuspartei (UKIP) Suurbritannias, Rootsi Demokraadid (SD) Rootsis, Taani Rahvapartei (DF) Taanis, Põlissoomlased (PS) Soomes ning hiljuti Eesti riigikogu valimistel 7 mandaati saanud EKRE.

Mudde ja Art leiavad, et populistlikke paremäärmuslike parteisid võib pidada ainukesteks edukateks uuteks parteitüüpideks Euroopas. Kuigi nende valimistulemused on endiselt nõrgad ja populaarsus periooditi kõikuv siis on nende populaarsuses siiski näha kasvutrendi, mille peamine negatiivne mõju väljendub antud parteide võimes levitada ksenofoobseid ja populistlikke seisukohti Euroopa riikide parteisüsteemides üleüldiselt (Mudde 2007; Art 2007, Caiani ja Della Porta, 2010: 1 kaudu). Kitschelt (1995) eristab nelja paremäärmusluse tüüpi: Natsi nostalgia, heaolu šovinism, autoritaarne paremäärmus ja populistlikud riigivastased liikumised. Euroopas seostatakse seejuures paremäärmuslike parteisid peamiselt populismi, naitivismi (natsionalismi ja rassismi kombineerimine), autoritaarsuse ja etnotsentrismiga (Caiani ja Della Porta, 2010; Kitschelt, 1995).

Populistlike parteisid (mitte ainult paremäärmuslikke) iseloomustab tihti antagonistlike meetodite kasutamine „rahva“ mõiste konstrueerimisel. Rahvas kirjeldab neid, kes on poliitilise elu keskmes. Enda eesmärkide saavutamiseks konstrueeritakse „Teine“ n-ö mitte rahvas, kes võib olla eliit, immigrandid, teisest rahvusest inimesed, ettevõtjad, korporatsioonid, rahvusvahelised organisatsioonid või mõni muu ühiskondlik grupp. (Jakobson jt., 2012: 5)

Eesti kontekstis on erinevad parteid mitte „rahva“ osana konstrueerinud teisi konkureerivaid poliitikuid, sotsialismi ja nõukogude mõttelaadi, vastutustundetuid ja omakasupüüdlikke (jne) otsuste vastuvõtjaid, immigrante ning implitsiitselt ka Venemaad kui välist „teist“ ja venekeelset elanikkonda kui sisemist „teist“ (Jakobson jt., 2012: 61). Välismaalased ja immigrandid (eriti moslemi taustaga) olid „teised“, kellele mitmed Eesti parteid enda väljaütlemistes oponeerisid (kõige ägedamalt Eesti Iseseisvusparte, aga ka Eestimaa Rahvaliid, Erakond Eesti Kristlikud Demokraadid ja Sotsiaaldemokraatlik erakond). Seejuures on huvitav, et kui ühelt poolt kujutati venekeelset elanikkonda kui sisemist „Teist“, siis teisalt vastandati potentsiaalseid ohuna nähtavaid tulevasi immigrante traditsiooniliste või põliste vähemustega (kelle täpset olemust küll üldiselt ei täpsustata aga autorid eeldavad, et viidatakse venekeelsele elanikkonnale), keda kujutati rahva osana oma sarnaste muredega.

Samas need parteide poolsed viited „teisele“ ei kujutanud enamikel juhtudel immigrandist „teist“ kui ohtu iseenesest vaid pigem immigratsiooni kui vältimatut teemat ja väljakutset tulevikus, millega tuleb poliitilisel tasandil tegeleda. (*ibid.*: 63)

1.3.3 Immigratsiooni majanduslik diskursus

Kuigi Euroopas on valdavaks diskursused, mis seovad immigratsiooni julgeoleku ja ohuga, siis on selle kõrval samas oluline ka majanduslik diskursus, mis kujutab immigratsiooni (eriti kvalifitseeritud tööjõu liikumist) kasuliku ja majanduslike võimalusi loovana. Majandusliku kasu ja vajalikkuse kontseptsioonist lähtus ka II maailmasõja järgne külalistööliste liikumine, mis tõi endaga kaasa paljud probleemid, mida täna multikulturalismiga seostatakse. EL on endiselt kasvav vajadus odava tööjõu järele, kuid väga erineva taustaga immigrante, kes sellel põhjusel Euroopasse tulevad seostatakse pigem julgeoleku diskursusega (nt kui oht heaolule) (vt. nt. den Boer, 2008).

Majanduslik diskursus, mis praegu levinud on keskendub kvalifitseeritud tööjõule kui majandusarengu mootorile. Sellest diskursusest lähtuvalt on alates 21. sajandi algusest seoses globaliseeruva majanduse ning Euroopa riikide demograafiliste protsessidega, mida iseloomustab rahvastiku vananemine ning kvalifitseeritud tööjõu puudus vajalik n-ö talentide ehk loova klassi esindajate riiki meelitamine tagamaks ettevõtete majanduslik konkurentsivõime ning riigi majanduskasv (Florida ja Tingali, 2004; Paas ja Halapuu, 2012; Buonfino, 2004). Seda demonstreerivad mitmed poliitikad riikide ja ka EL tasandil nagu näiteks immigrantidele infokeskuste ja infoportaalide loomine ja EL Sinise kaardi³ rakendamine. Samas rõhutavad Paas ja Halapuu (2012: 3), et talentide riiki meelitamise juures on oluline ka tolerantsuse edendamine riigi põhielanikkonna seas ja mitmekesisuse aktsepteerimine enamuse poolt, mida praegused tendentsid ja poliitikad Euroopas tihti ei kultiveeri.

Kallas jt. (2014: 19) toovad välja, et 2000. aastal moodustasid kõrgharidusega sisseerandajad 34,6% kõikidest sisseerannutest OECD riikidesse, mis on 5% kasv võrreldes 1990. aastaga. Seejuures moodustavad kõrgharitud töötajad 11,3%, kogu maailma töötajaskonnast ehk nende

³ EL sinine kaart on elamisluba töötamiseks, mis antakse välismaalasele EL liikmesriigis elamiseks ja töötamiseks kõrget kvalifikatsiooni nõudval ameti- või töökohal. Vt täpsemalt nt <https://www.politsei.ee/et/teenused/elamisluba/tahtajaline-elamisluba/tootamiseks/oluline-info-tootamiseks-elamisloa-taotlejale.dot>

mobiiilsus globaalsel tööjõuturul on suurem kui vähem kvalifitseeritud tööjõul. Antud tendents toob autorite sõnul endaga paraku kaasa ka ajude äravoolu vaesematest riikidest rikkamatesse riikidesse ning kultiveerib globaalset meritokraatiat, mille tulemusel haritud, andekad ja võimekad ei ole enam piiratud ühe rahvusriigi piiridega. See on osa üleüldisest ebavõrdsuse kujunemise protsessist, millele on tähelepanu juhtinud Florida (2012), kus haritud loovast klassist on kujunenud heal majanduslikul järjel olev eliit, samal ajal kui töölisklassi sissetulek on järjest vähenenud.

Ka Eesti valitsus on erinevates tegevuskavades ja strateegiates seadnud eesmärgiks välistudengite ja tippspetsialistide Eestisse tuleku soodustamise, tagamaks teadmuspõhist majanduse arengut. 2013 aastal viidi antud eesmärgil sisse muudatused välismaalaste seaduses, mis lihtsustasid elamislubade taotlemist ja välistudengite Eestisse jäämist õpingute järgselt (Kallas jt., 2014: 20). Mainimata ei saa antud kontekstis jätta ka „Talendid koju“ programmi, mille eesmärgiks on Eesti kodanikest talentide tagasi meelitamine.

1.4 Valik uuringuid immigratsiooni kujutamisest meedias

Kuna meedia on üks osa teatud nähtust käsitleva representatsiooni kujunemisest ning on omakorda mõjutatud ühiskonnas levinud ja omavahel võitlevatest diskursustest, siis on ainuke viis kuidas meedia saab teatud sotsiaalset nähtust objektiivselt kujutada anda „sõna“ ühiskonna esindajatele, kes esindavad erinevaid nähtust käsitlevaid ideoloogiaid/diskursuseid. Samuti tagab objektiivsema kajastuse nähtuse erinevate esinemisvormide ja sellega kaasnevate erinevate küsimuste meedias kujutamine.

Wilson ja Gutierrez (1985) on konkreetselt immigratsiooni silmas pidades toonud välja erinevad meedia poolsed kujutamise tasandid:

1. Tõrjutus: immigrandid ei ole meedias esindatud.
2. Oht: immigrandid on uudistes esindatud, kuid neid kujutatakse kui ohtu julgeolekule ja sotsiaalsele korrale. Nad on peamiselt esindatud, kui räägitakse mõrvadest, vargustest, töötusest, varimajandusest ja ebaseaduslikust sisserändest.

3. Opositsioon: immigrandid on esindatud kui vaenlased ning selle asemel, et julgustada leppimist õhutab meedia konflikti kasutades vastandusi "meie" "nende" vastu ja näitab, kuidas uusimmigrantide saabumine on ohtlik teema. Selle loomulikuks tagajärjeks on immigratsiooni vastaste seaduste pooldamine ning segregatsioon.

4. Stereotüüpne valik: rahvusvähemused on esindatud positiivsetes lugudes selleks, et rahustada elanikkonda ja näidata, et ühiskond on võimeline integreerima vähemusi. Immigrante kujutatakse tavaliselt kui ohvreid.

5. Ulatuslik reportaaž: see on kajastamise viis, mis sisaldab maksimaalset integratsiooni ning seejuures puuduvad põhjendamatud hirmud ja edendatakse sotsiaalset mõistmist. Vähemused on kajastatud igat tüüpi lugudes – nii positiivsetes kui negatiivsetes ehk neid käsitletakse kui enamusgrupi liikmeid.

Kui antud kujutamisi seostada eelnevalt välja toodud levinud diskursustega, siis julgeoleku diskursus väljendub nii immigrantide ohtlikuna kujutamises kui opositsioonide loomises, tegemata vahet kas antud nähtus ka päriselt, ning milline nähtuse konkreetne aspekt, millistel põhjustel tegelikult julgeoleku seisukohalt oluline on. Majanduslik diskursus aga stereotüüpses valikus, tuues välja vaid kvalifitseeritud tööjõu sisserände positiivset mõju.

Hiljutised meediauuringud näitavad, et ajalehtedes on immigratsiooni käsitlemisel valdavaks ohust ja opositsioonist lähtuv kajastamine. Oxfordi Ülikooli poolt viidi läbi laiaulatuslik automatiseeritud uuring (Allen ja Blinder, 2013) näitab, et Briti üleriigilistes ajalehtedes oli aastatel 2010 – 2012, kõige tavalisem immigrantidega seostuv tähistaja illegaalne (esines 5-10% artiklites olenevalt ajalehetüübist). Olulisteks tähistajateks olid ka sõnad, mis viitasid päritolule (EL ja Ida-Euroopa); numbrilised väljendid (nagu tuhanded ja miljon); liikumisele viitavad tähistajad (sisse, jääma, peatuma); julgeoleku ja legaalsusega seotud diskursused (tähistajad terrorist, kahtlustatav ja pettus); perekonda tähistavad sõnad (poeg, lapsed, tütar); ning usku tähistavad sõnad (juut, moslem). Sõnaga migrant seostus kõige rohkem tähistaja majandus (*economic*) ning teised sõnad, mis seostuvad töötamise ja mittetöötamisega (töökohad, hüvitised) – antud tähistajad esinesid väga vähe koos sõnaga immigrant. Veega seotud metafoorid (üleujutus, sissevool, laine) olid tähistajateks nii sõna immigrant kui migrant puhul. Asüülitaotlejate puhul oli kõige tavalisemaks tähistajaks luhtunud ja ebaõnnestunud ning olulised olid ka kriminaalsusega seotud tähistajad nagu illegaalne ja

kurjategijad. Asüüli taotlejatega seoses esines ka haavatavusega seotud tähistajaid nagu laps, puudustkannatav ja kaitsetu. Huvitaval kombel erinesid pagulastega seotud tähistajad oluliselt nii ülejäänud gruppide, kui asüüli taotlejate omadest, keskendudes konfliktide ja põgenemisega seotud sõnavarale ning pagulaste rahvusele.

Kanadas läbi viidud uuring (Sakamoto jt, 2013), mis kajastas kvalifitseeritud immigrantide kujutamist inglisekeelsetes ajalehtedes „Kanada kogemuse“ diskursuse kontekstis, jõudis järeldusele, et olenemata erinevate vaatepunktide esinemisest trükimeedias, representeeritakse immigrante valdavalt kui probleemi, mis vajab lahendusi õigusliku- ja sotsiaalpoliitika kontekstis. Esineb selge diskursiivne eristamine n-ö soovitatavate ehk kvalifitseeritud immigrantide vahel, kes panustaks riigi majandusse ja soovimatute ehk oskusteta immigrantide vahel, kes oleks majandusele koormaks (töötuse ja toetuste nõudmise tõttu). Problemaatilise diskursuse on aga väga tihedalt seotud ka kvalifitseeritud immigrantide kujutamisega.

Eesti Ajakirjanike liidu koostatud raportis „Pagulased ja Eesti meedia. Juhendmaterjal ajakirjanikele“ tuuakse põgusa pagulaste meedia kajastust käsitleva ülevaate põhjal välja peamised vead, mida Eesti ajakirjandus teeb migratsioonist ja pagulastest rääkides. Murekohana nähakse episoodilist teematõstatust ehk sensatsioonilisusest lähtumist, illegaalsuse teemale keskendumist, stereotüpiseerimist, faktidega liialdamist ehk numbrite ülepaisutamist, konkreetsete juhtumite konteksti mitte kajastamist ja isiku tahaplaanile või välja jätmist (immigrandid või pagulased kui passiivsed osalised, kellest räägitakse ja kelle üle vaieldakse) (Eesti Ajakirjanike Liit, 2012).

Immigratsiooni meediauuringutes on tihti tähelepanu juhitud kajastatuse erinevusele tabloid ja kvaliteetlehtedes. Traditsiooniliselt käsitlevad kvaliteetlehed mingi kindla valdkonna olulisi probleeme, keskenduvad uudistele ja analüüsile ning oluline on pühendumus sündmuste objektiivsele edastamisele. Tabloidlehe sisu on kergem ja meelelahutuslikum. Samuti peetakse tabloidlehti rohkem sensatsioonikeskseteks kuna neis pööratakse rohkem tähelepanu näiteks kuritegevusele, vägivallale, skandaalidele ja seltskonnaelule. (McQuail, 2003: 2021)

Samas on kaasaegsele meediale üldiselt heidetud ette sensatsiooniliste ja triviaalsete uudiste tootmist. Omaette probleemistik seostub *online* meediaga, mille eesmärgiks on tihti saada lugejate nõ „klikke“ ning omab seetõttu veel suuremat potentsiaali keskenduda lühikestele

sensatsioonilistele uudistele. (Laughey, 2007). Siiski võiks eeldada, et ka Eesti meedias esineb teatud erinevus immigratsiooni temaatika kajastatuses tabloid ja kvaliteetlehtede puhul. Antud uurimuses vaatluse alla võetud ajalehtedest esindab Õhtuleht väljaande enda kirjelduse põhjal tabloidajakirjandust ja Postimees väljaande enda kirjelduse põhjal kvaliteetajakirjandust.

1.5 Probleemipüstitus

Eelnevas teoreetilises ülevaates selgus, et immigratsioon on Euroopa riikide poliitikas ja elanikkonna seas vastuoluline temaatika, millega seonduvad diskursused näevad ühelt poolt immigratsioonis ohtu nii rahvuslikule identiteedile, julgeolekule kui heaolule aga teisalt kujutatakse immigratsiooni, eriti kõrgelt haritud spetsialistide immigratsiooni, kui vajaliku nähtust majandusarengu tagamiseks.

Kuigi Eestisse on immigratsioon pärast iseseisvumist suhteliselt madal, siis elanikkonna seas on valdavaks negatiivsed hoiakud võimaliku immigratsiooni suhtes. Seda on võimalik ühelt poolt seletada immigratsiooni seostamisega suurearvulise venekeelse elanikkonnaga, kes Nõukogude ajal Eestisse elama asus ja ohus, mida enda identiteedile sellega seoses tajutakse, ning teiselt poolt võivad EL kontekstis mõjutajaks olla ka Euroopa riikides valitsevad ideoloogiad ja diskursused. Negatiivsed hoiakud immigratsiooni suhtes esinevad ka poliitilisel tasandil (vt. Jakobson jt., 2012). Samas on poliitilisel tasandil teadvustatud, et immigratsioon on oluline temaatika, millega tuleb tulevikus tegeleda ning selles nähakse võimaliku majanduse arengumootorit.

Meediateoreetilistest lähtekohtadest johtuvalt ei ole meedia küll võimeline otseselt mõjutama inimeste arvamust immigratsioonist, kuid meediarepresentatsioon loob enda versiooni reaalsusest ning annab seeläbi inimestele raamistiku, millele toetuda enda arvamuse kujundamisel (Entman, 2003; Van Dijk, 2005). Antud töös ei pöörata tähelepanu sellele, kuidas meedia mõjutab indiviidi arvamust, kes uudislugu loeb, vaid lähtutakse seisukohast, et indiviidide arvamuse kujundamisel mängivad rolli erinevad tegurid. Meediasisu uurimine on oluline, kuna see peegeldab ühiskonnas leiduvaid ideoloogiaid, diskursuseid ja

väärtushinnanguid ning moodustab ühe osa avalikust arvamusest ja sotsiaalse representatsiooni protsessist.

Seejuures on uuringu aluseks eeldus, et representatsioon on keele kaudu vahendatud väärtuste, ideede, normide ja praktikate süsteem, mida teatud kogukonna liikmed jagavad, ning mille funktsiooniks on võimaldada kommunikatsiooni ning luua kord, mis võimaldab indiviididel paremini orienteeruda enda materiaalses ja sotsiaalses maailmas (Wagner jt., 1999; Hall, 1997; Laughey, 2007).

Rände meediarepresentatsiooni on Eestis seni uuritud kolme magistritöö (vt Oja, 2005; Rosin, 2013; Vengerfeldt, 2009) raames ent seda eestlaste välja- ja tagasirände ning ajude äravoolu kajastamise näol. Immigratsiooni kajastamist, immigrantide ja immigratsiooni representatsioone Eesti meedias ei ole seni uuritud. Saamaks terviklikumat pilti immigratsiooni sotsiaalsest representatsioonist Eesti ühiskonnas, mille üheks vahendajaks on meedia, on oluline uurida immigratsiooni kujutamist kontekstis, kus inimeste suhtumine immigratsiooni on üpris negatiivne ning Euroopas valdavaks julgeoleku diskursus.

Sellest tulenevalt on magistritöö empiirilise osa eesmärgiks kirjeldada immigratsiooni ja immigrantide meediarepresentatsiooni Eesti päevalehtedes, Postimehe ja Õhtulehe *online* väljaannete näitel.

Uurimiseesmärki aitavad täita järgnevad uurimisküsimused, mis tulenevad eelnevast ülevaatest ja teooriatest:

- 1) Kes kujundavad meediadiskursust immigratsiooni kohta?
- 2) Millistele teemadele keskendutakse immigratsiooni kajastamisel meedias?
- 3) Milliseid väljendeid ja kategooriaid kasutatakse peamiselt meediatekstides sisserändajatele viidates?
- 4) Milline hinnang antakse immigratsioonile ja sellega seotud nähtustele?
- 5) Kuidas on immigratsiooni ja sisserändajate meediakajastus muutunud 2014 aastal võrreldes 2008 aastaga?
- 6) Kuidas erineb immigratsiooni kujutamine Postimehes ja Õhtulehes?
- 7) Kuidas erinevad Eesti tasandi ja välismaised uudised?

2 METOODIKA

Töö esimeses osas antud ülevaade teoreetilistest lähtekohtadest asetab immigratsiooni temaatika laiemasse konteksti. Esitatud probleemaatika on järgnevalt vaatluse alla võetud ajalehtedes Postimees ja Õhtuleht esinevate immigratsiooniteemaliste artiklite näitel. Immigratsiooni ja immigrantide meedias kujutamist uurides on antud töö eesmärgiks vastata järgnevale uurimisküsimusele: milline on Eesti meedias immigratsiooni ja immigrantide representatsioon?

Lähtuvalt antud magistritöö uurimisküsimuste rõhuasetusest, on analüüsimeetodiks valitud klassikaline ehk kvantitatiivne kontentanalüüs, kuna see võimaldab uurida teatud fenomeni meediarepresentatsiooni suure hulga andmete põhjal. Sellega tekib arusaam üldisest meediarepresentatsioonist, mis annab ülevaate peamistest tendentsidest ja suundumustest, mida on võimalik hiljem lähtuvalt teooriast tõlgendada.

Kuigi uurimistöö lähtub konstruktivistlikust lähenemisest, mida tavaliselt seostatakse kvalitatiivse uurimisviisiga, siis on konstruktivistlikku lähenemist kasutatud ka kvantitatiivsete uuringute puhul. Samuti on kontentanalüüsi puhul välja toodud, et kuigi tulemused on arvulised, siis on meetodi näol pigem tegemist hübriidse lähenemisega, kuna see ühendab kvalitatiivset huvi sotsiaalse kogemuse sisust ja tähendusest ja kvantitatiivset rõhuasetust objektiivsusele (Maravasti, 2004). Seetõttu on arvuliste tulemuste tõlgendamise juures väga oluline seoste välja toomine uuritavate tekstide ja institutsionaalse, ühiskondliku ja kultuurilise konteksti vahel, mis on pigem iseloomulik kvalitatiivsele lähenemisele (vt Bauer, 2000; Maravasti, 2004).

Eelnevast tulenevalt on lisaks kontentanalüüsile tulemuste esitamisel kasutatud ka kvalitatiivse analüüsi elemente selleks, et tekstiväljavõtete abil kvantitatiivseid tulemusi paremini seletada. Seejuures ei ole aga tegemist eraldi analüüsi, vaid puhtalt illustratiivse meetodiga kontentanalüüsi tulemustest selgema ettekujutuse andmiseks.

2.1 Kvantitatiivse kontentanalüüsi meetod

Kontentanalüüsi meetodi looja, Bernard Berelson, on kasutanud järgnevat kontentanalüüsi definitsiooni: „Uurimistehnika kommunikatsiooni ekspliiitse sisu objektiivseks, süstemaatiliseks ja kvantitatiivseks kirjeldamiseks“ (Berelson, 1952, Bauer, 2000: 133 kaudu). Samas on kontentanalüüsi defineeritud väga erinevalt. Kalmus (2015) toob välja, et kontentanalüüsi puhul on pigem tegemist uurimisstrateegia kui konkreetse meetodiga ning see võimaldab mistahes teksti „tõlkida“ konkreetse teaduse keelde kvantitatiivsete näitajate kujul. Kuigi klassikalise kontentanalüüsi tulemuseks on tavaliselt teatud teksti omaduste arvuline kirjeldus, siis sellele eelneb tähelepanu pööramine teksti omadustele ja tunnustele, kus kodeerimise tulemusel kaob teksti esialgne kuju ja tähendus, aga läbi antud protsessi vähendab kontentanalüüs keerukust tekstikorpuses, tuues välja teatud uurimisküsimuse seisukohast olulised teksti omadused (Bauer, 2000: 132-133).

Tegemist on tehnikaga, mis võimaldab objektiivsel viisil teha järeldusi huvipakkuva teksti sotsiaalse konteksti kohta. Kontentanalüüsi objektiivsus ei seisne seejuures ühes valiidses teksti lugemise viisis, vaid tähendab süstemaatiliste, protseduuriliselt selgete ja korratavate meetodite kasutamist, mis peavad olema seotud originaalmaterjali ning uurija teooriaga uurimiseesmärgi kontekstis (*ibid.*: 133). Uuritavate tekstide sisu seostamine nende sotsiaalse (institutsionaalse, ühiskondliku ja kultuurilise) kontekstiga peetakse oluliseks, kuna vastasel juhul võivad kontentanalüüsi tulemused osutuda triviaalseteks (Kalmus, 2015). „Enamikul juhtudel pole kontentanalüüsi läbiviija jaoks niivõrd oluline teatud tunnuste kaudu tekste kirjeldada, kuivõrd teha paljude tekstide analüüsimisel saadud tulemuste põhjal järeldusi tekstiväliste nähtuste kohta“ (Timak 1971, Kalmus 2015 kaudu).

Bauer (2000: 134) täpsustab, et kontentanalüüsis kasutatav kodeerimisraamistik on süstemaatiline võrdlemisviis, kus koode võib vaadata kui küsimusi, läbi mille teksti adresseeritakse ning millele antakse vastus eelnevalt määratletud alternatiivide ehk koodide väärtuste põhjal. Tekstikorpustest võib esile kerkida väga erinevaid küsimusi, aga kontentanalüüsi käigus tõlgendatakse teksti ainult vastavalt kodeerimisraamile, mis kujutab endast teoreetilist valikut vastavalt uuringu eesmärgile. Kuigi tegemist on positivistliku lähenemisega tekstile, siis lõppkokkuvõttes on tegemist tekstikorpuse tõlgendamisega ning

kontentanalüüs ise on sotsiaalne konstruktsioon, mis võtab „reaalsust“ (ehk teooriat ja teksti omadusi) teatud määral arvesse.

Nagu igal uurimismeetodil, on kontentanalüüsil puudused ja ohud, mida tuleb uuringut läbi viies arvesse võtta. Esiteks võib kontentanalüüsi läbi viimisel tekkida nn valiidsuse/reliaabluse dilemma, mille puhul analüüsi sisukus võib tekstianalüüsi standardiseerituse ja usaldusväärsuse kasvades kahaneda ehk tugevalt standardiseeritud kodeerimisjuhendeid kasutades võidakse jõuda objektiivsete, kuid triviaalsete tulemusteni (Bauer, 2000; Kalmus, 2015). Kalmus (2015) toob välja, et kontentanalüüsi probleemiks võib olla ka harva esinevate, kuid oluliste nähtuste tähelepanu alt välja jäämine ning varjatud ideoloogiliste tähenduste välja toomise problemaatilisus. Tegemist on ka aeganõudva meetodiga (Bauer, 2000) ning seetõttu võivad suurte tekstihulkade läbitöötamisel esineda kiirustades tehtud ebatäpsed otsused (Kalmus, 2015).

2.2 Kontentanalüüsi valim

Kontentanalüüsi valimisse kuulus 384 artiklit, mis ilmusid aastatel 2008 ja 2014 üleriigiliste ajalehtede „Postimees“ ja „Õhtuleht“ *online* väljaannetes ning olid 2015. aastal kättesaadavad (nii tasuta kui tasulised). Veebis kättesaadavate artiklite kasuks otsustati nii kaasaja meediatarbija harjumusi silmas pidades, kui andmekogumise hõlbustamise praktilistest kaalutlustest lähtuvalt.

Konkreetsed väljaanded valiti, kuna nende puhul on tegemist üleriigilise leviku ja suure lugejaskonnaga päevalehtedega, mis kajastavad erinevate lugejate meediatarbimise harjumusi. Ekspressgrupi poolt väljaantav Õhtuleht esindab tabloidajakirjandust ja AS Eesti Meedia poolt omatav Postimees kvaliteetajakirjandust. Kvaliteetlehed käsitlevad mingi kindla valdkonna olulisi probleeme, keskenduvad uudistele ja analüüsile ning oluline on pühendumus sündmuste objektiivsele edastamisele. Tabloidlehe sisu on kergem ja meelelahutuslikum. Samuti peetakse tabloidlehti rohkem sensatsioonikeskseteks kuna neis pööratakse rohkem tähelepanu näiteks kuritegevusele, vägivallale, skandaalidele ja seltskonnaelule. (McQuail, 2003: 2021). Nii kvaliteet- kui tabloidlehe valimine tagab, et

immigratsiooniteemaliste artiklite analüüs annab ülevaate erinevate meediatarbimise harjumustega inimestele ajalehtede vahendusel kättesaadavast infost.

Valimi perioodi valikul (2008 ja 2014) lähtuti põhimõttest kaasata 2014. aasta näol värskeimad andmed ning 2008. aasta näol globaalse majanduskriisi järgne periood, mis vastavalt teooriale võiks mõjutada immigratsiooni meediakajastust, kuna majanduskriisi oludes võidakse ühiskonnas enam immigratsiooni kui ohtu tajuda, ning samuti mõjutab majanduskriis sisserändajate töötamise võimalusi. Aastal 2008 oli Eesti kontekstis aktuaalne ka Pronkssõduri kriisi mõju, mis võib omakorda kaudselt mõjutada immigratsiooni käsitlemist meedias. 2014. aastal võib võimaliku kajastuse mõjutajana nimetada Euroopa Parlamendi valimisi ning konflikti Ukrainas.

Valimi moodustavad tekstid on leitud ajalehtede arhiivide otsingumootorite abil. Otsingusõnade ja -väljenditena on kasutatud järgmiseid sõnu (ja nende erinevaid vorme): „immigratsioon“, „sisseränne“, „immigrant“ ja „sisserändaja“. Artiklite läbilugemise järel eemaldati tekstid, mis ei rääkinud immigratsiooni temaatikast. Seejuures valiti valimisse need tekstid, milles käsitleti vähemalt ühe lõigu jagu immigratsiooni teemat. Näiteks jäid selle kriteeriumi tõttu valimist välja mitmed tekstid 2014. aastast, mis ilmusid seoses n-ö „Sisserändaja poja“ skandaaliga, kus ainukeseks immigratsiooniga seostuvaks sisuks oli just nimelt antud termini mainimine. Antud skandaali kontekstis ilmunud artiklid, kus esines ka pikemaid sisulisi arvamused seoses sisserände ja integratsiooniga, jäid valimisse. Kontentanalüüsi uurimus- ja analüüsiühikuks on tekst (ajaleheartikkel) tervikuna.

2.3 Kontentanalüüsi käik

Valimi koostamisele järgnes kodeerimisraamistiku loomine. Kodeerimisjuhendi (vt lisa 1) peamiste kategooriate määratlemisel lähtuti teooriast, uurimisküsimustest ja meediatekstide sisust. Kategooriate loomisel võeti eeskuju ka nelja representatsiooni temaatikat puudutava magistritöö kodeerimisjuhenditest – nendest kolm puudutasid rännet, ent seda Eestist väljarände näol (vt Annist, 1997; Oja, 2005; Rosin, 2013; Vengerfeldt, 2009). Koodid võib tinglikult jagada kaheks suuremaks blokiks – formaalsed ja sisu kirjeldavad kategooriad.

Formaalsed kategooriad kajastavad väljaande nime, ilmunisaega, žanrit ja teksti autorit. Sisu kirjeldavad kategooriad annavad infot meediateksti kõneisiku ehk autoriteedi, artikli ruumilise fookuse, meediateksti allika, meediateksti teemade, sisserände probleemsuse, immigratsiooni ja immigrantide kuvandi ning sisserändajate kohta kasutatavate väljendite (sünonüümide) ja grupikategooriate kohta.

Eelnevast tulenevalt lähtuti antus töös kodeerimisraamistiku loomisel nii teooriast tulenevatest kontseptsioonidest, varasematest uuringutest, mis on keskendunud rände või „Teise“ meediarepresentatsioonile ja arvesse võeti ka meediatekstide omadusi, millest lähtuvalt muudeti esialgset kodeerimisjuhendit (vt alapeatükk 2.3). Loodud koodide (ehk teksti adresseerimise küsimuste) eesmärgiks ei ole seejuures loetleda puht kvantitatiivselt teatud sõnade esinemissagedust vaid anda ülevaade sellest, millistele immigratsiooni kui nähtuse aspektidele, kelle poolt ja millise hinnanguga meediatekstis tähelepanu pööratakse.

Kuigi kontentanalüüs eeldab teineteist välistavate koodidega kategooriaid (vt Kalmus, 2015), siis mitme analüüsikategooria (meediateksti kõneisik, meediateksti kirjutamise ajend, meediateksti teema, sisserändajate kohta kasutatavad väljendid ja kategooriad) puhul ei olnud võimalik antud nõuet järgida, kuna kontentanalüüsi uurimisühikuks meediateksti kui terviku valimine ei võimaldanud antud kategooriate puhul ainult ühe vastusevariandi juurde jääda.

Koodide loomisele järgnes 20 artikli proovikodeerimine, misjärel vaadati kategooriad uuesti üle ja lisati vajadusel uusi koode või koondati olemasolevaid. Seejärel kodeeriti kõik ülejäänud tekstid. Igat teksti analüüsiti 14 analüüsikategooria lõikes (vt lisa 1). Formaalseid tunnuseid oli üldiselt suhteliselt kerge kindlaks määrata, kuna need olid väljaannete endi poolt määratletud. Mõningatel juhtudel osutus siiski keeruliseks teksti autori staatuse kodeerimine, kui tegemist ei olnud ajakirjanikuga. Tekstis endas ei olnud autori staatust alati viidatud ning mõnikord osutus näiteks piiri määramine poliitiku ja eksperdi vahel keeruliseks, kuna inimene võis liigituda mõlema kategooria alla enda tausta poolest. Antud juhtudel lähtuti määratlemisel teksti kontekstist ja sisust.

Sisu kirjeldavate kategooriate põhjal artiklite kodeerimine oli keerulisem. Kõigi tekstide puhul lähtuti meediatekstist kui tervikust ning tehti siu põhjal järeldus, millis(t)e analüüsikategooria punkt kõige paremini kirjeldab konkreetset artiklit. Seejuures kirjeldavad artikli ruumiline fookus, sisserände probleemsus ja immigratsiooni ja immigrantide kuvand

meediateksti tervikuna. Tekstides oli aga tihti esindatud mitu kõneisikut ehk autoriteeti, erinevaid meediateksti allikaid, mitmeid teemasid, millega seoses immigratsiooni käsitleti, erinevaid väljendeid sisserändajate kohta ning viidati tihti ka mitmele erinevale immigrantide grupikategooriale. Antud juhtudel valiti kontentanalüüsi kodeerimisjuhendist kõik tunnused, mis olid konkreetsetes artiklis esindatud (ei loetletud aga nende arvu artiklis) ning juhtumid (nt immigrantide kohta kasutatavate väljendite puhul), mis kodeerimisjuhendis koodiga esindatud ei olnud, määrati lahtrisse muu.

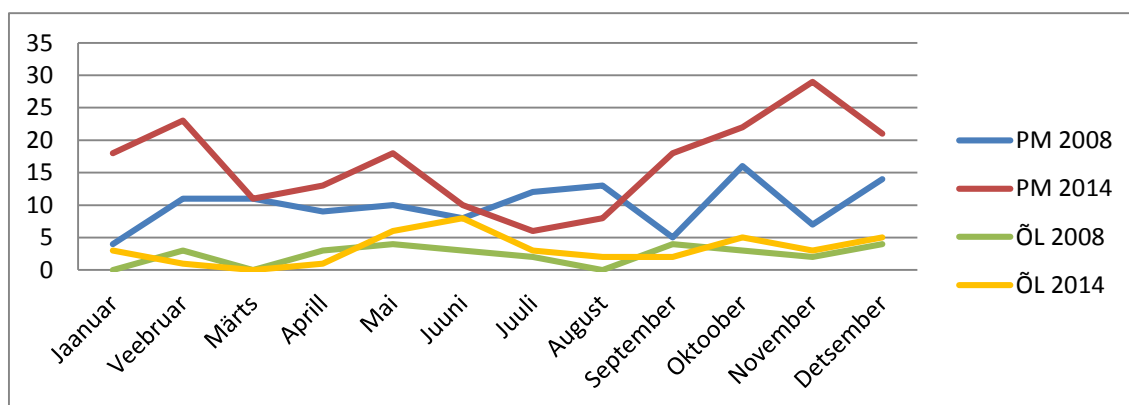
Kodeerimise jätkudes selgus, et analüüsikategooria meediateksti allikas (vt lisa 1, punkt nr 9) puhul liigitusid paljud tekstid kategooria muu alla ehk antud analüüsikategooriad ei olnud piisavad tekstide kirjeldamiseks. Tulemuste peatükis kirjeldatakse täpsemalt tekste, mis asetati kategooriasse muu. Samuti selgus analüüsi käigus, et meediateksti kõneisikute staatuse analüüsikategooria (lisa 1, punkt nr 7) tunnus huvigruppide esindaja jagunes väga erinevalt aastate lõikes. Välistamaks viga kodeerimisel, kontrolliti tekstid uuesti üle, mille järel lisati ühele tekstile antud tunnus ehk märkimisväärne erinevus ei tulenenud kodeerimisveast.

Kodeerimisleht loodi MS Exceli keskkonnas ning sisestati hiljem analüüsi läbi viimiseks andmeanalüüsi programmi SPSS. Analüüsi näol on tegemist kirjeldava statistika, mitte põhjuslike seoseid välja toovate analüüsimudelitega. Seejuures koheldi analüüsikategooriaid, mille puhul sai valida mitu kategooriat, kui valikvastusega tunnuseid. SPSS-is saadud tulemused vormistati MS Excelis. Kuna kontentanalüüsi tulemuste tõlgendamise juures peetakse eriti oluliseks konteksti (ajalooline, kultuuriline ja institutsionaalne) siis otsustati selle lihtsustamiseks tulemuste peatükis kvantitatiivseid tulemusi illustreerida iseloomulike tekstiväljavõtetega, mis annavad lugejale teatava ettekujutuse kodeeritud tekstide sisust. Tekstinäited on tulemustes esitatud kursiivkirjas ning sulgudes on välja toodud artikli pealkiri, ajalehe nimi ja aasta.

3 TULEMUSED

3.1 Artiklite arv ja ajaline jaotumine

Kokku analüüsiti 384 artiklit, millest 317 (83%) ilmus Postimehes (PM) ja 67 (17%) Õhtulehes (ÕL). Väga suur erinevus immigratsiooni käsitlevate artiklite arvus näitab, et ÕL jaoks ei ole immigratsiooni teema kajastamine prioriteetne. PM avaldatud artiklitest 120 ilmusid 2008 aastal ja 197 aastal 2014. ÕL puhul olid antud näitajad vastavalt 28 ja 39. Mõlema väljaande puhul võib seega täheldada immigratsiooni teemaliste artiklite arvu mõningast kasvu, kuid ÕL puhul on immigratsioon siiski jäänud vähe kajastust leidvaks nähtuseks. Kuude lõikes artiklite jaotumist vaadeldes (vt joonis 1) ei ole kindlat trendi võimalik täheldada, kuude lõikes on ilmuvate artiklite arv väga erinev. Näiteks ilmus aastal 2008 PM kõige vähem artikleid jaanuaris (alla 5) ning kõige rohkem oktoobris (üle 15-ne). 2014 aastal ilmus PM kõige vähem temaatilisi artikleid aga juulis (6) ning kõige rohkem novembris (napilt alla 30). Siinkohal võiks eeldada, et artiklite suur arv ühes kuus võiks olla seotud näiteks mingi ühe konkreetse sensatsioonilise sündmusega. Artiklite pealkirjade ülevaatamine kinnitas, et sensatsioonilised sündmused mõjutavad teatud määral artiklite arvukust ühes kuus, aga pigem on oluline mitme erineva sündmuse kokkulangemine, mis huvitaval kombel ei leia samaväärset kajastatust PM ja ÕL.

Joonis 1. Artiklite jaotus kuu kaupa

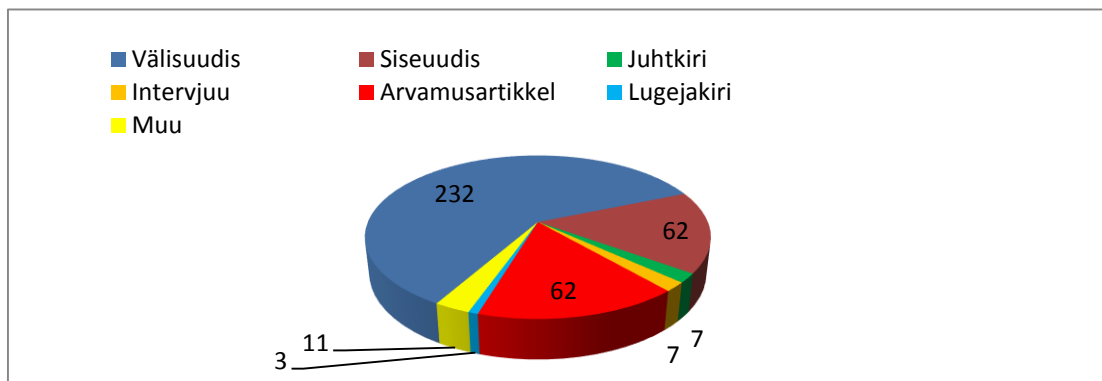
Näiteks avaldati Postimehes 2008 aasta oktoobris ja detsembris mõningaid artikleid, mille sisu oli seotud finantskriisiga. Oktoobris ilmus lisaks mitmeid artikleid, mis käsitlesid illegaalset rännet ja n-ö paadipõgenikke Vahemerel. Detsembris leidis lisaks aga ulatuslikumat kajastust Malmös toimunud noorterahutused. 2014. aasta veebruaris leidis PM paljudes artiklites kajastust Šveitsi otsus piirata immigratsiooni Euroopa Liidust, aga esines ka mitu artiklit, mis käsitlesid Eesti vananeva rahvastiku ja immigratsiooni vajaduse seoseid. 2014 oktoobris leidis PM olulist kajastust n-ö sisserändaja poja skandaal. Antud juhul on tegemist ühe sensatsioonilise sündmusega, mis mõjutas oluliselt antud kuus ilmunud artiklite arvu. Enamik artikleid, mis antud skandaali raames ilmusid, ei käsitlenud seejuures pikemalt immigratsiooniga seotud temaatikaid ning jäid seetõttu valimist kõrvale, kuid mitmes osutus see siiski pikemaks aruteluteemaks (vähemalt ühes lõigus) ning need tekstid on antud uuringu valimis. Nii 2014 oktoobris kui novembris leidis mitmes artiklis kajastust Suurbritannia valimisvõistluste ja võimaliku EL sisese migratsiooni piiramisega seonduv. Novembris leidis palju kajastust ka Obama immigratsioonireformi plaan ja avaldati mitmeid artikleid, mis käsitlesid paadipõgenike päästeoperatsioone Vahemerel ja asüülitaotlejate proteste Kreekas.

3.2 Žanr

Žanri määramise puhul lähtuti väljaannete enda määratlusest ning selle puudumisel kasutati kategooriat „muu“. Žanr võeti vaatluse alla, kuna see annab olulist infot meediateksti fookuse ning kajastatuse võimaliku põhjalikkuse kohta. Kõige rohkem artikleid on ilmunud välisuudiste kategoorias (vt joonis 2), mille all aastatel 2008 ja 2014 ilmus PM ja ÕL kokku 232 uudist. Sellele järgnesid võrdselt siseuudised ja arvamusartiklid - mõlema all ilmus 62 meediateksti.

Seejuures moodustasid aastal 2008 välisuudised immigratsiooni käsitlevatest artiklitest PM 75% ja ÕL 54%, siseuudised PM 6% ja ÕL 32% ning arvamusartiklid PM 11% ja ÕL samuti 11%. 2014. aastal on välisuudiseid arvuliselt rohkem ilmunud kui 2008. aastal, ent nende osatähtsus moodustas PM 57% ja ÕL 39%. Siseuudised nagu ka arvamusartiklid moodustasid 19% PM immigratsiooni teemalistest meediatekstidest 2014. aastal (kokku 38%). ÕL puhul

ilmus samuti 2014. aastal võrdsel arvul siseuudiseid ja arvamuskirjeldusi ning kokku moodustasid need 41% immigratsiooni teemalistest meediatekstidest.

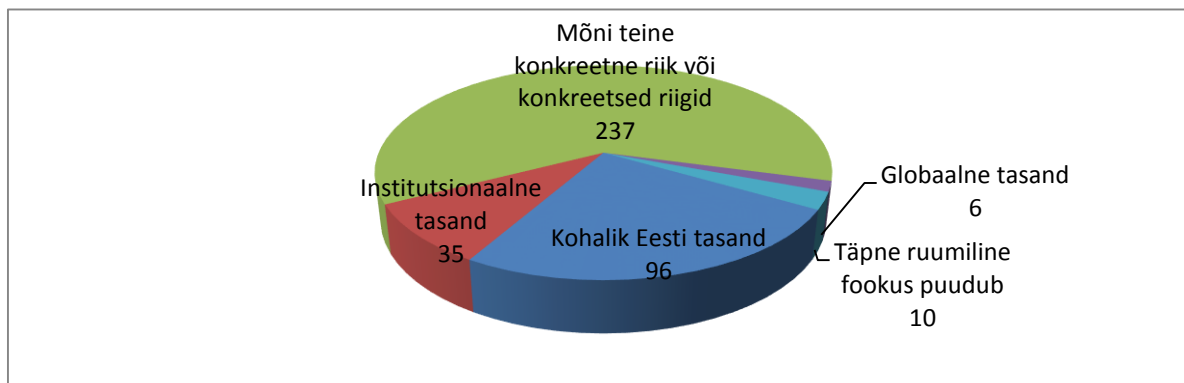
Joonis 2. Loo žanr

Kokkuvõttes võib žanrite jaotumise põhjal öelda, et immigratsiooni temaatika seostub pigem välismaiste uudistega, mis toob endaga tihti kaasa lühikese ja konkreetse, ilma sügavama analüüsita teema käsitlemise. Need vähesed immigratsiooni teemalised artiklid, mis ÕL ilmuvad, keskenduvad PM võrreldes protsentuaalselt vähem välisuudistele. Kuna ÕL ei peeta immigratsiooni temaatikat ilmselt sama prioriteetseks teemaks kui PM, siis võib eeldada, et välismaised sündmused pälvivad PM võrreldes vähem ÕL toimetuse tähelepanu. 2014. aastal moodustavad siseuudised võrreldes 2008. aastaga aga ka PM oluliselt suurema osakaalu ning mõlemas meediaväljaandes on olulisemaks saanud arvamusartiklite osakaal. Selle põhjal võiks järeldada, et immigratsiooniga seostuvad teemad on Eesti ühiskonnas olulisemaks muutunud ning leiavad seeläbi väljenduse ka Eesti-kesksema kajastuse ning meedias toimuva diskussiooni kaudu.

3.3 Artikli ruumiline fookus

Artikli ruumiline fookus võeti vaatluse alla, et eristada Eestile keskenduvald uudeid ülejäänud uudistest. Antud kategooriat silmas pidades selgub, et kõige rohkem kajastatakse immigratsiooniga seostuvat teistest riikidest (237 artiklis), järgneb kohalik Eesti tasand (96

artiklis) ning institutsionaalne tasand (35 artiklis) (vt joonis 3). Globaalsel tasandil kajastati immigratsiooni kahe aasta peale kokku ainult 6 artiklis.

Joonis 3. Artikli ruumiline fookus

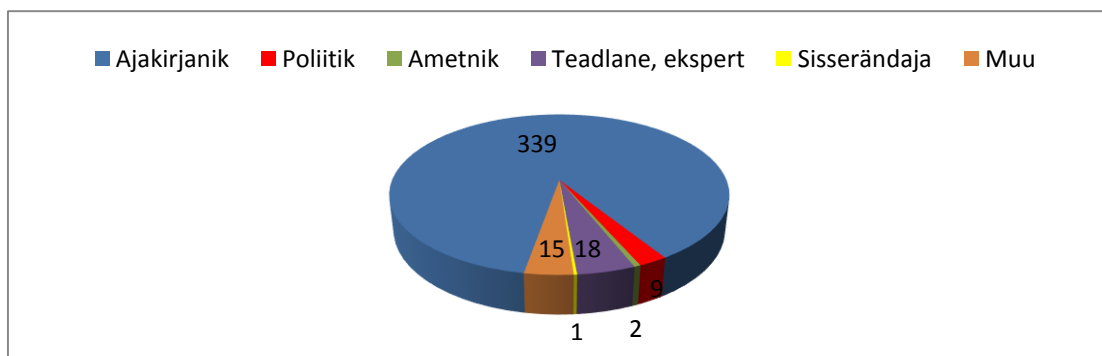
Aastate jooksul on ruumilise fookuse kajastuses toimunud teatud muutuseid, mida võis eeldada juba žanrites toimunud muutuste põhjal. Võrreldes teiste riikidega seostuvate artiklite osakaaluga on olulisemaks muutunud kohalikule Eesti tasandile keskenduvad meediatekstid. PM 2008. aastal ilmunud meediatekstidest 70% ruumiline fookus oli mõni teine riik või konkreetsed riigid, 14% ruumiline fookus oli institutsionaalne tasand ning 11% ruumiline fookus oli Eestis (vt täpsemalt lisa 3, tabel 3). 2014. aastal ilmunud artiklites oli 58% ruumiline fookus mõni teine riik või konkreetsed riigid, 8% institutsionaalne tasand ning 30% ruumiline fookus oli Eestis. ÕL 2008. aastal ilmunud artiklitest 57% keskendusid mõnele teisele riigile või konkreetsetele riikidele, 29% kohalikule Eesti tasandile ja 11% institutsionaalsele tasandile. 2014. aastal ilmunud artiklites oli ÕL 56% ruumiline fookus mõni teine riik või konkreetsed riigid, 41% ruumiline fookus oli Eestis ning ükski artikkel ei keskendunud institutsionaalsele tasandile. Võrreldes Postimehega omasid seega Õhtulehes Eesti tasandi uudised suuremat osakaalu juba 2008. aastal ning mõlema väljaande puhul oli kohalikule Eesti tasandile keskenduvate uudiste osakaal 2014. aastal suurem kui 2008. aastal.

Artiklite põhjal võib näiteks tuua, et institutsionaalsel tasandil käsitleti peamiselt EL-ga seonduvat ning uudislööd, mille ruumiline fookus oli mõni teine konkreetne riik, kajastasid peamiselt mõnes EL liikmesriigis toimuvat. Rohkem ilmus ka artikleid, mis käsitlesid USA-s või Venemaal toimuvat. Mõningad uudislööd käsitlesid Austraaliat ning üksikud artiklid käsitlesid immigratsiooni temaatikat Ladina-Ameerika, Lähis-Ida, Kagu-Aasia või Aafrika

riikides. Järelikult keskendub meedia immigratsiooni temaatikat kajastades Eesti lähipiirkonnale ja suurriikidele.

3.4 Autor

Meediatekstide autoriteks on ülekaalukalt ajakirjanikud, mis ei ole üllatav tulemus. Siiski on vähemal määral meediatekstide autoriteks ka teadlased, eksperdid, poliitikud ning teiste elualade esindajad (vt joonis 4). Poliitikutest on tekstide autoriteks näiteks Toomas Hendrik Ilves, Tunne Kelam, Jüri Pihl, Laine Randjärv jne. Ekspertide ja teadlaste kirjutatud artiklitest võiks Postimehest näitena tuua Urmas Sutropi, Ene-Margit Tiitu ja Mihhail Lotmani.

Joonis 4. Autori staatus

Postimehes on avaldatud ka välismaiste ekspertide kirjutisi. Õhtulehes on neljast teadlaste või ekspertide poolt kirjutatud artiklitest kolme (islami teemalise) artikli autoriks Roland Tõnisson, kes on tituleeritud kui teoloog ja rahvusvaheliste suhete magister. Kategooria muu alla liigitusid näiteks n-ö reakodanikud ja kultuuritegelased. Ainult ühe teksti autoriks on inimene, kes on ise immigrant ning seejuures on tegemist eestlasega, kes elab välismaal ning endale kui immigrandile viitab autor pigem kaudselt.

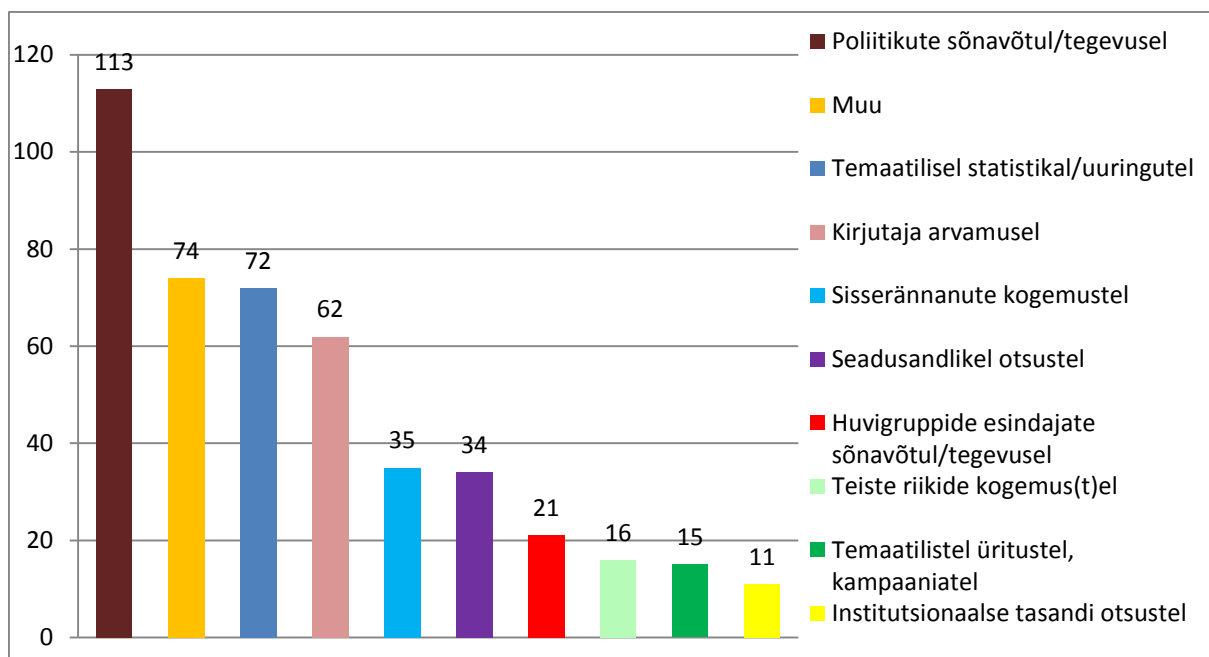
Meediateksti autorite tulemuse põhjal võib järeldada, et immigratsiooni näol on tegemist teemaga, mida meediaväljaannete töötajad peavad kas ise oluliseks või leitakse, et tegemist on teemaga, mida lugejad oluliseks peavad ja mille kohta nad lugeda soovivad (teema, mis toob

n-ö „klikke“). Teatud määral võtavad antud teemal sõna ka teadlased ja eksperdid, aga kui vaadata antud nähtust käsitlevate artiklite koguarvu, siis on ekspertide poolne initsiatiiv teema käsitlemiseks madal, mis võib kaasa tuua teemade ühekülgse käsitlemise ja vähese sügavuti vaagimise. Immigrantide enda hääli teksti autorina praktiliselt puudub. See võib tuleneda asjaolust, et NL ajal sisserännanuid ei kujutata meedias tihti enam kui sisserändajaid, vaid kui kultuurilist vähemust ning teksti autoritena defineerivad nad ilmselt ennast ka pigem teiste väljendite või rollide kaudu. Uusimmigrandid jälle ei pruugi tunda vajadust sisserändega seotud teemadel enda nime alt meedias sõna võtta või ei tunne nad, et neil kui väljastpoolt tulijatel on „õigust“ seda teha.

3.5 Meediateksti kirjutamise ajendid või põhjused

Ilmunud meediatekstitid põhinesid ülekaalukalt poliitikute sõnavõttudel ja tegevusel (vt joonis 5), kelle sõnavõtt või tegevus moodustas olulise osa uudise või artikli sisust 113 juhul (29% artiklitest). Järgnes kategooria muu, mis esines 74 artiklis (19% artiklitest). Antud kategooria alla paigutuvate tekstide omadusi avatakse täpsemalt allpool tekstide näidete põhjal. Kolmandaks oli kategooria „temaatilise statistika või uuringute tulemuste kajastamisel“ mis esines samuti ligikaudu 19% artiklitest. Oluliseks kategooriaks oli ka kirjutaja arvamusel põhinemine (16% artiklitest). Sisserändajate kogemustel põhines 9% artiklitest ja huvigruppide sõnavõtul või tegevusel vaid 6% artiklitest.

Aastal 2014 tuginesid seejuures rohkemad artiklid (31% ehk 74 artiklit) poliitikute sõnavõtul või tegevusel ja kirjutaja arvamusel (18% ehk 43 meediateksti) kui 2008. aastal (vastavalt 26% ehk 39 artiklit ja 13% ehk 19 meediateksti) (vt Lisa 3, Tabel 4). 6% võrra vähenes 2014. aastal võrreldes 2008. aastaga nii temaatilisel statistikal või uuringu tulemustel põhinevate artiklite, kui kategooriasse muu kuuluvate artiklite osakaal. Oluline erinevus aastate lõikes oli ka artiklite mahus, mis põhinesid teiste riikide üldise kogemuse kajastamisel, sisserändajate kogemusel või huvigruppide esindajate sõnavõtul ja tegevusel.

Joonis 5. Meediateksti allikas ehk tekstid põhinevad peamiselt järgneva kajastamisel (arvus artiklites)

Kui 2008. aastal kajastati teiste riikide kogemust 7% artiklitest, sisserändajate kogemus oli oluline 12% artiklite allikana ja huvigruppide esindajate tegevus või sõnavõtt 9,5% meediatekstis, siis 2014. aastal olid need olulised vastavalt 2%, 7% ja 3% artiklitest. Võrreldes Õhtulehega põhinevad Postimehe artiklid protsentuaalselt rohkem huvigruppide esindajate sõnavõtul, (11% vs 0%) poliitikute sõnavõtul või tegevusel (31% vs 24%), sisserännanute kogemusel (10% vs 6%) ja seadusandlike otsuste kajastamisel (10% vs 3%) (vt Lisa 3, Tabel 5). Protsentuaalselt vähem esineb Postimehes võrreldes Õhtulehega kategooriasse muu kuuluvaid artikleid (17% vs 28%), kirjutaja arvamusel põhinevaid artikleid (16% vs 19%), temaatilise statistika või uuringu tulemuste kajastamisel põhinevaid artikleid (18% vs 21%) ja teiste riikide üldise kogemuse kajastamist (4% vs 7%).

Nagu antud sektsiooni alguses välja toodud, siis paigutusi paljud meediateksti antud analüüsikategooria puhul kategooriasse muu. Suur arv tekstidest, mis sinna kategooriasse paigutusi on seotud Vahemerelt päästetud paadipõgenikega, ebaseadusliku piiriületamisega või mõne muu immigrantide poolt sooritatud ebaseadusliku teoga. Ühelt poolt võiks olla tegu sisserändajate kogemustega, aga üldiselt ei kajasta antud artiklid sisserändajate endi tasandit ja vaatepunkte. Teiselt poolt võiks olla tegu teiste riikide kogemuse kajastamisega, kuna tihti

viidatakse ühele konkreetsele riigile seoses juhtumiga, aga kuna tegemist on üksikjuhtumite kajastamisega, mitte riigi üldisest kogemusest pildi loomisega (kuigi kokkuvõtvalt erinevad artiklid loovad lugeja jaoks pildi üldisest kogemusest), siis otsustati nad liigitata pigem kategooria muu alla. Siinkohal illustratsiooniks mõningaid tekstilõike tüüpilisest uudistest, mis siia alla sobituvad: *Lõuna-Itaalias Napoli lähistel kohaliku maffiaga puhkenud uimastitüüli maha lastud kuus immigranti olid pärit Aafrikast, teatas politsei eile.* (Veresaun Napoli lähistel, ÕL 2008). *Leedu piirivalve tabas eile riigi idaosas Ignalina rajoonis kaheksa vietnamlasest illegaalset immigranti, keda saatis tõenäoliselt teejuhina Vene kodanikust tšetšeenlane, teatas piirivalve reedel.* (Leedu piirivalve tabas kaheksa vietnamlast ja tšetšeenist teejuhi, PM, 2014)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et immigratsiooni näol on tegemist temaatikaga, mida peetakse oluliseks poliitilisel tasandil ja just poliitikute sõnavõtted või tegevused on need, mis ajendavad tihti ajakirjanikke uudislugu looma. Poliitikute sõnavõtt on seejuures tihti osa poliitilisest diskussioonist teatud valuküsimusteks peetud teemade ümber. Näiteks: *Sotside nimekirjas europarlamenti kandideeriva Abdul Turay sõnul ei ole Eesti valmis vastu võtma sellises mahus massimmigratsiooni, nagu suured Lääne-Euroopa riigid. Turay märkis, et immigratsioonist rääkides peetakse tavaliselt silmas vaesematest riikidest pärit inimesi, kuid Eesti võiks mõelda selle peale, kuidas meelitada riiki elama inimesi rikkamatest riikidest.* (Turay: Eesti ei saa vastu võtta massimmigratsiooni, ÕL 2014). Seejuures esineb Eesti tasandil poliitikute sõnavõttudes palju just kvalifitseeritud tööjõu ja teiste sissevõtjate gruppide vastandamist ja isegi põhjendamatute seoste loomist populistlikel eesmärkidel erinevate sissevõtte liikide vahel. Näiteks: *Pihli sõnul aga puudutab sissevõtte vaid kõrgeltkvalifitseeritud tööjõudu ning sedagi väga piiratud hulgal (...). Keskerakonna esimees leidis, et tuleks tõsiselt uurida, kes on pagulased ja kes mitte. «Samas me kedagi hätta ka ei peaks jätma, see on juba humanismi küsimus, pagulastele peaksime ikka võimaluse andma,» (...). Savisaar oli veendunud, et inimesed, kes pagulastena Eestisse püüavad pääseda, kindlasti tekivad.* (Reporter.ee: Savisaare sõnul valitsus laiendab sissevõtet, PM 2008).

2014. aastal suurenes immigratsiooni käsitlevate meediatekstide arv paljuski just poliitikute sõnavõtte või tegevuse suurema kajastatuse arvelt. See on seletatav asjaoluga, et 2014. aastal toimusid valimised mitmes riigis (nt Rootsi ja Euroopa Parlamendi valimised) või olid hoogu võtnud valimiskampaaniad eelseisvateks valimisteks (nt Itaalia, Eesti ja Suurbritannia). See

omakorda näitab, et immigratsioon on oluline küsimus, mille poliitikud enda valimiskampaanias päevakorda võtavad, kas veendumusest, et tegu on olulise küsimusega või konkureerivate parteide tegevuse survele. Eesti kontekstis suurendas poliitikute sõnavõtul või tegevusel põhinevate artiklite arvu kasvu ka varem mainitud „sisserändaja poja“ skandaal.

Palju kajastatakse ka temaatilist statistikat ja uuringu tulemusi ehk uudiste sisu loomisel on rõhk asjakohase info andmisel. Nagu eelnevas alapeatükis selgus, siis teadlased ja eksperdid on ise teksti autoriteks aga harva ehk uuringutulemustest ja temaatilisest statistikast kirjutavad tihti ajakirjanikud ise, viidates kas ametnike või ekspertide sõnavõtule või uuringuraportile. Tihti viidatakse seejuures arvudele ja uuringutulemustele, panemata neid laiemasse konteksti. Näiteks pärineb järgnev tekstilõik uuringu tulemusel põhinevast uudisest: *2050. aastaks jäävad valgenahalised Ühendriikides vähemusse ja lähiaastatel moodustavad iibest 82% immigrantide lapsed, selgub esmaspäeval avaldatud uuringutulemustest* (Aastaks 2050 jäävad valged USAs vähemusse, ÕL 2008). Antud uudises pole näiteks põhjalikumalt seletatud antud trendi põhjuseid või laiemaid mõjusid USA ühiskonna jaoks.

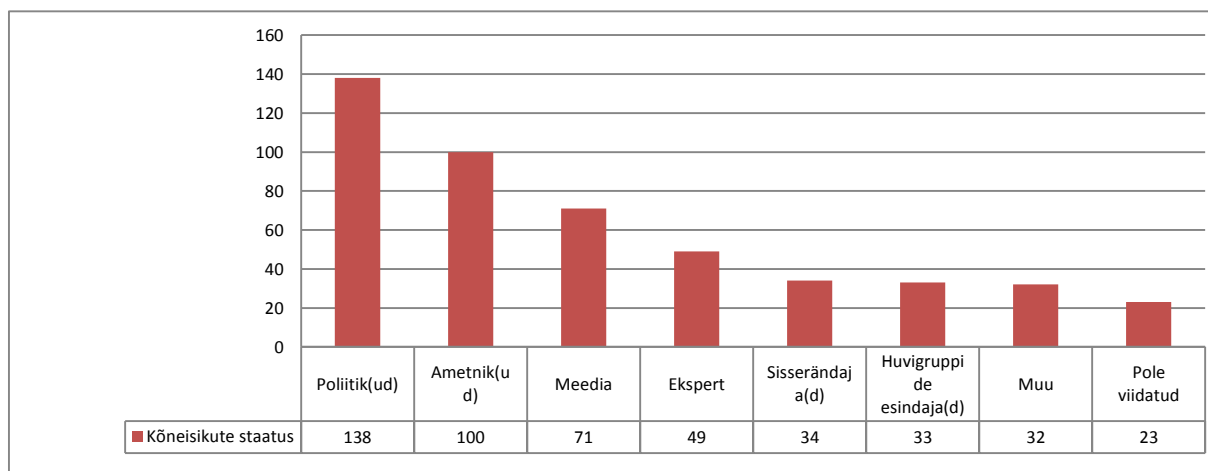
Proportsionaalselt põhineb tunduvalt vähem uudiseid sisserändajate kogemustel ehk nende inimeste immigratsioonikogemus, kes on ise immigratsiooni kui nähtusega seotud, on harva uudisloo kirjutamise ajendiks. Samuti on harva uudisloo kirjutamise põhjuseks huvigruppide esindajate sõnavõtt või tegevus. See võib olla põhjendatav asjaoluga, et huvigruppe, mis immigratsiooniga seonduvatest teemadest huvitatud oleks on vähe ehk kodanikuühiskonna tasandil ei ole tegemist olulise teemaga. Samas võib põhjuseks olla ka asjaolu, et huvigruppide esindajate tegevused ja sõnavõttud lihtsalt ei ületa tihti uudistekünnist. Huvigrupid, kelle tegevus või sõnavõtt on uudiste kirjutamise ajendiks, on näiteks tööandjad või nende esindajad, ametiühingud, religioossed organisatsioonid, immigratsiooni vastased grupid, inimõigustega tegelevad ühingud ning üksikutel juhtudel ka konkreetselt immigrantide õiguste eest seisvad ühingud.

Seejuures on inimõigustega tegelevate ühingute näol, kelle tegevus või sõnavõtt on uudisloo kirjutamise põhjuseks, enamasti tegemist suurte rahvusvaheliste organisatsioonidega. Näiteks: *Ühenduse Medecins Sans Frontieres (MSF) väitel elab kinnipidamisasutuses üle 800 immigrandi, kes peavad leppima ülerahvastatud ruumide, olematute hügieenitingimuste ja arstiabi puudumisega* (Kreekat süüdistatakse humanitaarkriisi tekitamises, PM 2008). Või: *Inimõiguslaste organisatsioon Amnesty International mõistis hukka Itaalia poliitikute*

väidetava rassismi (Inimõiguslased süüdistavad Itaalia poliitikuid rassismis, PM 2008). Nagu antud näidetest selgub, siis ei esitada seejuures huvigruppide sisukohavõtte kui objektiivset olukorra kirjeldust, vaid kui antud ühingu arvamust olukorrast.

3.6 Kõneisik ehk autoriteet

Meediateksti kõneisik (kõneleja) ehk autoriteet võeti vaatluse alla, saamaks teada, kellele antakse sõna ning kelle arvamusi seoses immigratsiooniga meedias peamiselt kajastatakse ehk kelle ütluste kaudu luuakse meediarepresentatsiooni. Seejuures vaadeldi ühes artiklis, mis tüüpi kõneisikutele sõna anti, mitte ühte tüüpi kõneisikute arvu artiklis. Kokku said 384 meediatekstis sõna 480 erinevat kõneisikut (kõneisiku tüüpi). Ülekaalukalt on kõneisikutena esindatud poliitikud, kes said sõna 138 meediatekstis (36% artiklitest) (vt joonis 6). Neile järgnevad ametnikud (26% artiklitest) ning tihti on tekstides viidatud ka teistes meediaväljaannetes kirjutatule (18% artiklitest). Eksperdid ja teadlased said sõna 49 meediatekstis (13%) ja huvigruppide esindajad 33 (9% artiklitest). Sisserändajate sõnavõtule viidati 34 artiklis (9%). Pole viidatud kategooriasse (6% artiklitest) kuuluvad artiklid, mis põhinevad sündmustel või andmetel, mille päritolule ei ole artiklis kordagi viidatud. Enamikel juhtudel on tegemist välismaiste uudistega, mille puhul võiks eeldada, et andmed pärinevad mingist muust meediakanalist. Muu (8% artiklites) alla liigitusid näiteks kultuuritegelaste, arvamusiidrite ja tavakodanike sõnavõttud.

Joonis 6. Meediateksti kõneisikute ehk autoriteedi staatus

Võrreldes 2008. aastaga on aga 2014. aastal vähenenud nii ametnike, huvigruppide kui sisserändajate sõnavõttudele viitamine osakaal artiklites. Kui 2008. aastal said ametnikud sõna 32% (48 artiklis), huvigruppide esindajad 16% (24 artiklis) ja sisserändajad 11% (17 artiklis) immigratsiooni teemalistes meediatekstides, siis 2014. aastal olid need osakaalud vastavalt 22% (52 artiklit), 4% (9) ja 7% (17 meediatekstis). Ametnikud ja sisserändajad said seega protsentuaalselt vähem sõna, kuigi artiklite arv, kus neile sõna anti, jäi ligikaudu samaks. Väljaannete lõikes tasub mainida erinevust meediale kui autoriteedile viitamises ning allikale mitte viitamises. PM on mõni muu meediaväljaanne autoriteediks 17% artiklitest ja ÕL 25% meediatekstides (vt lisa 3, tabel 2) ning PM pole informatsiooni allikale viidatud 5% artiklites ning ÕL 12%.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et ülekaalukalt saavad immigratsiooni teemalistes meediatekstides sõna võimu esindajad (poliitikud ja ametnikud) ning palju viidatakse ka teistes väljaannetes kirjutatule, toomata välja, millisest allikast pärineb antud väljaandes vahendatud informatsioon. Ametnike sõnavõttude viitamist iseloomustab nende öeldu kui fakti käsitlemine. Üldiselt ametnike tegevust või selle otstarbekus meediatekstides ei vaidlustata. Näiteks: *Helsingi piirkonna politseinikud on viimasel ajal asunud innukamalt korraldama reide, mille käigus küsitakse eksootilisema välimusega või võõras keeles rääkivatelt inimestelt nende Soomes viibimise põhjust ja elamisluba. Vantaa politsei on selliseid üllatusreide korraldanud viimased kaks aastat. Viimasel ajal on need sagenenud - korrakaitssjad käivad võõramaalasi küsitlemas vähemalt kaks korda kuus. Siia maani on leitud vaid üksikuid inimesi, kelle paberid pole tõesti korras. Helsingi immigratsioonipolitsei uurimisüksuse juhi Jaakko Heinilä väitel on nende reidide mõte üldise korra tagamine.* (Soome politsei otsib aktiivselt illegaale, PM 2008). Seda, miks antud näite puhul politsei jätkab ja on isegi suurendanud reidide arvu, kuigi tabatud on vaid üksikuid inimesi, kelle paberid korras ei ole, meediatekstis ei analüüsita.

Samas leidub ka neid tekste, kus ametnike väited seatakse kahtluse alla: *Taani võimud teatavad, et ei tea noorte agressiivsuse põhjusi. Noored märatsejad, kes on tegutsenud väikestes gruppides koordineerimatult, pole politsei kinnitusel oma vägivaldsuse motiive paljastanud. (...) Samas toob uudisteagentuur AFP ära Taani päevalehes Politiken ilmunud väited, et araabia päritolu noored protestivad korrakaitssjate ahistamise ning politseis vahava rassismi vastu.* (Taanis märatsenutest on enamik alaealised, PM 2008).

Nagu meediateksti kirjutamise põhjuste puhul, hakkab ka kõneisikute puhul silma huvigruppide ja sisserändajate endi vähene osalus meediateksti sisu loomises kõneisikuteks olemise näol. Sisserändajad on seejuures enamasti kõneisikutena esindatud kahes tüüpilises olukorras. Üheks on sõna andmine põgenikele ja asüüli taotlejatele, kes on kas ebaseaduslikult piiri ületades sattunud eluohtliku olukorda või kes protesteerivad enda halva kohtlemise ja elutingimuste vastu vastuvõtval maal: „*Konteiner oli rahvast täis ja pime, umbes poole tunni pärast avastasime naisega, et meil ei ole enam piisavalt õhku, mida hingata.*“ (Tai saadab lämbumissurma üle elanud birmalased tagasi kodumaale, PM 2008); „*Me oleme kohtuistungite, diktaatorite, kodusõdade ja genotsiidide eest ära põgenenud,*“ sõnas protestist osa võtnud Eritrea päritolu Dawud uudisteagentuurile AFP (Tel Avivis protestis 30 000 Aafrika migranti Iisraeli võimude käitumise vastu, PM 2014).

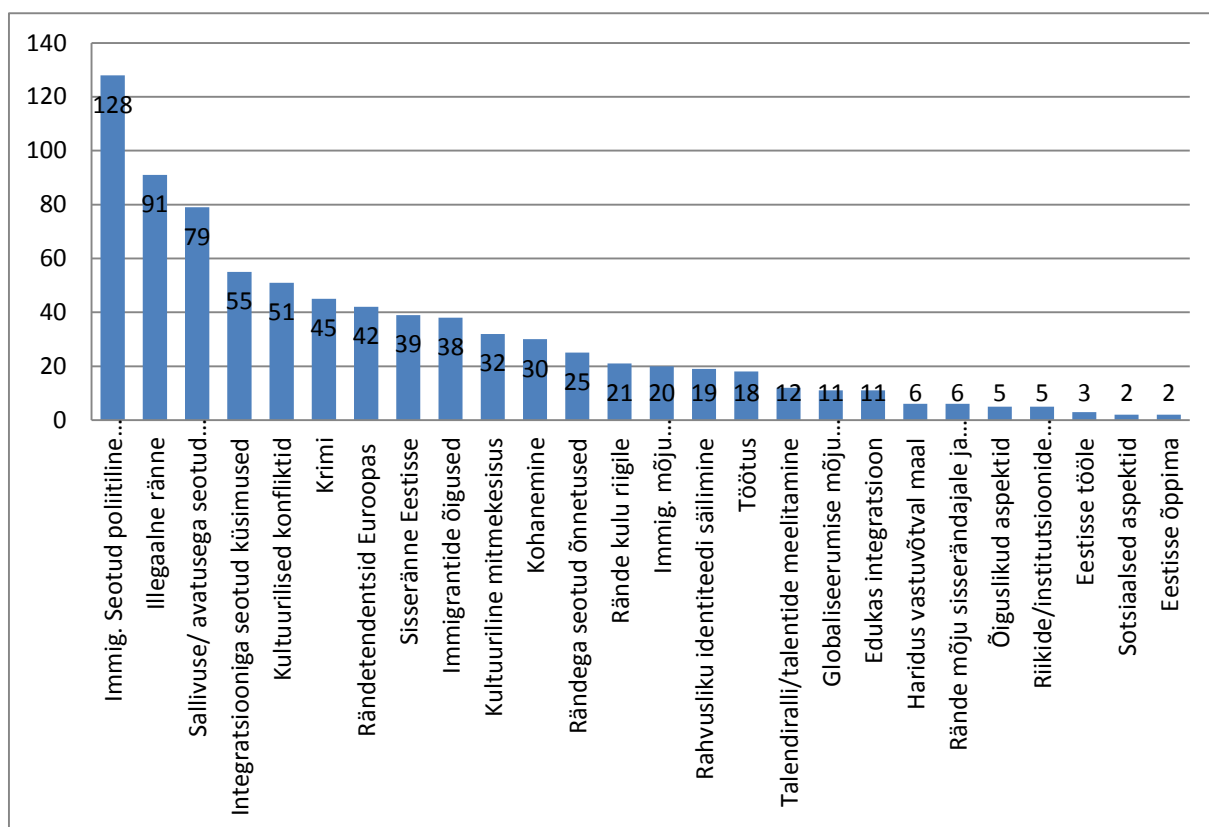
Teiseks antakse tihti sõna eestlastele, kes on sisserändajad, mingis teises riigis, ning kajastatakse nende kogemusi – pea eranditult luuakse antud juhtudel pilt tublidest ja ettevõtlikest inimestest, kes saavad enda eluga iseseisvalt hakkama ning teinekord vastandatakse neid kõikide „teiste“ immigrantidega, kes nii edukalt toime ei tule: *Maria teenib elatist muusikat kirjutades, õpetades ja kontserte andes. Ta õpetab klaverit teismelistele, kellest enamik on sisserändajad. Taanis on probleem immigrantidega päris sügav, eriti nende silmis, kes elavad kusagil maal ja pole varem näinud araablast. Sisserändajatel seevastu on raskusi oma koha leidmisel ja see paneb neid tihtipeale pahandust tegema.* (Maria õppis Taanis ära head kombed ja usalduse, PM 2008).

Lisaks saavad mõnes üksikus artiklis sõna immigrandid, kes protesteerivad halbade töötingimuste vastu, immigrandid, kes on sooritanud mingi kuriteo ning moslemi taustaga immigrandid seoses erinevate kultuurinormidega (nt naiste õigused ja positsioon) ning nendest tõusvate konfliktidega.

3.7 Teemade jaotumine

Meediatekstide olulisemad teemad on välja toodud joonisel 7. Joonisel on seejuures märgitud need teemad, mille all ilmus kahe vaadeldava aasta peale kokku vähemalt 10 meediateksti (vt täpset teemade jaotumist lisa 3, tabel 6). Temaatiliselt kirjutati kõige rohkem

immigratsiooniga seotud poliitilisest diskussioonist ja otsustest (33% artiklites), mis ei ole taaskord üllatav tulemus, arvestades, et paljud artiklid põhinevad poliitikute sõnavõtul või tegevusel ning poliitikud saavad enim sõna kui kõneisikud meediatekstides. Populaarsuselt järgmine teema oli illegaalne ränne (24% artiklites). Olulisteks olid ka sallivuse ja avatuse temaatika (21% artiklites), integratsiooniga seotud küsimused (14% artiklites), kultuurilised konfliktid (13% artiklites), immigrantide kuritegevuse temaatika ehk krimi (12% artiklites), rändetendentsid Euroopas (11% artiklites), sisseränne Eestisse (10% artiklites) ja immigrantide õigused (10% artiklites). Ainuke teema kategooria, mille alla ei sobinud ükski artikkel, oli Eestisse elama, mille eesmärgiks oli kaardistada neid artikleid, mis käsitleks konkreetsete inimeste Eestisse elama asumisega seonduvat.

Joonis 7. Immigratsiooni puudutavate meediatekstide olulisemad teemad

Aastate võrdluses on samad teemad olulised, ent muutunud on nende osakaal artiklites (vt täpsemalt lisa 3, tabel 7). 2008. aastal oli populaarseimaks teemaks illegaalne ränne, mis esines 29% artiklites. 2014. aastal oli illegaalne ränne 20% artiklite teemaks. 2014. aasta

populaarseim teema oli immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused, mis esines teemana 39% meediatekstidest. Sama teema oli 2008. aastal teisel kohal, esinedes 24% artiklites. Mõlemal aastal oli oluline sallivuse ja avatusega seotud teema, mis 2008. aastal esines 18% ja 2014. aastal 22% artiklitest. Kaks teemat, mis olid olulised 2008. aastal, kuid mille kajastus 2014. aastal protsentuaalselt vähenes, olid integratsiooniga seotud küsimused ja krimi. 2008. aastal moodustasid kumbki 19% ilmunud artiklitest. 2014. aastal moodustas teema integratsiooniga seotud küsimused 11% artiklitest ja krimi 7%. Mainimist tasub veel, et kui 2008. aastal moodustas sisseränne Eestisse teema 4% artiklitest siis 2014. aastal 14%. Kultuurilised konfliktid teema esines 2008. aastal 11% artiklites ning 2014. aastal 14%.

Väljaannete võrdluses (vt täpsemalt lisa 3, tabel 8) on PM populaarseimaks teemaks immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon (36%), mis ÕL esineb teemana 22% artiklites ning ÕL populaarseimaks teemaks on illegaalne ränne (27%), mis PM esineb 23% artiklites. ÕL-s on krimi teemaks, mis PM on teemana esindatud 10% artiklites. Olulise väljaannete vahelise erinevusena konkreetse teema kajastatuse protsendis võib veel mainida teemat sisseränne Eestisse, mis on PM puhul 9% uudislugude teemaks ning ÕL puhul 15%.

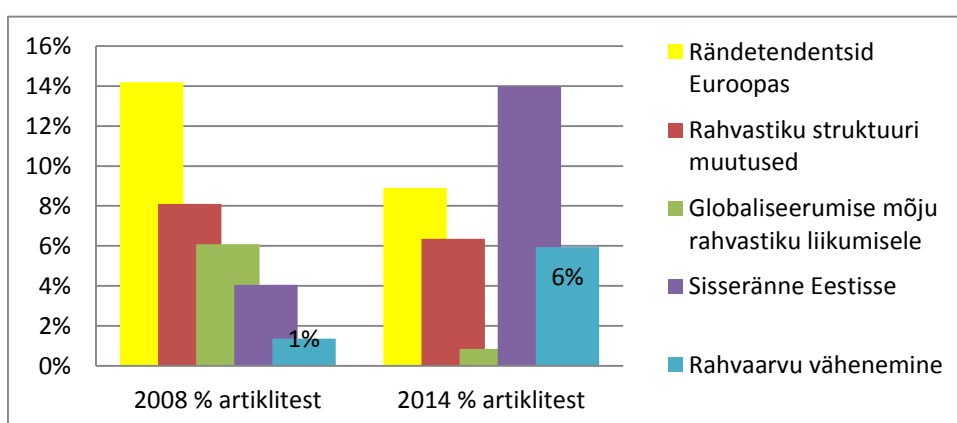
Saamaks selgemat ettekujutust erinevate teemade esinemisest, koondati teemad vastavalt valdkonnale (oleneb nii varasemast jaotamisest kodeerimisjuhendis, kui meediatekstide lugemise käigus selgunud tüüpilistest tähendustest). Välja jäeti kõige populaarsem kategooria, poliitiline diskussioon, kuna selle raames arutati tihti väga erinevaid küsimusi. Siinkohal tuuakse siiski välja peamised teemad, mis esinesid ühes meediatekstis koos poliitilise diskussiooni teemaga. Tabelis 1 on loetletud, kui tihti populaarsemad teemad esinesid ühes artiklis koos poliitilise diskussiooni teemaga. Siinkohal näeme, et illegaalne ränne on tihti ka poliitilise diskussiooni osaks, samuti on olulised kultuurilised konfliktid, sallivuse ja avatusega seotud küsimused ning immigrantide õigused.

Tabel 1: Poliitilise diskussiooniga enim koos esinevad teemad

Teema	Artiklite arv
Illegaalne ränne	22
Kultuurilised konfliktid	19

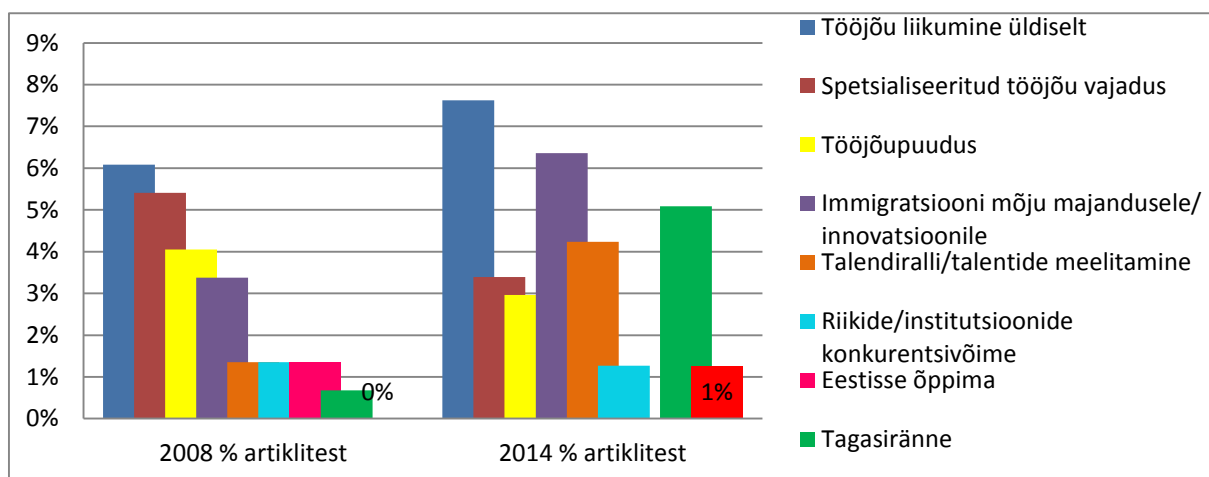
Sallivuse/ avatusega seotud küsimused	18
Immigrantide õigused	17
Rändetendentsid Euroopas	14
Integratsiooniga seotud küsimused	13
Tööjõu liikumine üldiselt	12
Rände kulu riigile	12
Immigratsiooni mõju majandusele ja/või innovatsioonile	9

Ülejäänud 35 teemat jaotada viieks teemavaldkonnaks, mille kohta tuuakse järgnevalt välja võrdlused aastate lõikes ning näiteid tekstidest. Esimese teemabloki moodustavad demograafiaga seotud teemad. Siia kuuluvad kategooriad rahvaarvu vähenemine, rändetendentsid Euroopas, rahvastiku struktuuri muutused ja sissetänne Eestisse. Antud kategooriatest kõige vähem kajastatu esineb 1% ja kõige rohkem kajastatu 14% meediatekstides (vt joonis 8). Demograafia teemabloki puhul on märgata, et kui 2008 aastal oli oluline kategooria rändetendentsid Euroopas, siis 2014. aastal on olulisemaks saanud sissetänne Eestisse kui teema, mis 2008. aastal esines 6 ja 2014. aastal 33 artiklis, ning rahvaarvu vähenemine, mis 2008. aastal esines 2 ja 2014. aastal 14 artiklis.

Joonis 8. Demograafia teemabloki kategooriad 2008 ja 2014

Teiseks teemablokiks on majandusareng, kuhu koonduvad erinevad kategooriad, mis käsitlevad immigratsiooni seoses majanduse ja selle edendamisega (vt joonis 9). Tihti esinesid seejuures artiklites koos eelmise teemabloki, demograafia tunnused ja majandus arengule keskenduvad teemad. Näiteks: *Soomes ületab seeniorite arv tänavu esmakordselt tööealiste inimeste oma, ealise jagunemise moondumise muutmiseks vajab riik 2020. aastaks 1,8 miljonit immigranti. Soomes toimub kahe aasta pärast ajalooline pööre, kui tööealiste elanike arv hakkab järsult vähenema, kirjutab Taloussanomat. Samas kaob üks majanduskasvu veduritest ära. (...) Et vanurite hooldus püsiks senisel tasemel, peaks aastast Soome kolima 140 000 tööealist inimest.* (Soomes vajab lähiaastatel kokku kaht miljonit võõrtöölist, PM 2008).

Joonis 9. Majandusarengu teemabloki kategooriad 2008 ja 2014 (protsent artiklitest)

Seejuures ei esine majandusega seonduvad kategooriad paljudes meediatekstides. Teemaks on antud kategooriatest kõige vähem esindatu 1% ja kõige rohkem esindatu 8% artiklites. Aastate võrdluses on siin märgata, et võrreldes 2008. aastaga on veidi olulisemaks saanud üldise tööjõu liikumise teema (2008 teemaks 9 ja 2014 18 artiklis), immigratsiooni mõju majandusele või innovatsioonile (2008 5 ja 2014 15 artiklis) käsitlemine, n-ö talendiralli ja talentide meelitamine (2008 2 ja 2014 10 artiklis) ning tagasiränne (2008 1 ja 2014 12 artiklis).

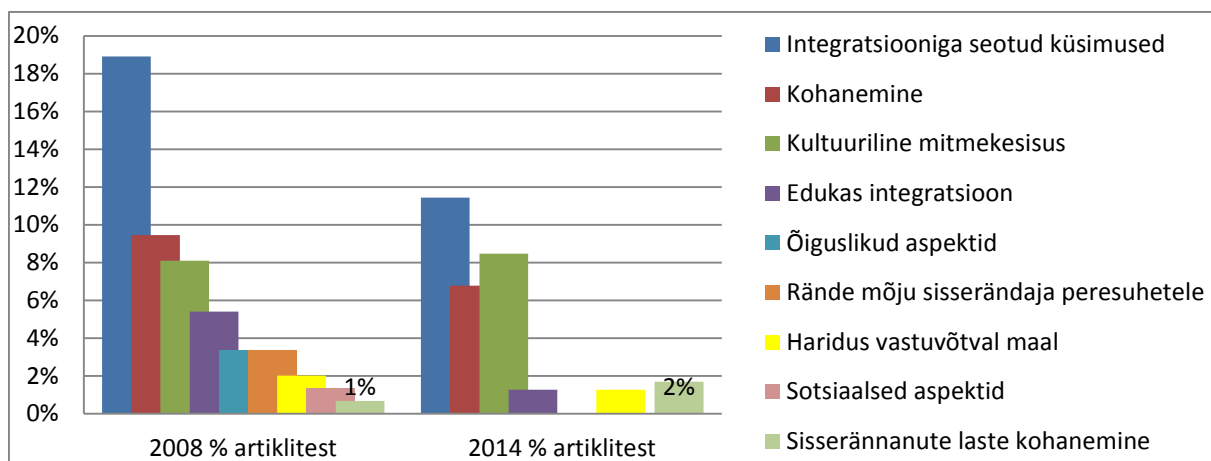
Kolmanda teemabloki moodustavad multikulturalismi ja akulturatsiooniga seotud teemad (vt joonis 10). Antud blokis on üks kategooria, integratsiooniga seotud küsimused, mis 2008.

aastal (19% artiklites) leidis nii teiste kategooriatega võrreldes kui 2014. aastaga (11% artiklites) võrreldes, rohkem kajastust. Integratsiooniga seotud küsimused, mis kajastust leiavad, on seejuures tihti seotud kas Eesti venekeelse elanikkonnaga, või moslemite integratsiooniga Euroopas.

Seejuures ei käsitleta eesti venekeelset elanikkonda enamasti otseselt kui sisserändajaid vaid kui vähemust. Valimisse on antud artiklid sattunud pigem, kuna lisaks eesti venekeelsele elanikkonnale käsitletakse seal immigrantrahvastiku teistes riikides või uusimmigrante: *Olen kahe käega nõus, et integratsiooni kui sellist pole olemas. Selleks on vaid vaja toimivat õigusriiki, mis Rootsi kombel ei tee eri rahvuste vahel vahet ja loob immigrantidele vajalikud abistamise võimalused. Mitte nemad (eesti venelased) ei ole meie vaenlased. Lihtsalt seda paduandekat ja emotsionaalset rahvast on nii lihtne andekalt tehtud propagandaga üles keerata.* (Kuidas ikkagi käituda venelastega?, ÕL 2008). Samas on ka erandeid. Näiteks kutsutakse venekeelset elanikkonda sisserändajateks, kui soovitakse rõhutada, et Eestis on juba piisavalt „võõraid“, ning uusi immigrante siia seetõttu juurde ei saa lubada: *Pealegi on meil juba nõukogude ajast nii palju sisserännanuid, et igasugused immigratsioonikvoodid on triiki täis, ületades kõiki teisi riike Euroopas.* (Urmas Espenberg: rahvuskonservatiiv- tont või inimene?, PM, 2014)

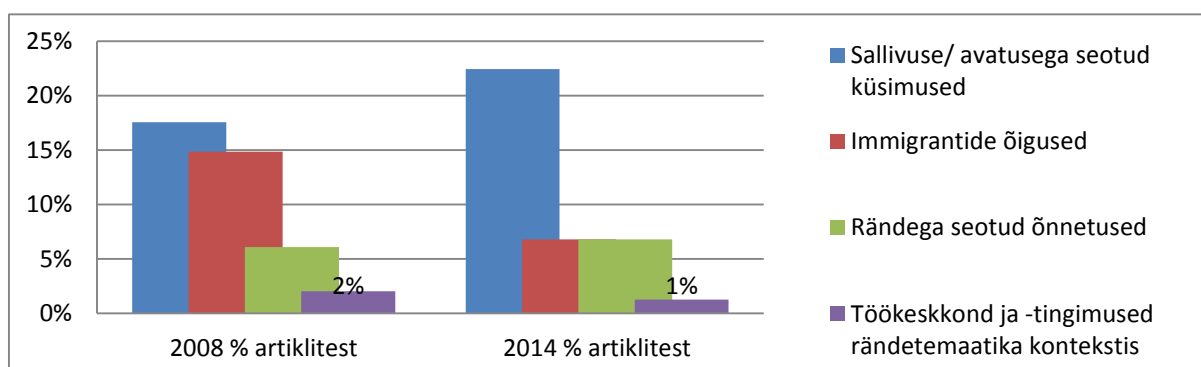
Erandiks on ka mitmed „sisserändaja poja“ skandaali raames ilmunud artiklid, kus kerkis päevakorda venekeelse elanikkonna sisserändajaks olemise küsimus: *Vaat sedasi! Ligi solvas neid inimesi sel lihtsal põhjusel, et nad ei olegi enda arvates sisserändajad ega sisserändajate järeltulijad. Inimesed, kes asusid Eesti NSV-sse teistest NSVL piirkondadest olid tavalised nõukogude inimesed, kes kolisid ühe riigi piires, mille piirid (ja seega ka Eesti kuulumine NSVL koosseisu) olid rahvusvaheliselt tunnustatud. Seega puudub suurekspuhutud tülis konflikt euroopalike väärtustega, nagu mõned innukalt väita püüavad* (Kas terve Eesti vabariik peaks tagasi astuma?, ÕL 2014). Üldiselt olid sellist tüüpi sõnavõttud siiski üksikud ja ka antud skandaali raames välditi vene vähemuse immigrantideks kutsumist.

Rohkem esinesid teemadena artiklites veel kohanemine ja kultuuriline mitmekesisus. Konkreetselt edukat integratsiooni kajastatakse siiski üpris vähe – 2008. aastal 5% artiklites ning 2014. aastal 1% meediatekstides, ning enamasti on tegemist üksikindiviidide, mitte gruppide edukat integratsiooni kajastavate lugudega.

Joonis 10. Multikulturalismi ja akultuuratsiooni teemabloki kategooriad 2008 ja 2014

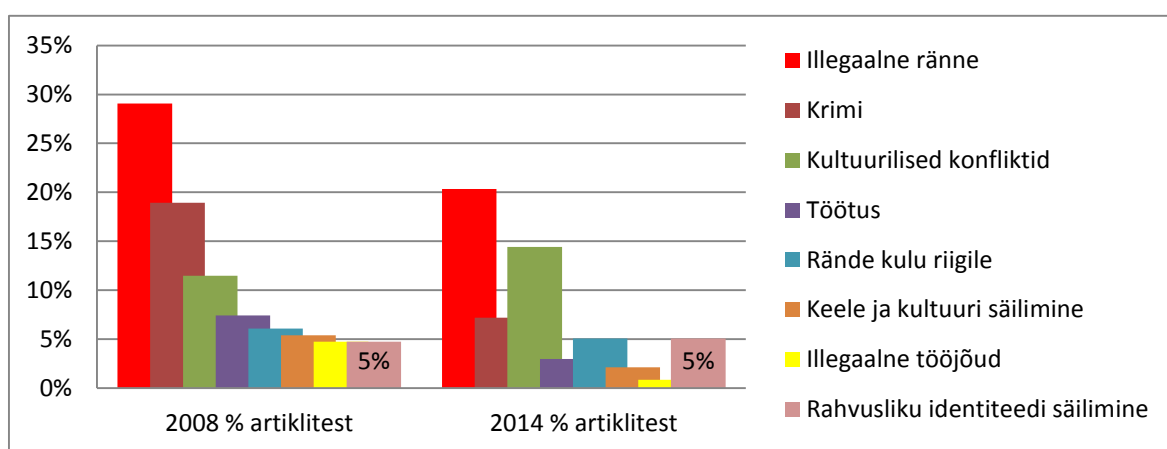
Neljanda teemabloki moodustavad haavatavusega seotud kategooriad. Kõige rohkem esineb antud teemablokist kategooria sallivuse ja avatusega seotud küsimused, mis on ka 2014. aastal (53 tekstis ehk 22% antud aasta artiklites) võrreldes 2008. aastaga (26 tekstis ehk 18% antud aasta artiklites) olulisemaks muutunud (vt joonis 11). 2014. aastal (16 tekstis ehk 7%) on aga võrreldes 2008. aastaga (22 tekstis ehk 15%) vähem käsitletud immigrantide õigusi.

Joonis 11. Haavatavuse teemabloki kategooriad 2008 ja 2014

Viiendaks teemablokiks on ohuga seostuv temaatika (vt joonis 12). Populaarseimateks kategooriateks on siin illegaalne ränne ja krimi, mis on küll mõlemad enda osakaalu poolest vähenenud 2014. aastal (vastavalt 20% ehk 48 tekstis ja 7% ehk 17 artiklis) võrreldes 2008. aastaga (vastavalt 29% ehk 43 tekstis ja 19% ehk 28 artiklis). 2014. aastal on veidi olulisemaks muutunud aga kultuuriliste konfliktide käsitlemine (2008 11% ehk 17 tekstis ja 2014 14% ehk 34 artiklis). Ka kultuuriliste konfliktide puhul käsitletakse pea eranditult, kas

Eesti venekeelset elanikkonda ja nende erinevast ajalootõlgendusest tulenevat vastuolu või moslemeid ja nende usukommete sobimatust Lääne konteksti ning ohtu, mis see endast kujutab. Üksikuteks eranditeks on ka tähelepanu juhtimine paremäärmuslike liikumiste ülepaisutatud erinevuste rõhumisele, mis viib konfliktideni erinevate gruppide vahel: *Võimud peavad internetis tegutsevaid äärmuslasi kodanike turvalisusele kasvavaks ohuks. (...) Samuti kardavad korrakaitsjad Lääne-Euroopa hoiatavat eeskujut, kus sisserändajate ja põliselanike pisemadki kultuurilised erinevused on eskaleerunud laiaulatuslikeks rahutusteks.* (Soome võitleb rassistidega internetis, PM 2008).

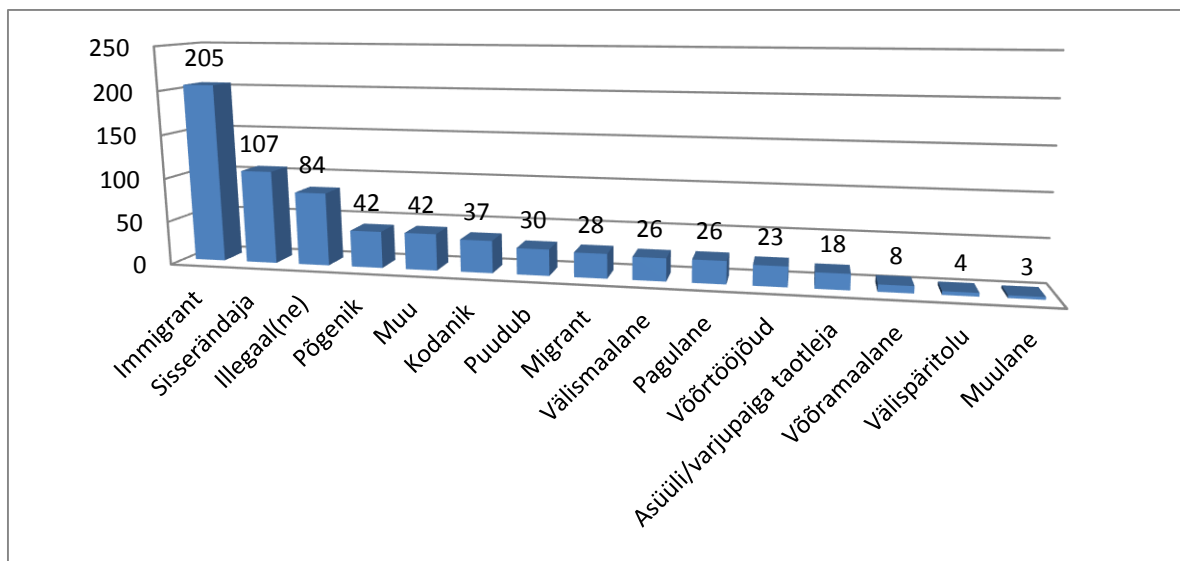
Joonis 12. Ohu teemabloki kategooriad 2008 ja 2014

Kokkuvõtvalt võib teemade jaotuse kohta öelda, et enim kajastatakse poliitilist diskussiooni, mis omakorda esineb koos teiste populaarsete teemadega, mis on seotud julgeoleku ja ohuga (illegaalne ränne ja krimi), ühiskonna sidususe (integratsioon) ja avatusega ning immigrantide haavatavusega. Immigratsiooniga seotud poliitilise diskussiooni kajastatus on seejuures aastate võrdluses suurenenud. Protsentuaalselt on vähenenud immigrantide kuritegevusele ja integratsiooniga seotud küsimustele keskendumine, samas on suurenenud aga kultuurilistele konfliktidele keskendumine. Seejuures esinevad integratsiooni küsimused ja kultuurilised konfliktid tihti teemadena koos, keskendudes enamasti kas venekeelsele vähemusele Eestis või moslemitele Euroopas. Nihe kultuurilistele konfliktidele keskendumise suunas näitab, et antud gruppe või nende teatavat käitumist on hakatud käsitlema rohkem kui fundamentaalselt erinevaid ülejäänud ühiskonnast. Immigratsiooni majanduse kontekstis käsitlevad teemad esinevad üpris harva, ent aastate võrdluses on nende arv siiski veidi suurenenud.

3.8 Sisserändajate kohta kasutatavad väljendid ja kategooriad

Saamaks teada, keda peetakse silmas sisserändajatest rääkides võeti vaatluse alla erinevad immigrantide kohta kasutatavad väljendid (sünonüümid) ja kategooriad. Arusaadavalt olid kõige populaarsemad väljendid sisserändaja ja immigrant, mida kasutati ka otsingusõnadena (vt joonis 13). Sõna immigrant kasutati 205 meediatekstis (53%) ja sõna sisserändaja 107 meediatekstis (28%) ehk rohkem esineb eesti keele mõistes võõrlaenu kasutamist. See võib olla põhjendatav asjaoluga, et paljud meediatekstitid on tõlge teiste riikide uudistest – suure tõenäosusega pigem inglise keelsetest. Samas võib tegu olla ka erineva konnotatsiooniga väljenditega, ning kasutussagedus võib sõltuda erinevast tähendusest, mis immigratsioonivahetel inimestele omistatakse. Täpsemalt analüüsitakse konnotatsioone järgnevates alapeatükkides.

Neile kahele järgnevalt oli kõige rohkem kasutuses väljend illegaal(ne), mis esines 22% artiklites. Olulisel määral esines ka väljendi põgenik (11% artiklites) ja kodanik (nt teatud riigi, EL) (10% artiklites) kasutamist. 11% artiklites kasutati sisserändajate kohta mingit muud väljendit, ning seejuures võis ühes artiklis tegu olla mitme erineva väljendiga, mis kategoriseeriti muuna. Näidetena võib siinkohal tuua tippspetsialist, talent, kvalifitseeritud tööjõud, välismaine ekspertitööjõud, lihttööline, hispaaniakeelne, venekeelne, noor, huligaan, sissetungija, kutsumata külaline, piiriületaja, uussisserändaja, inimene, isik, mittekodanik, eestivenelane, kaasmaalane jne. Seejuures on viited immigrantidele kui isikutele või inimestele üpris harvad. Sõna isik, kasutatakse seejuures enamasti seadusandlike otsuste kajastamisel: *Euroopa Liidus kehtib alates 2003. aastast reegel, mille kohaselt menetleb põgenike asüülitaotlust liikmesriigi see riik, millesse liidust väljastpoolt tulev isik esimesena siseneb* (Soome peatas põgenike tagasisaatmise Kreekasse, PM 2008). 30 artiklis ei kasutatud sisserändajate kohta ühtegi väljendit. Enamasti oli nende artiklite puhul üldiselt juttu immigratsioonipoliitikast ja sellega seonduvast, ning immigrante või sisserändajaid konkreetselt ei mainitud.

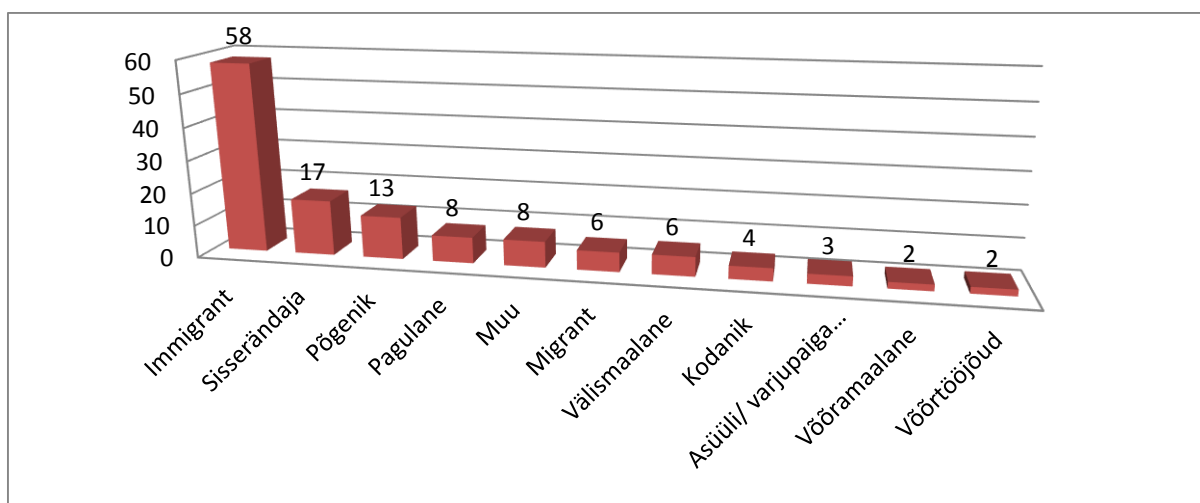

Joonis 13. Sisserändajate kohta kasutatavad väljendid (arvus artiklites)

Aastate võrdluses on vähenenud sõna immigrant kasutamine võrreldes sõnaga sisserändaja. Kui 2008. aastal kasutati sõna immigrant 64% artiklites ja sõna sisserändaja 15%, siis 2014. aastal vastavalt 47% ja 36% (vt Lisa 3, Joonis 1). Võrreldes 2008. aastaga kasutati 2014. aasta artiklites protsentuaalselt vähemates sõna illemaalne. 2008. aastal esines antud väljend 32% ja 2014 16% immigratsiooniteemalistest artiklitest. Võrreldes 2008. aastaga esines 2014. aastal vähem erinevate väljendite kasutamist, mis liigitusid kategooria muu alla (vastavalt 15% ja 8%). Võrreldes PM ja ÕL selgub, et viimases on protsentuaalselt rohkemates artiklites kasutatud nii sõna immigrant (63%) kui sisserändaja (33%). Postimehes on antud väljendeid vastavalt kasutatud 51% ja 27% artiklitest. Suur erinevus esineb ka väljendis illemaal(ne). Postimehes on antud väljendit kasutatud 20% artiklites, õhtulehes 30% immigratsiooni teemalistes meediatekstides.

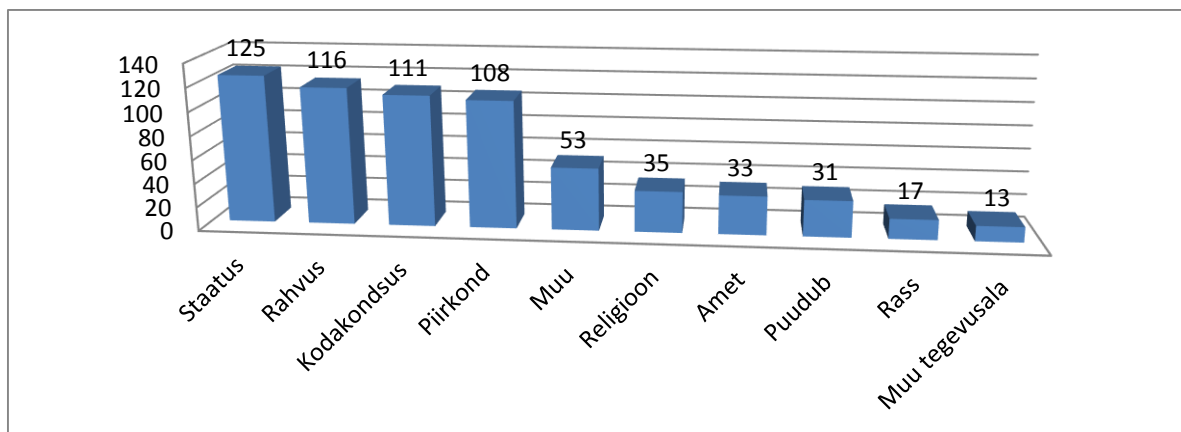
Kuna illemaalne oli pärast sisserändaja ja immigrant kõige enam immigrantide kohta kasutatav väljend, siis vaadeldi, milliste väljenditega koos sõna illemaalne artiklites esineb (vt joonis 14). Enim esineb sõna illemaalne koos väljenditega immigrant (esinevad koos 58 artiklis) ja sisserändaja (esinevad koos 17 artiklis). Mitmes artiklis esineb sõna illemaalne koos väljendiga põgenik (13 artiklis) ja pagulane (8 artiklis). Seejuures esines mitmeid meediatekste, kus kasutati immigrantide kohta sõna illemaalne, ning ei käsitletud neid kui põgenikke, kuigi päritoluriikides, millele viidati, on toimumas konfliktid, ning inimõigused ei ole kaitstud: *Peamiselt Eritreast, Sudaanist ning Süüriast pärit väljarändajad tungivad*

regulaarselt peatumiskohta, kus veokid ootavad praamilepääsu. Paljudel emigrantidel on Ühendkuningriigis juba perekond olemas. Ohus on nii kaubaveokid kui emigrandid ise, ütles Cazeneuve. Paremäärmuslased korraldasid septembris Calais's mitmeid sisserändajate vastu suunatud meeleavaldusi. Meeleavaldustel peetud kõnedes süüdistati illegaale kuritegevuse kasvus, mustuses ja majanduskriisis, mis on linna tõsiselt mõjutama hakanud. (Prantsuse politsei saatis lisajõude Calais'sse emigrante tõkestama, PM 2014)

Joonis 14. Illegaalne esinemine koos teiste väljenditega artiklis (arvus artiklites)

Immigrantide kohta kasutatavad grupikategooriad võeti vaatluse alla, saamaks ülevaadet, milliseid kategooriaid peetakse enamasti silmas immigrantidest rääkides. Enim levinud on staatusele (seaduslik, illegaalne, asüülitaotleja, pagulane jne.) viitamine, mis esines 125 artiklis (vt joonis 15). Palju viidati ka sisserändaja rahvusele ehk etnilisele päritolule (116 artiklis) ja kodakondsusele (111 artiklis). Nendele kolmele järgneb sisserändaja päritolu piirkonnale viitamine (nt Aafrika, Ida-Euroopa, Aasia, Sahara tagune Aafrika, Kolmandad riigid, Euroopa Liit, Nõukogude Liit). 35 artiklis viidati sisserändaja religioonile ning kõigil nendel juhtudel oli viidatud islami usule (ühes artiklis mainiti lisaks ka juute). Oluliseks võib veel pidada sisserändaja ametile viitamist (33 artiklis). Mingile muule kategooriale on viidatud 53 artiklis. Näiteks võiks siin tuua sisserändaja emakeelele viitamise, kvalifikatsioonile viitamise, sisserände ajalisele perioodile viitamise, vanusegrupile viitamise, põlvkonna, klassi, sissetuleku, poliitilise kuuluvuse jne.

Joonis 15. Sisserändajate kohta kasutatavad kategooriad (arvus artiklites)

Aastate lõikes on suurim erinevus kategooria immigrandi staatus puhul, millele on 2008. aastal viidatud 42% artiklites ning 2014. aastal 27% artiklites (vt täpsemalt lisa 3, joonis 3). Võrreldes 2008. aastaga esines 2014. aastal protsentuaalselt rohkem mingile muule kategooriale viitamist (10% vs 16%) ning rohkem oli ka artikleid, kus ei viidatud ühelegi kategooriale (5% vs 10% artiklitest). Kuigi sisserändajate religioonile viitavate artiklite arv oli 2008. ja 2014. aastal praktiliselt sama, (vastavalt 18 ja 17 artiklit) siis protsentuaalselt vähenes 2014. aastal artiklite osakaal, kus antud kategooriale viidati (vastavalt 12% ja 7% artiklitest). Väljaannete lõikes on märgata, et ÕL artiklites viidatakse protsentuaalselt rohkem sisserändaja rahvusele ehk etnilisele päritolule kui PM (vastavalt 37% ja 29% artiklites) (vt täpsemalt lisa 3, joonis 4). PM viidatakse seevastu rohkem inimese kodakondsusele ehk päritoluriigile kui ÕL (vastavalt 31% ja 18% artiklites).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kõige levinum väljend, mida kasutatakse on sõna immigrant, kuigi väljend sisserändaja on aastate võrdluses olulisemaks saanud. Palju on kasutusel väljend illegaal(ne), mis ei ole üllatav arvestades, et illegaalne ränne on oluliseks teemaks meediatekstides. Ka antud väljendi kasutus on aastate võrdluses vähenenud. Väljaannete võrdluses on ÕL protsentuaalselt rohkem kasutatud väljendeid immigrant, sisserändaja ja illegaal(ne) ehk PM on rohkem kasutusel erinevaid väljendeid, mis on seletatav rohkemate immigratsiooni teemaliste artiklite ilmunisega, mis võimaldab ka erinevatele immigratsiooni aspektidele tähelepanu pöörata. Väljendite illegaal(ne), põgenik ja pagulane kasutamist iseloomustab vähene tähelepanu pööramine nende sügavamale sisule. Näiteks illegaalsetest

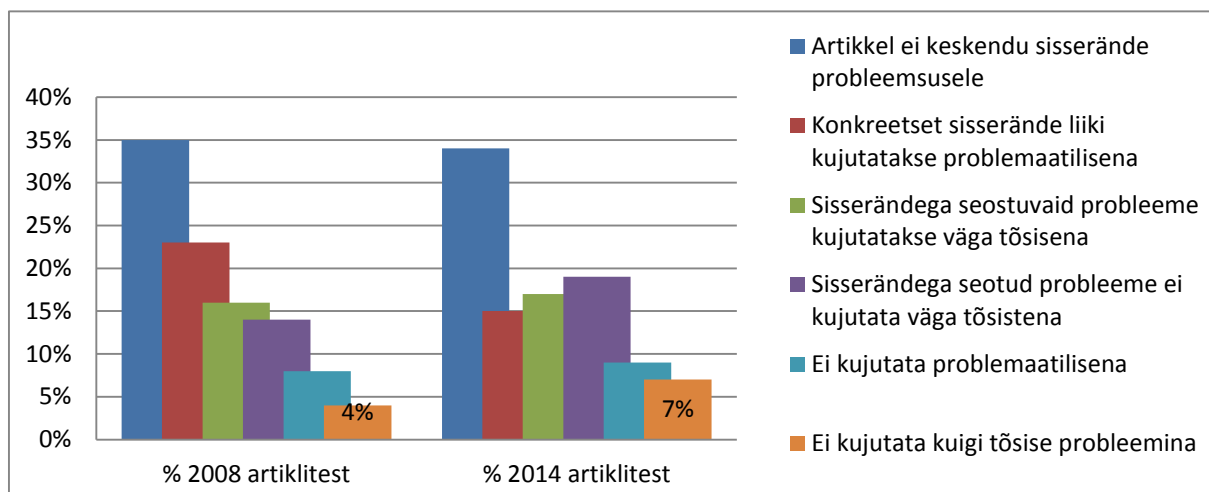
immigrantidest rääkides ei eristata enamasti nende irregulaarse staatuse põhjust ning enamasti keskendutakse illegaalsetele piiriületustele. Nii sõna illegaal(ne) kui põgenik kasutatakse tihti n-ö Vahemere paadipõgenike kohta, toomata välja, miks antud kontekstis ühte või teist väljendit kasutatud on. Grupikategooriate lõikes on enim levinud immigrandi staatusele viitamine, mille kasutus on aastate jooksul vähenenud ning mis on taaskord seotud just illegaalse staatusega. Oluline on ka rahvusele ja kodakondsusele viitamine ning päritolu piirkonna välja toomine. Seejuures viidatakse ÕL rohkem immigrandi rahvusele ja PM kodakondsusele. Vähem esines religioonile viitamist (mille puhul peeti aga pea eranditult silmas moslemeid) ning ametile viitamist. Ametile puhul viidati nii lihttööde tegijatele kui kõrget kvalifikatsiooni nõudvatele ametitele. Seejuures viidati alati immigrandi ametile lugedes, mis kujutasid edukat integratsiooni.

3.9 Immigratsiooni tonaalsus meediatekstides

Saamaks teada artiklite üldist tonaalsust immigratsiooni suhtes, võeti vaatluse alla immigratsiooni ja sellega seonduvate nähtuste probleemsuse kajastamine ning hinnang immigratsioonile ja immigrantidele. 384 artiklist 132 (34%) ei keskendu sisserände probleemsusele, 62 artiklit (16%) kujutavad sisserändega seotud probleeme väga tõsistena. 65 meediateksti (17%) keskenduvad sisserändega seotud probleemidele, aga neid ei kujutata väga tõsistena. 69 artiklis (18%) kujutatakse konkreetset sisserände liiki või sellega kaasnevaid nähtuseid problemaatilisena, 23 artiklis (6%) ei kujutata sisserännet kuigi tõsise probleemina, 33 artiklis (9%) käsitletakse sisserände probleemsust ent üritatakse luua pilti sisserändest, kui mitteprobleemaatilisest nähtusest.

Aastate lõikes on protsentuaalselt jäänud samaks artiklite osakaal, mis ei keskendu sisserände probleemsusele (2008 35% ja 2014 34% artiklites) ja nende artiklite osakaal, kus sisserändega seotud probleeme kujutatakse väga tõsistena (2008 16% ja 2014 17% artiklitest) (vt joonis 16). Muutunud on artiklite osakaal, mis kujutavad konkreetset sisserände liiki või immigrantide gruppi problemaatilisena (2008 23% ja 2014 15% artiklites) ja nende artiklite osakaal, kus sisserändega seotud probleeme ei kujutata väga tõsistena (2008 14% ja 2014

19% artiklitest). Konkreetse sisserände liigi problemaatilisena kajastamise vähenemist võib põhjendada illegaalse rände kajastamise vähenemisega

Joonis 16 Immigratsiooni tonaalsus aastate lõikes

ÕL ilmus protsentuaalselt rohkem artikleid, mis ei keskendu sisserände probleemsele (51% ÕL ja 31% PM artiklitest). PM ilmus protsentuaalselt rohkem artikleid, mis kujutasid sisserändega seotud probleeme väga tõsisena (PM 17% ja ÕL 12%), artikleid, mis ei kujutanud sisserändega seotud probleeme väga tõsisena (PM 18% ja ÕL 12%) ning artikleid, mis kujutasid konkreetset sisserände liiki või sisserändajate gruppi problemaatilisena (PM 19% ja ÕL 12%).

Kokkuvõtteks võib öelda, et immigratsiooni teemalised artiklit jagunevad enda tonaalsuse poolest kaheks - umbes pooled immigratsiooni teemalised artiklid kujutavad immigratsiooni rohkemal või vähemal määral kui problemaatilist nähtust ning pooled ei keskendu sisserände probleemsele või ei kujuta sisserännet problemaatilisena. Seejuures on aastate võrdluses vähenenud artiklite osakaal, mis kujutavad konkreetset sisserände liiki problemaatilisena, mis tuleneb illegaalse rände kajastamise vähenemisest. Väljaannete võrdluses ilmus ÕL protsentuaalselt rohkem artikleid, mis ei kujuta immigratsiooni problemaatilisena.

3.9.1 Immigratsiooni tonaalsus žanrite ja ruumilise fookuse lõikes

Järgnevalt tuuakse välja kolme populaarseima uudisžanri problemaatilisusele keskendumine. Välisuudiste seas 31% meediatekstidest ei keskendu sisserände probleemsusele, 24% kujutavad konkreetset sisserände liiki või immigrantide gruppi problemaatilisena, 19% kujutavad sisserändega seotud probleeme väga tõsistena, 17% ei kujuta neid väga tõsistena, 4% ei kujuta kuigi tõsise probleemina ning 6% ei kujuta sisserännet problemaatilisena. Siseuudistest 47% ei keskendu sisserände probleemsusele, 18% ei kujuta sisserännet problemaatilisena, 15% kujutavad konkreetset sisserände liiki problemaatilisena, 10% ei kujuta sisserändega seotud probleeme väga tõsistena, 6% ei kujuta kuigi tõsise probleemina ja 5% siseuudistest kujutavad sisserändega seotud probleeme väga tõsistena. Arvamusartiklitest 32% ei keskendu sisserände probleemsusele, sisserändega seotud probleeme kujutatakse väga tõsistena 21% ning samas arvus artiklites ei kujutata sisserändega seotud probleeme väga tõsistena (21%). 11% arvamusartiklites ei kujutata sisserännet kuigi tõsise probleemina, 8% ei kujutata problemaatilisena ja 6% kujutatakse konkreetset sisserände liiki või sisserändajate gruppi problemaatilisena.

Kui võtta vaatluse alla sisserände tonaalsuse ruumilise fookuse kontekstis selgub, et sisserände probleemsusele ei keskendu 43% kohaliku Eesti tasandi uudistest, 37% institutsionaalse tasandi uudistest ja 31% mõnele teisele konkreetsele riigile keskenduvatest uudistest. Sisserändega seotud probleeme ei kujutata problemaatilisena 16% kohaliku Eesti tasandi uudistes, 3% institutsionaalse tasandi uudistest ja 6% mõne teise konkreetse riigi kogemusi kajastavatest uudistest. Kuigi tõsise probleemina ei kujutata sisserännet 8% Eesti tasandi, 6% institutsionaalse tasandi ja 5% mõne teise konkreetse riigi tasandi uudistes. Konkreetset sisserände liiki kujutatakse problemaatilisena 8% Eesti tasandi, 26% institutsionaalse tasandi ja 22% mõne teise konkreetse riigi tasandi uudisloos. Sisserändega seotud probleeme ei kujutata väga tõsistena 15% Eesti tasandi ning võrdselt nii 17% institutsionaalse tasandi kui 17% mõne teise konkreetse riigi tasandi artiklites. Väga tõsistena kujutatakse sisserändega seotud probleeme 10% Eesti tasandi, 11% institutsionaalse tasandi ja 18% mõnele teisele konkreetsele riigile keskenduvast uudisloos.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et nii uudiste žanrite kui ruumilise fookuse puhul hakkab silma, et Eestiga seotud uudised (siseuudised ja Kohalik Eesti tasand) keskenduvad tunduvalt vähem

sisserände probleemsusele või kujutavad seda rohkem kui mitte problemaatilist nähtust. Välisuudiseid, mõne teise konkreetse riigi tasandi uudiseid ja institutsionaalse tasandi uudiseid iseloomustab seevastu suurem probleemsusele keskendumine võrreldes Eestit puudutavate meediatekstidega.

3.9.2 Olulised immigrantide kohta kasutatavad väljendid ja kategooriad ning meediatekstide teemad erinevate immigratsiooni tonaalsuse kategooriate lõikes

Sisserändajate kohta kasutatavate väljendite puhul on kõigis tonaalsuse kategooriate lõikes ülekaalukalt esindatud sõnad immigrant, sisserändaja ja illegaal, mis näitab, et kõiki neid väljendeid võidakse käsitleda erinevas problemaatilisuse kontekstis. Eriti arvukalt on aga väljend illegaalne esindatud kategoorias, mis kujutab konkreetset sisserände liiki problemaatilisena (49% antud kategooria artiklites). Antud kategoorias on võrreldes teiste kategooriatega protsentuaalselt rohkem ka väljendite põgenik (23% antud kategooria artiklitest) ja migrant kasutamist (16% antud kategooria artiklitest). Sisserännet ei kujuta problemaatilisena kategoorias on võrreldes teiste kategooriatega protsentuaalselt vähem kasutatud sõna immigrant (36%) ning rohkem sõna sisserändaja (45%) (kõigis teistes kategooriates jääb väljendi sisserändaja kasutamine alla 30% artiklitest). Samuti esineb protsentuaalselt rohkem kodanik väljendi kasutamist (18% antud kategooria artiklites).

Sisserändajate kohta kasutatavate kategooriate lõikes on sisserännet tõsise probleemina kujutavates meediatekstides enim viidatud kodakondsusele, rahvusele, staatusele ja religioonile (vt tabel 2). Artiklites, mis ei kujuta sisserändega seotud probleeme väga tõsistena, on enim viidatud piirkonnale, rahvusele, staatusele ning muu alla kuuluvatele kategooriatele. Konkreetset sisserände liiki problemaatilisena kujutavates artiklites on enim viidatud sisserändajate staatusele, kodakondsusele, päritolu piirkonnale ja rahvusele. Artiklid, mis ei kujuta sisserännet kuigi tõsise probleemina, on enim viidanud sisserändaja rahvusele ja päritolu piirkonnale ning staatusele ja religioonile. Artiklites, mis ei kujuta sisserännet problemaatilisena, viidati enim rahvusele, kodakondsusele, piirkonnale ja ametile. Antud kategoorias ei viidatud üldse rassile ja religioonile. Artiklid, mis ei keskendu sisserände probleemsusele, viitasid enim sisserändaja rahvusele, staatusele ja kodakondsusele.

Tabel 2. Sisserändajate kohta kasutatavat kategooriad sisserände problemaatilisuse kujutamise lõikes (esindatud protsendis antud kategooria artiklites)

	Probleeme kujutatakse väga tõsisena	Probleeme ei kujutata väga tõsisena	Konkreetselt liiki kujutatakse problemaatilisena	Ei kujutata kuigi tõsise probleemina	Ei kujutata problemaatilisena	Ei keskendu probleemsele
Rahvus	29%	28%	17%	35%	52%	33%
Rass	10%	6%	3%	9%	0%	2%
Piirkond	21%	37%	41%	35%	30%	19%
Amet	6%	8%	1%	9%	24%	10%
Muu tegevusala	3%	2%	1%	4%	12%	3%
Staatus	27%	26%	64%	26%	21%	26%
Kodakondsus	29%	17%	42%	17%	48%	25%
Religioon	26%	11%	3%	22%	0%	4%
Muu	15%	23%	7%	4%	12%	14%
Puudub	5%	11%	1%	9%	3%	13%

Eraldi vaadeldi millised teemad on iga probleemse kategooria lõikes kõige populaarsemad. Sisserände probleeme väga tõsisena kujutavates artiklites olid viieks populaarseimaks teemadeks kultuurilised konfliktid (34% antud kategooria artiklites), immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused (35%), sallivuse ja avatusega seotud küsimused (32%), integratsiooniga seotud küsimused (24%) ja krimi (21%). Artiklites, mis käsitlesid sisserände probleemsest ent ei kujutanud seda väga tõsisena, olid populaarseimateks teemadeks immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused (esines 52% antud kategooria artiklites), integratsiooniga seotud küsimused (20%), sallivuse ja avatusega seotud küsimused (20%), kultuurilised konfliktid (15%) ja kultuuriline mitmekesisus (15%).

Konkreetselt sisserände liiki problemaatilisena kujutavates meediatekstides olid populaarseimateks teemadeks illegaalne ränne (74% antud kategooria artiklites), immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused (32%), rändetendentsid Euroopas (17%), Krimi (16%) ja rändega seotud õnnetused (13%). Artiklites, mis ei kujutanud sisserännet kuigi tõsise probleemina, olid populaarseimateks teemadeks immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused (esines 39% antud kategooria meediatekstides),

sallivuse ja avatusega seotud küsimused (26%), sisseränne Eestisse (22%), illegaalne ränne (17%), rahvusliku identiteedi säilimine (13%).

Artiklites, mis käsitlesid sisserände probleemsust ent ei kujutanud rännet problemaatilisena, olid enim esinevad teemad integratsiooniga seotud küsimused (27%), sisseränne Eestisse (24%), tööjõu liikumine üldiselt (24%), kohanemine (24%), kultuuriline mitmekesisus (21%). Artiklites, mis sisserände probleemsusele ei keskendunud, esinesid kõige rohkem teemad immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused (27% antud kategooria artiklites), sallivuse ja avatusega seotud küsimused (23%), illegaalne ränne (14%), kultuurilised konfliktid (12%) ja immigrantide õigused (11%).

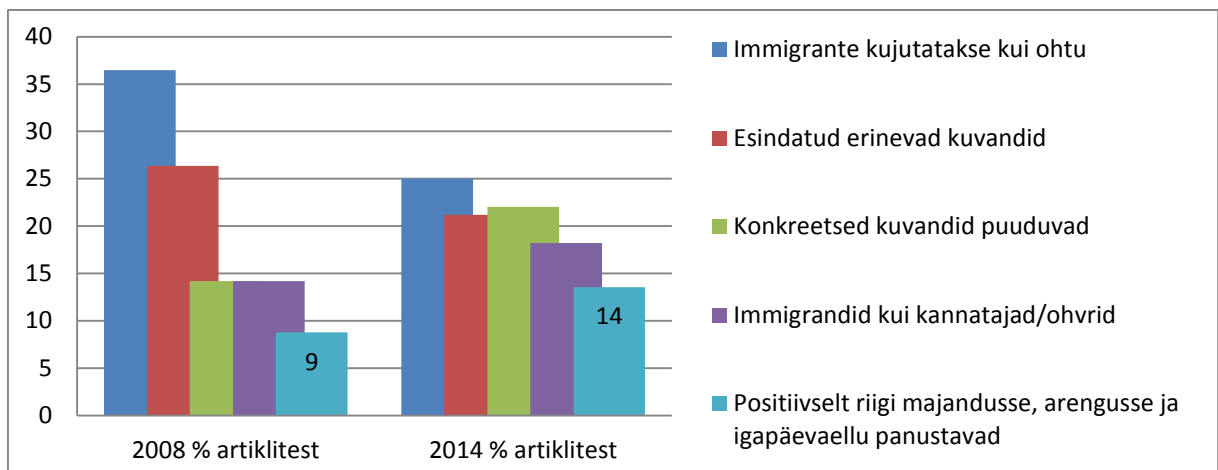
Kokkuvõtlikult võib välja tuua, et sisserändajate kohta kasutavate väljendite puhul selgub, et illegaalsed immigrandid on konkreetne sisserändajate grupp, mida enim problemaatilisena kujutatakse ning ka väljend põgenik seostub rohkem antud kategooria, kui ülejäänud tonaalsuse kategooriatega. Väljendite analüüsis selgus, et sõna sisserändaja esineb protsentuaalselt rohkem artiklites, mis ei kujuta immigratsiooni problemaatilisena. Selle põhjal võib oletada, et sõnal sisserändaja on positiivsem konnotatsioon, kui väljendil immigrant. Grupikategooriate puhul hakkab silma, et immigrandi religioonile viidatakse rohkem artiklites, kus immigratsiooni nähakse kui tõsist probleemi. Artiklites, mis ei kujutanud sisserännet problemaatilisena, oli erinevalt teistest tonaalsuse kategooriatest, olulisena esindatud immigrandi ametile viitamine.

Artiklites, mis kujutasid sisserännet rohkemal või vähemal määral problemaatilisena, olid teemadena peamiselt esindatud ohu (kultuurilised konfliktid, illegaalne ränne, krimi) ja immigrantide haavatavusega seotud teemad (sallivuse ja avatusega seotud küsimused, rändega seotud õnnetused) ning poliitiline diskussioon ja integratsiooniga seotud küsimused. Seejuures selgus ka siin, et konkreetne sisserände liik, mida ülekaalukalt problemaatiliseks peetakse, on illegaalne ränne. Artiklites, mis ei kujutanud sisserännet problemaatilisena, on olulisteks aga multikulturalismi ja akulturatsiooni, demograafia ning majandusarenguga seotud teemad.

3.10 Immigratsiooni ja immigrantide kujutamine meediatekstides

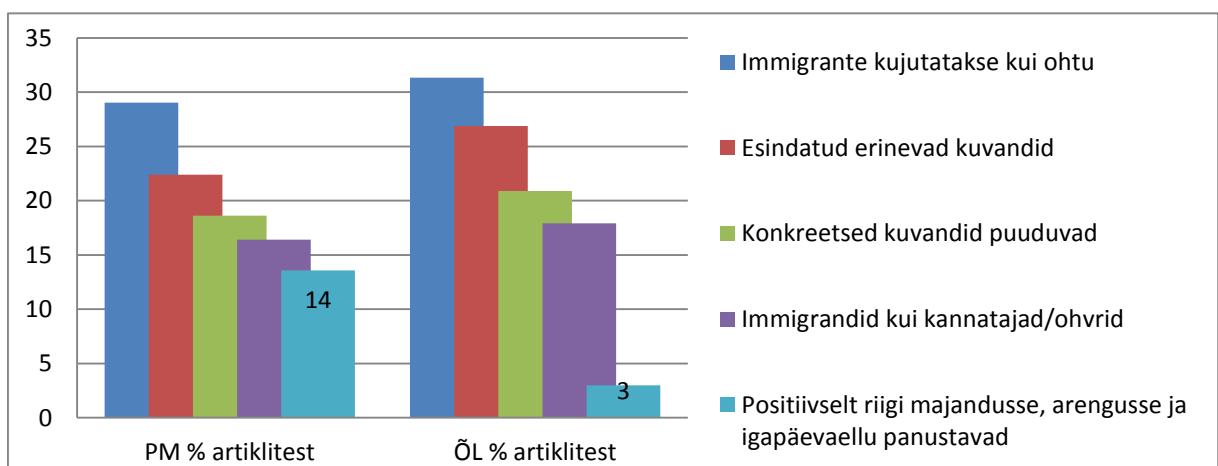
Immigratsiooni ja immigrantide kuvand võeti vaatluse alla saamaks ettekujutust, milline on üldine pilt, mis antud nähtusest meediatekstides luuakse. Enim on avaldatud artikleid, kus immigratsiooni kujutatakse kui ohtu, kas julgeolekule, kultuurile, sotsiaalsele korrale, majandusele, sotsiaalsele süsteemile või riigis elavatele inimestele (113 artiklit ehk 29% meediatekstidest). Järgnevad artiklid, kus on esindatud erinevad kuvandid (89 artiklit ehk 23% immigratsiooni teemalistest meediatekstidest). Antud artiklites esinevad tavaliselt koos kas kuvandid immigratsioonist kui ohust ja immigrantidest kui ohvritest ja kannatajatest, või kuvandid immigratsioonist kui positiivselt riigi arengusse panustavast nähtusest ja immigratsioonist kui ohust. Harvemad on artiklid, kus esinevad koos kuvandid immigrantidest kui ohvritest ja kannatajatest ning immigratsioonist kui positiivselt riigi arengusse panustavast nähtusest. Konkreetne kuvand puudub 73 meediatekstis (19%). 64 artiklis (17%) kujutatakse immigrante kui ohvreid või kannatajaid (kas õnnetuste tõttu, kuriteo läbi või enamuse sallimatuse/ksenofobia tõttu). Kõige vähem kujutatakse immigrante ja immigratsiooni kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavat või immigrante kui iseseisvaid ja hakkajaid inimesi – 45 meediatekstis ehk 12% artiklites. Seejuures esineb vaid üksikuid artikleid, mis keskenduvad immigrantidele kui isikutele ja kujutavad neid kui iseseisvaid ja hakkajaid inimesi. Tihti on seejuures tegu ka välismaal elavate eestlaste kujutamisega.

Aastate lõikes on suurenenud artiklite osakaal, kus konkreetne kuvand immigratsioonist või immigrantidest puudub. 2008. aastal moodustasid vastava kategooria artiklid 14% ilmunud meediatekstidest (21 artiklit) ja 2014. aastal 22% (52 artiklit) (vt joonis 17). Samuti on suurenenud immigrantide ja immigratsiooni kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavatena kujutamine ning vähenenud on artiklite osakaal, kus immigratsiooni kujutatakse kui ohtu. Kui 2008. aastal esines positiivsete panustajate kuvand 9% artiklitest (13 meediateksti) ning ohu kuvand 36% artiklitest (54 meediateksti), siis 2014. aastal olid osakaalud vastavalt 14% (32 artiklit) ja 25% (59 artiklit).

Joonis 17. Immigratsiooni ja immigrantide kuvand meediatekstides aastate lõikes

ÕL ja PM võrdluses on peamiseks erinevuseks suurem immigrantide ja immigratsiooni kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavatena kujutamine PM (PM 14% ja ÕL 3%) (vt joonis 18). ÕL artiklites esineb seevastu protsentuaalselt rohkem artikleid, kus on esindatud erinevad kuvandid immigratsioonist või immigrantidest (PM 22% ja ÕL 27%).

Joonis 18. Immigratsiooni ja immigrantide kuvand meediatekstides väljaande lõikes

Kokkuvõtvalt võib immigrantide kujutamise kohta öelda, et kui välja arvata positiivse panustaja kuvand, on erinevad kategooriad üpris ühtlaselt esindatud. Enim esineb aga ohu kuvandi kasutamist, mis on küll aastate võrdluses vähenenud, samal ajal kui olulisemaks on

saanud artiklid, kus konkreetne kuvand puudub ning veidi olulisemaks ka positiivse panustaja kuvand, mida üldiselt esineb aga meediatekstides kõige vähem. Väljaannete võrdluses esineb immigrantide kui positiivse panustaja kuvandit rohkem PM.

3.10.1 Immigratsiooni kujutamine žanrite ja ruumilise fookuse lõikes

Järgnevalt tuuakse välja immigratsiooni kujutamine kolme populaarseima uudisžanri lõikes. Välisuudiste seas 7% meediatekstidest kujutavad immigratsiooni kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavat. 19% välisuudistest on esindatud erinevad kuvandid ning samuti 19% puuduvad konkreetsed kuvandid. 33% välisuudistest kujutatakse immigratsiooni kui ohtu ning 21% kujutatakse immigrante kui kannatajaid või ohvreid. Siseuudistes on meediatekstide osakaal, mis kujutavad immigratsiooni kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavat 19% ning 19% artiklites esinevad ka koos erinevad kuvandid immigratsioonist või immigrantidest. Konkreetsed kuvandid puuduvad 31% siseuudistest, 21% siseuudistest kujutatakse immigratsiooni kui ohtu ning 10% kujutatakse immigrante kui kannatajaid või ohvreid. Arvamusartiklites omakorda kujutavad 8% immigratsiooni kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavat, 34% on esindatud erinevad kuvandid. 15% arvamusartiklites puuduvad konkreetsed kuvandid, 34% kujutatakse immigratsiooni kui ohtu ning 10% kujutatakse immigrante kui kannatajaid või ohvreid.

Kui võtta vaatluse alla immigratsiooni või immigrantide kujutamine ruumilise fookuse kontekstis, siis neid kujutatakse kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavat 21% kohaliku Eesti tasandi uudistest, 3% institutsionaalse tasandi uudistest ja 9% mõnele teisele konkreetsele riigile keskenduvatest uudistest. Erinevad kuvandid on esindatud 23% kohaliku Eesti tasandi uudistes, 31% institutsionaalse tasandi uudistest ja 22% mõne teise konkreetse riigi kogemusi kajastavatest uudistest. Konkreetsed kuvandid puuduvad 24% Eesti tasandi, 23% institutsionaalse tasandi ja 17% mõne teise konkreetse riigi tasandi uudistes. Immigrante ja immigratsiooni kujutatakse kui ohtu 20% Eesti tasandi, 37% institutsionaalse tasandi ja 32% mõne teise konkreetse riigi tasandi artiklites.

Immigrante kujutatakse kui kannatajaid või ohvreid 13% Eesti tasandi, 6% institutsionaalse tasandi ja 20% mõnele teisele konkreetsele riigile keskenduvast uudisloos. Kannatajate või ohvritena kujutatakse Eesti tasandil enamasti venekeelset vähemust seoses sallimatuse või

diskrimineerimise küsimustega, ning seda peamiselt „sisserändaja poja“ skandaali raames ilmunud artiklites. Ka konkreetsetele riikidele keskenduvates uudistes kujutatakse immigrante kui kannatajaid või ohvreid seoses sallimatuse ja diskrimineerimisega aga paljuskki on esindatud antud kuvand lugudes, mis käsitlevad n-ö paadipõgenikke Vahemerel või teisi õnnetusi illegaalsete piiriületuste puhul. Eesti kontekstis on ilmunud üksikuid sellist tüüpi meediatekste. Näiteks: *Eestlaste üle nalja tegev leht oli inglise keelne st välismaalase loodud. tõi kaasa tohutu solvumise laine. Lugu üle Piusa jõe ujunud sudaanlasest (ja tegemist on muide riigiga, mis on hääletatud korduvalt üheks õudsemaks paigaks, kus elada) sai aga hoopis teistsuguse reaktsiooni osaliseks – tulemuseks oli veider kokteil, milles segunesid hämmastav kogus üleolekut, lõppematu võimalus sõna «neeger» kasutada ning lihtsalt puhas võõraviha. Igatahes sai kiiresti selgeks, et kui «kartulipea» on selgelt solvang, siis lumel lebav surnud neeger võiks isegi naljakas olla.* (Kadri Veermäe: kartulipea ja neeger, PM 2014).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et sarnaselt tonaalsusele, esineb immigratsiooni ja immigrantide kuvandi puhul erinevus Eestit puudutavate ning teiste uudiste vahel. Nii sise- kui Eesti tasandi uudised keskenduvad vähem ohule ja immigrantide kui kannatajate või ohvrite kuvandile ning rohkem esineb positiivset kuvandit.

3.10.2 Immigratsiooni kujutamise viis meediateksti kõneisiku lõikes

Analüüsides immigratsiooni või immigrantide kujutamist meediatekstis sõna saanud kõneisikute lõikes, hakkab silma, et poliitikud on enim sõna saanud tekstides, mis kujutavad immigratsiooni ja immigrante kui ohtu - 33% meediatekstides (46 artiklis), kus poliitik on vähemalt üheks kõneisikuks, on immigratsiooni kujutatud kui ohtu. Järgnevad meediatekstid, kus konkreetne kuvand puudub (25% meediatekstidest, kus poliitik on vähemalt üheks kõneisikuks), ja erinevate kuvandite esinemine (21% meediatekstidest, kus poliitik on vähemalt üheks kõneisikuks). 14% meediatekstidest, kus poliitik on vähemalt üheks kõneisikuks, on immigrante kujutatud kui kannatajaid või ohvreid ning 7% on immigratsiooni ja immigrante kujutatud kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavat.

Ka ametnikud on enim sõna saanud tekstides, mis kujutavad immigratsiooni ja immigrante kui ohtu - 33% meediatekstides (33 artiklit), kus ametnik või ametiasutus on vähemalt üheks kõneisikuks, on immigratsiooni kujutatud kui ohtu. Järgnevalt võrdselt 20%-ga tekstid, mis kujutavad immigrante kui kannatajaid ja ohvreid ning tekstid, kus on esindatud erinevad kuvandid. 18% artiklites, kus ametnik või ametiasutus on vähemalt üheks kõneisikuks, puuduvad konkreetsed kuvandid immigratsioonist ja 9% on immigratsiooni kujutatud kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavat.

Teadlased ja ekspertide sõnavõttu iseloomustab enim sõna saamine artiklites, kus on esindatud erinevad kuvandid - 37% tekstides (18 artiklit), kus vähemalt üheks kõneisikuks on teadlane või ekspert, on esindatud erinevad kuvandid immigratsioonist. 22% artiklites, kus vähemalt üheks kõneisikuks on teadlane või ekspert, on immigratsiooni kujutatud kui ohtu, 18% kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavat, 14% artiklitest puuduvad konkreetsed kuvandid ja 8% artiklitest, kus vähemalt üheks kõneisikusk on teadlane või ekspert, on immigrante kujutatud kui kannatajaid või ohvreid.

Artiklites, kus vähemalt üheks kõneisikuks on huvigruppide esindaja, on enim esindatud immigrantide kui kannatajate või ohvrite kuvand (30% ehk 10 meediateksti). Järgnevad tekstid, kus on esindatud erinevad kuvandid (24%), artiklid, kus immigratsiooni kujutatakse kui ohtu (21%), tekstid, kus puudub konkreetne kuvand (15%), ning viimaks on 9% artiklites, kus vähemalt üheks kõneisikusk on huvigruppide esindajad, kujutatud immigrante kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustajaid.

Tekstides, kus sisserändajad on vähemalt üheks kõneisikuks, on samuti enim esindatud immigrantide kui kannatajate või ohvrite kuvand (29% ehk 10 meediateksti). 24%-ga järgnevad tekstid, kus immigrante on kujutatud kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustajaid. Võrdselt 21% tekstides, kus sisserändajad on vähemalt üheks kõneisikuks, on esindatud immigrantide kui ohu kuvand (7 artiklit) ja erinevad kuvandid immigratsioonist ja immigrantidest (samuti 7 artiklit). Konkreetsed kuvandid puuduvad 6% artiklites, kus sisserändajad on vähemalt üheks kõneisikuks.

Artiklites, kus kõneisikuks on keegi muu, on enim esindatud kuvand immigrantidest ja immigratsioonist, kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavatest ja erinevad kuvandid (kumbki 28% ehk 9 teksti). Järgnevad ohu kuvand (25%) ja immigrantide

kui kannatajate ja ohvrite kuvand (19%). Artiklites, kus kõneisikule pole viidatud, on enim esindatud kuvand immigratsioonist kui ohust (26% ehk 6 meediateksti). Järgnevad erinevad kuvandid ja kuvand puudub (kumbki 22%), positiivselt panustavate kuvand (17%) ja ohvri kuvand (13%). Meediatekstides, kus allikana on viidatud mingile muule meedia väljaandele, on enim esindatud immigratsiooni kui ohu kuvand (34% ehk 24 artiklis, kus meedia vähemalt üheks kõneisikuks). Järgneb kuvand immigrantidest kui kannatajatest või ohvritest (28%), erinevad kuvandid (21%) ning võrdselt 8%-ga tekstid, kus konkreetne kuvand puudub ja kus on immigratsiooni kujutatud, kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavat.

Kokkuvõtvalt esineb kõneisikute puhul rohkem sisserändajate endi, teadlaste ja ekspertide ning kategooriasse muu paigutuvate inimeste sõnavõttu artiklites, mis kujutavad immigratsiooni ja immigrante kui positiivselt panustavaid. Poliitikute ja ametnike sõnavõtt on aga rohkem esindatud artiklites, kus kujutatakse immigratsiooni kui ohtu, ning huvigruppide esindajate sõnavõtt artiklites, kus immigrante kujutatakse kui kannatajaid või ohvreid.

3.10.3 Olulised immigrantide kohta kasutatavad väljendid ja kategooriad ning meediatekstide teemad erinevate immigratsiooni kujutamiskiiside lõikes

Nagu ka sisserände probleemside puhul, on enamike kujutamise kategooriate lõikes sisserändajate kohta kasutatavatest väljenditest ülekaalukalt esindatud sõnad immigrant, sisserändaja ja illegaal(ne), kuna tegemist on enim esinenud väljenditega. Protsentuaalselt rohkem kasutatakse sõna immigrant meediatekstides, kus on esindatud erinevad kuvandid immigratsioonist (37%-s antud tekstidest) ja artiklites, kus immigratsiooni ja immigrante kujutatakse kui ohtu (32%-s antud artiklitest). Sisserändaja väljendit kasutatakse seejuures 14% artiklites, kus on esindatud erinevad kuvandid ja 12% artiklites, kus immigratsiooni kujutatakse kui ohtu.

Sõna illegaal(ne) kasutatakse sisserändajate kohta 18% artiklites, kus immigrante kujutatakse kui ohtu (sõna immigrant järel populaarseim väljend). Kui välja jätta positiivse panustaja kuvand, siis teiste kategooriate puhul esineb sõna illegaalne umbes 10% artiklites. Artiklites, kus immigratsiooni ja immigrante kujutatakse kui positiivseid panustajaid, esineb väljend illegaal(ne) aga ainult 3% artiklites. Antud kategoorias esineb protsentuaalselt rohkem ka

sisserändaja väljendi kasutamist (22%), mida on kasutatud võrdsel määral väljendiga immigrant (samuti 22% artiklites). Positiivse panustaja kategoorias on protsentuaalselt rohkem esindatud ka väljendid välismaalane ja võõrtööjõud (kumbki 9%). Näiteks: *Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi hinnangul vajab Eesti ka jaheneva majanduse tingimustes välistööjõudu ja liiga väikene sisserände piirarv takistab välisinvestoritel Eesti turule tulemist ning siia raha paigutamist* (Valitsus tõstis sisserändajate piirarvu, PM 2008).

Artiklites, kus puudub konkreetne kuvand immigrantidest puuduvad rohkem ka igasugused väljendid immigrantide kohta (13% antud kategooria artiklitest), ehk räägitakse rohkem immigratsioonist üldiselt, viitamata isikutele, kes immigrereuvad. Artiklites, kus immigrante kujutatakse kui ohvreid või kannatajaid, on samuti protsentuaalselt rohkem kasutatud väljendit sisserändaja, kui ohu kuvandi või erinevate kuvandite puhul. Väljend sisserändaja esineb 18% antud kategooria artiklites, kuigi enim on siiski kasutatud väljendit immigrant (25%-s artiklites). Immigrantide kui ohvrite või kannatajate kategooria lõikes esineb seejuures rohkem põgenikele viitamist, mida esineb võrdsel määral väljendiga illegaal(ne) (kumbagi esineb 13% antud kategooria artiklites).

Erinevad grupikategooriad on ühtlasemalt esindatud artiklites, mis kujutavad immigratsiooni ja immigrante kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavaid. Populaarseim grupikategooria antud kuvandi artiklites on protsentuaalselt rahvus (viidatud 24% antud kuvandi artiklitest). Järgneb amet (16%), mida esineb positiivse panustaja kujutamise kategoorias protsentuaalselt kõige rohkem võrreldes teiste kuvanditega (teiste kuvandi kategooriate puhul esineb ameti mainimist alla 7% artiklites). Immigrandi päritolu piirkonda on mainitud 14%, kategooriat muu samuti 14%, kodakondsusele on viidatud 11% ja sisserändaja muule tegevusalale 10% positiivse panustaja kategooria artiklitest. Oluline on veel mainida, et antud kategooria puhul ei viidatud kordagi sisserändaja religioonile.

Artiklites, kus on esindatud erinevad kuvandid immigratsioonist, on enim viidatud immigrantide päritolu piirkonnale (22% antud kuvandi artiklitest), järgneb rahvus (20%), kodakondsus (16%) ja staatus (12%). Artiklites, kus puudub konkreetne kuvand immigratsioonist, on enim viidatud immigrantide staatusele (25% antud kuvandi artiklitest), kodakondsusele (18%), rahvusele (17%) ning 15% artiklites pole viidatud ühelegi kategooriale. Artiklites, kus immigrante kujutatakse kui ohvreid või kannatajaid, on protsentuaalselt samuti enim viidatud immigrantide staatusele (27% antud kuvandi artiklitest),

kodakondsusele (22%), immigrandi päritolu piirkonnale (19%) ja rahvusele (15% antud kuvandi artiklites). Artiklites, kus immigratsiooni ja immigrante kujutatakse kui ohtu, on enim viidatud immigrantide staatusele (24% antud kuvandi artiklites), kodakondsusele ja rahvusele (kumbki 17%), immigrandi päritolu piirkonnale (16%) ning religioonile (13% antud kategooria artiklites). Seejuures on just religioon (mis pea eranditult tähendab inimeste usu mainimist, kes on moslemid), üks kategooria, mida peaaegu alati seostatakse ohuga meediatekstides.

Ka immigratsiooni ja immigrantide kuvandi puhul vaadeldi, millised teemad on iga kategooria lõikes kõige populaarsemad. Artiklites, kus immigratsiooni ja immigrante kujutati kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavat, olid viieks populaarseimaks teemaks sallivuse ja avatusega seotud küsimused (31% antud kategooria artiklites), kohanemine ja kultuuriline mitmekesisus (kumbki 27%), immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused (22%) ja rahvastiku struktuuri muutused (20%). Artiklites, kus olid esindatud erinevad kuvandid, olid populaarseimateks teemadeks immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused (esines 37% antud kategooria artiklites), sallivuse ja avatusega seotud küsimused (22%), integratsiooniga seotud küsimused (19%), tööjõu liikumine üldiselt (18%) ja illegaalne ränne (16%).

Meediatekstides, kus konkreetne kuvand immigratsioonist puudus olid populaarseimateks teemadeks immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused (48% antud kategooria artiklites), illegaalne ränne (22%), integratsiooniga seotud küsimused (14%), sallivuse ja avatusega seotud küsimused (12%) ja kultuurilised konfliktid (8%). Artiklites, mis kujutasid immigratsiooni ohuna julgeolekule, sotsiaalsele korrale, kultuurile, majandusele, sotsiaalsele süsteemile või riigi elanikele, olid populaarseimateks teemadeks immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused (esines 35% antud kategooria meediatekstides), illegaalne ränne (33%), krimi (29%), kultuurilised konfliktid (19%) ja rände kulu riigile (15%). Artiklites, mis kujutasid immigrante kui ohvreid või kannatajaid olid enim esinevad teemad illegaalne ränne (esines 36% antud kategooria meediatekstides), sallivuse ja avatusega seotud küsimused (30%), immigrantide õigused ja rändega seotud õnnetused (kumbki esines 28% antud kuvandi artiklites) ning kultuurilised konfliktid (23%).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et väljend illegaalne on enim seotud ohu kuvandiga, ja sõna immigrant on rohkem kui sõna sisserändaja seotud ohu kuvandiga. Sõna sisserändaja on aga tunduvalt rohkem esindatud positiivse panustaja kuvandiga meediatekstides ning veidi rohkem ka immigrantide kui ohvrite või kannatajate kuvandis. Antud tulemuste põhjal võib eeldada, et sõnal sisserändaja on positiivsem konnotatsioon kui sõnal immigrant. Immigrantide kui ohvrite või kannatajate kuvandiga seostub aga teiste kuvanditega võrreldes rohkem väljend põgenik. Grupikategooriate puhul on peamiseks erinevuseks see, et võrreldes teiste kategooriatega on positiivse panustaja kuvandis rohkem viidatud sisserändajate ametile või muule tegevusalale, mida muidu esineb meediatekstides vähe. Positiivse panustaja kategoorias ei ole üldse viidatud religioonile, millele viitamine on aga võrreldes teiste kuvanditega ülekaalukalt esindatud ohu kuvandiga artiklites. Teemade puhul oli immigrantide kui kannatajate ja ohvrite kuvand ainuke, kus üheks populaarseks teemaks ei olnud immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused. Antud kuvandi puhul olid olulised immigrantide haavatavusega seotud teemad, illegaalne ränne ja kultuurilised konfliktid. Suurem erinevus teemade lõikes oli ka positiivse kuvandi (populaarseimad teemad seotud multikulturalismi ja akulturatsiooniga, demograafiaga ning oluline oli sallivuse ja avatusega seotud küsimused) ja ohu kuvandi vahel (ohuga seotud teemad - illegaalne ränne, krimi, kultuurilised konfliktid).

3.11 Eesti tasandi uudised

Järgnevalt analüüsitakse eraldi Eesti tasandi uudiseid, toomaks välja, kas ja mille poolest, need erinevad ülejäänud meediarepresentatsioonist. Eelneva analüüsi käigus selgusid juba teatud erinevused sisserände probleemseuse ja kuvandi osas välis- ja siseuudiste žanrite ning Eesti kohaliku tasandi, institutsionaalse tasandi ja teistele riikidele keskenduvate uudislugude vahel. Eesti uudised kujutavad sisserännet vähem problemaatilisena. Samuti on protsentuaalselt rohkem esindatud kuvand immigratsioonist kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavast nähtusest ning immigratsiooni kujutatakse Eesti tasandi uudistes vähem kui ohtu. Mõnevõrra vähem võrreldes teiste riikide uudistega on esindatud ka immigrantide kui kannatajate või ohvrite kuvand. Järgnevalt vaadeldakse, kes on peamised

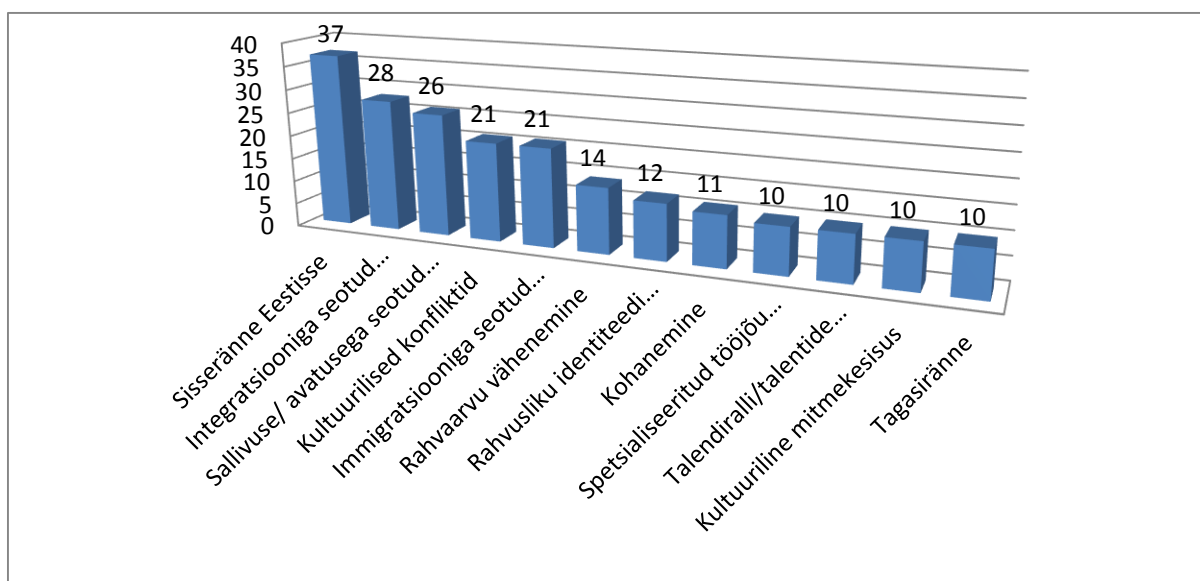
kõneisikud ja millised on peamised teemad, millele Eesti tasandi uudised keskenduvad, ning millised on olulisemad sissereändajate kohta kasutatavad väljendid (ehk sünonüümid) ja grupikategooriad. Siinkohal meeldetuletuseks, et kohalikule Eesti tasandile keskenduvaid meediatekste ilmus kokku 96 ning nendest 21 ilmus 2008 ja 75 2014. aastal ehk Eesti tasandil on immigratsiooni temaatikat tunduvalt rohkem kajastama hakatud.

Ka Eesti uudistes saavad immigratsiooni käsitlevates meediatekstides ülekaalukalt sõna poliitikud (33% kohaliku Eesti tasandi uudistes) (vt. täpsemalt Lisa 3, Joonis 5). Ka ametnikud on olulised autoriteedid (22% uudistes). Teiste tasandi uudistega võrreldes saavad proportsionaalselt rohkem sõna teadlased ja eksperdid (26% meediatekstides). Eesti tasandi meediatekstit põhinevad proportsionaalselt enam ka kirjutaja arvamusel (32% Eesti tasandi artiklitest), mis on seletatav asjaoluga, et paljud arvamused artiklid käsitlevad Eesti tasandit. Järgnevad temaatiline statistika (26%) ja poliitikute sõnavõtt või tegevus (21%) (vt. täpsemalt Lisa 3, Joonis 6). Sissereännanute kogemusel põhineb 2% ja huvigruppide esindajate sõnavõtul 3% Eesti tasandi uudistest.

Olulisemad teemad on välja toodud joonisel 19 (teemad, mida esines vähemalt 10 artiklis). Kohaliku Eesti tasandi oluliseimaks teemaks on sissereanne Eestisse, mis esines 39% meediatekstides. Siinkohal on oluline rõhutada, et antud kategooria all on enamasti tegemist meediatekstidega, kus kajastatakse kas üldist sissereändega seotud arutelu (hüpoteetilist sissereände vajadust) või arve. Näiteks: *Praegu tuleb kõige rohkem Eestisse inimesi Ukrainast ja Venemaalt. Euroopa Liidu riikidest eelkõige Soomest. „Eesti on ikkagi atraktiivne inimestele, kes elavad ida pool,“ ütles Kaldur. „Mis puudutab aga Euroopa Liitu, siis Eesti on ikkagi suhteliselt ebaatraktiivne.“* (Välisspetsialistide siiatoomist takistavad segane info ja vilets keeleõpe, PM 2014). Konkreetsete inimeste sissereände mõõtmiseks olid olemas teised kategooriad, mille all esines väga vähe lugusid.

Olulisuselt järgnevad teemad olid integratsiooniga seotud küsimused, mis esines 29% Eesti tasandi meediatekstidest (28 artiklis) ja sallivuse ja avatusega seotud küsimused (27%). 22% artiklites esines nii kultuuriliste konfliktide temaatika, kui immigratsiooniga seotud poliitilise diskussiooni või otsuste temaatika. Üldiselt võib Eesti kontekstis ilmunud artiklid jagada teemade poolest kaheks. Esiteks artiklid, mis puudutasid integratsiooni, kohanemist, kultuurilisi konflikte, kultuurilise mitmekesisuse, rahvusliku identiteedi säilimist ning sallivuse ja avatavusega seotud küsimusi. Teiseks artiklid, mis on seotud rahvaarvu

vähendamise, spetsialiseeritud tööjõu vajaduse, talendiralli ja talentide meelitamise ning tagasirändega (mida seostati rahvaarvu vähendamise ja kvalifitseeritud tööjõu vajadusega). Kui esimene, integratsiooni, multikultuursuse ja identiteediga seotud teemade blokk oli oluline nii 2008 kui 2014. aastal, siis teine, majandusedu ja demograafiaga seonduv teemablokk, oli küll vähem oluline, ent aastate võrdluses olulisemaks saanud. Näiteks talendiralli ja talentide meelitamine esines teemana ainult 2014. aasta Eesti tasandi uudistes.

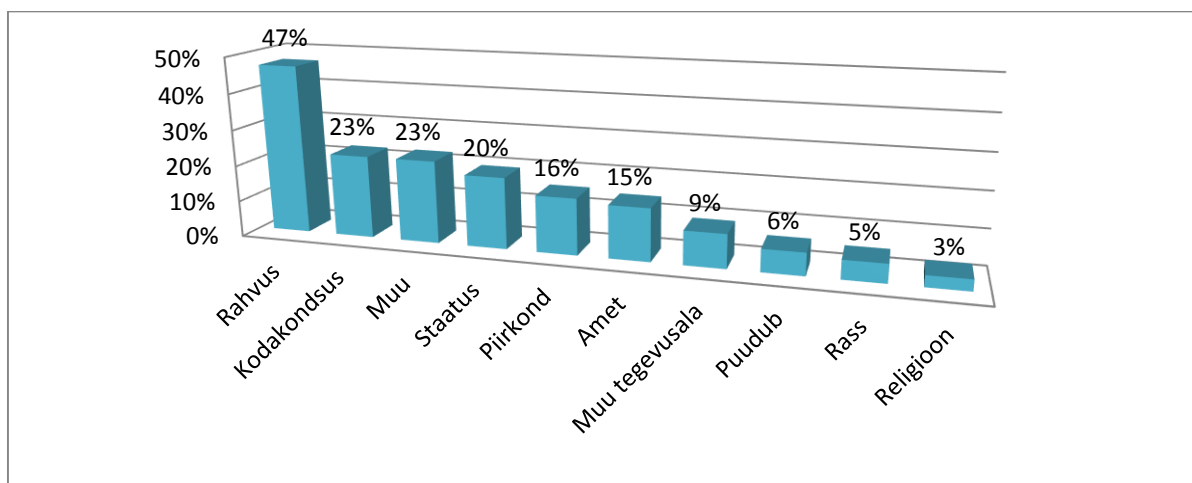

Jooni 19. Olulisemad teemad Eesti tasandi artiklites (esineb arvus artiklites)

Analüüsidest väljendeid, mida sisserändajate kohta kasutatakse, selgub, et Eesti konteksti uudistes kasutatakse rohkem väljendit sisserändaja (40% meediatekstides) kui immigrant (35%) (vt lisa 3, joonis 7), mis võib olla seotud sellega, et tegemist on eestikeelse omasõnaga, aga ka asjaoluga, et Eesti tasandi uudised keskenduvad vähem problemaatilisusele ja ohule, mis varasema analüüsi põhjal seostusid rohkem sõna immigrant kasutamisega. Olulised on ka kategooriad muu (22% artiklites), illegaalne (15%), pagulane (11%), võõrtööjõud (10%) ja välismaalane (10%).

Grupikategooriatest on selgelt enim kasutatav rahvusele viitamine (47% meediatekstides) ning enamasti tähendab see Eesti venelastele viitamist. Näiteks: *Kolmandaks, me ei saa importida võõraid ja loota, et neist saavad eestlased. Vaadake kasvõi maailma mastaabis meile kultuuriliselt üsna lähedast vene vähemust – me jõuame enne välja surra, kui neist*

eestlased saavad. (Siim Veskimees: ajaloo järjekordne lõpp ja konkurss viimase inimese kohale, PM 2014). Olulised on ka sisserändaja kodakondsusele viitamine, ning muu (vt joonis 20). Võrreldes ülejäänud tasandite meediatekstidega, viidatakse aga Eesti tasandi tekstides tunduvalt rohkem ametile.

Jooni 20. Sisserändajate kohta kasutatavad kategooriad kohaliku Eesti tasandi uudistes

Kokkuvõtvalt võib öelda, et Eesti tasandi uudised on aastate võrdluses rohkem olulisemaks saanud. Eesti tasandi uudised on vähem problemaatilisusel ja ohule keskendunud. Nagu ka teiste tasandi uudiste puhul, on olulisteks immigratsiooni representatsiooni kujundajateks poliitikud ja ametnikud, aga rohkem on esindatud ka teadlaste ja ekspertide hääl. Väga vähe saavad Eesti tasandil meedias aga sõna sisserändajad ise ja huvigruppide esindajad. See võib taaskord olla seotud asjaoluga, et Eesti suurim rahvusvähemus ei identifitseeri ennast kui sisserändajaid ning selliselt ei identifitseeri neid ka ajakirjanikud. Samas on peamine grupikategooria, millele meediatekstides viidatakse just rahvus. See tuleneb tihti asjaolust, et Eesti venekeelset vähemust tuuakse esile teiste immigratsiooni teemaga seotud arutelude puhul. Kõige rohkem esineb Eesti tasandil teemat sisseränne Eestisse, mis kujutab endast arvude esitamist või hüpoteetilist arutelu. Ülejäänud teemad võib jagada kahte bloki, millest olulisem on integratsiooni, multikultuursuse ja identiteediga seotud teemad ning vähem esineb majandusedu ja demograafiaga seotud teemasid. Teiste tasandi uudistega võrreldes on

Eesti tasandil väljenditest tunduvalt rohkem kasutatud sõna sisserändaja ning grupikategooriatest esineb teiste tasandi uudistega võrreldes rohkem ka ametile viitamist.

4 JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Mitmed meediateoreetikud on juhtinud tähelepanu asjaolule, et meedia konstrueerib oma versiooni reaalsusest teatud nähtuse aspekte kajastades (vt Buonfino, 2004; Entman, 2003; Van Dijk, 2006). Antud töös pöörati immigratsiooni sotsiaalsest representatsioonist pildi saamiseks meedias tähelepanu loo omadustele nagu žanr, autor, ruumiline fookus, kõneisikutele ehk meediatekstis viidatavatele autoriteetidele, teemadele, millega seoses immigrante ja immigratsiooni kujutatakse, tonaalsusele, mis immigratsiooni temaatiliste artiklites esines ning immigratsioonist ja immigrantidest loodavale kuvandile.

Empiirilise uurimuse põhjal selgus, et immigratsioon kui teema, leiab Eesti meediaväljaannetes olulist kõlapinda, kuigi taasiseseisvuse järgsel perioodil on sissekäik Eestisse olnud suhteliselt väike (vt. Järv, 2009; Kallas jt., 2014). See on seletatav asjaoluga, et paljud uudised kajastavad teiste riikide kogemusi ja sündmusi - enamasti teistes EL liikmesriikides toimuvat ning sealsete poliitikute sõnavõttu või vastavasisulist diskussiooni. Järelikult esitab meedia antud teemat kui avalikkuse seisukohast olulist küsimust, millega seonduvast tuleb lugejaid kursis hoida. Aastate jooksul on kasvanud ka immigratsiooni teemaliste artiklite hulk. Kajastus on väljaannete lõikes siiski väga erinev. Suur enamus 384 immigratsiooni teemat puudutavast meediatekstist on ilmunud Postimehes. Samas on ka Õhtulehes 2014 aastal võrreldes 2008 aastaga antud temaatika rohkem kajastust leidnud.

Järgnevalt antakse vastused püstitatud uurimisküsimustele ning seostatakse saadud tulemusi teooria ning varasemate uuringutega.

Kes kujundavad meediadiskursust immigratsiooni kohta?

Meediadiskursust kujundavad ühelt poolt inimesed, kes on teksti autoriteks, ning teiselt poolt inimesed, kellele antakse sõna või kelle tegevust peetakse piisavalt uudisväärseks immigratsiooni temaatika kontekstis. Immigratsiooni teemaliste meediatekstide autorid on ülekaalukalt ajakirjanikud ehk nende kui autori positsioonist ja tõlgendustest lähtuvalt kujuneb uudisloo sisu. Teatud määral võtavad antud teemal sõna ka teadlased ja eksperdid,

aga kui vaadata antud nähtust käsitlevate artiklite koguarvu, siis on ekspertide poolne initsiatiiv teema käsitlemiseks madal, mis võib kaasa tuua teemade ühekülgse käsitlemise ja vähese sügavuti vaagimise. Kuigi uuringutulemusi ja temaatilist statistikat kajastatakse paljudes meediatekstides, siis selle info edastajateks on ajakirjanikud ise, viidates kas ametnike või ekspertide sõnavõtule või uuringuraportile. Paraku toob see endaga kaasa ka uuringutulemuste ja statistika pealiskaudse kajastamise.

Immigrantide enda hääl teksti autorina praktiliselt puudub. See võib tuleneda asjaolust, et NL ajal välja kujunenud Eesti immigrantrahvastiku ei kujutata meedias tihti enam kui sisseerändajaid, vaid kui kultuurilist vähemust. Teksti autoritena defineerivad nad ilmselt ennast ka pigem teiste väljendite või rollide kaudu. Uusimmigrandid jälle ei pruugi tunda vajadust sisseerändega seotud teemadel enda nime alt meedias sõna võtta või ei tunne nad, et neil kui väljastpoolt tulijatel ei ole „õigust“ seda teha.

Analüüsi põhjal selgus, et immigratsiooni temaatika kontekstis saavad peamiselt sõna poliitikud ja ametnikud ehk võimu esindajad. Palju on viidatud ka teistele meediaväljaannetele, mis tuleneb suurest välismaiste uudiste osakaalust. Poliitikute sõnavõtt või tegevus immigratsiooni temaatika kontekstis oli enamikel juhtudel ka uudise kirjutamise ajendiks. Poliitikute sõnavõtt on seejuures tihti osa poliitilisest diskussioonist teatud valuküsimusteks peetud teemade ümber ning immigratsiooni näol on tegemist ka küsimusega, mis on valimiskampaaniates päevakorras.

Oluliseks paljude välismaiste uudiste kirjutamise ajendiks on küll immigrantide tegevus, ent seda vahendatakse läbi ametnike või meedia, ning nende uudiste sisu on tihti seotud kas illegaalse rände või kriminaalse tegevusega. Erandiks on siinkohal artiklid, mis käsitlevad eestlasi, kes elavad välismaal. Nendes artiklites üldiselt välditakse inimese immigrandiks või sisseerändajaks nimetamist. Mõnedes antud tüüpi artiklites ei ole eestlased ennast üldse immigrandina kujutanud, vaid on räägitud teistest sisseerändajatest, kellega kokku puututakse. Kuigi kontentanalüüs ei võimaldanud antud eripära seda tüüpi artiklite vähesuse tõttu välja tuua, siis on siinkohal siiski oluline seda mainida, kuna see illustreerib hästi immigrandi kui „teise“ konstrueerimist meedias. Kui n-ö oma inimesed, kes on mõnes teises riigis sisseerändajad saavad meediatekstides pikalt sõna ja avatakse nende isiksust ning igapäevaelu, siis immigrant, kui „teine“, mängib enda identiteedi loomisel meedias väikest rolli.

Järelikult on poliitikud ja ametnikud need, kes peamiselt raamistavad (vt. Entman) immigratsiooni kui nähtuse, esitades teatud sündmusi ja teemasid enda seisukohast lähtuvalt. Meedia esindajad on aga need, kes otsustavad, kas ja milliste poliitikute sõnavõttu või tegevust kajastada ning millistele aspektidele sellest tähelepanu pöörata.

Milline hinnang antakse immigratsioonile ja sellega seotud nähtustele?

Hinnangute uurimisel pöörati tähelepanu nii artiklite tonaalsusele kui immigratsioonist ja immigrantidest loodavale kuvandile meediatekstides. Analüüsi põhjal saab järeldada, et immigratsiooni teemalised artiklit, jagunevad enda tonaalsuse poolest kaheks - umbes pooled immigratsiooni teemalised artiklid kujutavad immigratsiooni rohkemal või vähemal määral kui problemaatilist nähtust ning pooled ei keskendu sisserände probleemsele või ei kujuta sisserännet problemaatilisena. Kuigi meediatekstides on esindatud erinevad kuvandid, siis kõige rohkem esineb kuvandit, mis kujutab immigratsiooni kui ohtu, kas julgeolekule, kultuurile, sotsiaalsele korrale, majandusele, sotsiaalsele süsteemile või riigis elavatele inimestele.

Üpris palju esines meediatekste, kus puudus konkreetne kuvand immigratsioonist või immigrantidest. Tihhti oli aga tegu uudistega, mis kajastasid mingit immigratsiooniga seotud sündmust nagu nt varem toodud näide paadipõgenike merelt leidmisest, kus nenditi lihtsalt fakti, et selline sündmus on aset leidnud või kajastatakse seadusandlike otsuseid, mis on enda keelekasutuse poolest üldiselt üpris neutraalsed. Teatud määral esines ka immigrantide kui ohvrite või kannatajatena kujutamist, mis oli tihti seotud illegaalse rändega ning selle käigus juhtunud õnnetustega, või immigrantide olukorraga vastuvõtukeskustes. Kõige vähem esineb aga kuvandit, mis kujutab immigrante ja immigratsiooni kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavat või immigrante kui iseseisvaid ja hakkajaid inimesi.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et immigratsiooni temaatikat käsitletakse kõige rohkem selle problemaatilisusest ja ohust lähtuvalt. Wilsoni ja Gutierrez (1985) meedia poolse immigratsiooni kujutamiste tasanditest on seega peamiselt esindatud oht, mille kohaselt immigrante kujutatakse kui sotsiaalset korda ja julgeolekut ohustavaid ning opositsioon, mille kohaselt uudistes luuakse immigrantidest vaenlase kuvand ja kujundatakse neist

fundamentaalselt „teist“. Kuvandite seos Euroopas levinud diskursustega avatakse järgneva uurimisküsimuse all.

Millistele teemadele keskendutakse immigratsiooni kajastamisel meedias?

Peamine teema, mida meedia immigratsiooni kontekstis kajastab on immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused, mis ei ole üllatav arvestades, et peamiseks kirjutamise ajendiks on poliitikute tegevus ning kõneisikuteks samuti poliitikud. Immigratsiooniga seotud poliitilise diskussiooni raames pöörati tähelepanu väga erinevatele aspektidele aga üldiselt võib eeldada, et diskussioon oli seotud teiste oluliste teemakategooriatega, milleks olid illegaalne ränne, sallivuse ja avatusega seotud küsimused, integratsiooniga seotud küsimused, ja kultuurilised konfliktid. Seejuures esinevad integratsiooni küsimused ja kultuurilised konfliktid tihti teemadena koos, keskendudes enamasti kas venekeelsele vähemusele Eestis, või moslemitele Euroopas. Oluline oli ka kategooria krimi, ent antud teema lõikes said ilmselt pigem sõna ametnikud. Poliitiline diskussioon kujutas seejuures tihti immigratsiooni kui problemaatilist nähtust. Illegaalset rännet kajastati valdavalt kui problemaatilist nähtust ning sellega oli paljuski seotud ohu kuvand.

Meedia märkimisväärtset illegaalsusele keskendumist on täheldatud ka teistes uuringutes (vt Eesti Ajakirjanike Liit, 2012). Erinevate hinnangute kohaselt moodustavad irregulaarses olukorras immigrandid 10-15% kõigist rahvusvahelistest immigrantidest maailmas (Khalid ja Laczko, 2010). Järelikult on immigratsiooni irregulaarset puudutav meedias selgelt ülerepresenteeritud. Seejuures kajastatakse peamiselt illegaalset piiriületust, mis omakorda moodustab vaid väikse osa irregulaarsest rändest. Tekstides esines näiteid, kus irregulaarseid sisserändajaid selgelt demoniseeriti näiteks seostades neid kuritegevuse ja majanduskriisiga. Ent palju oli antud lugude puhul esindatud ka ohvrite ja kannatajate kuvand, seda peamiselt illegaalsel piiriüritusel juhtunud õnnetustega seoses, mis nõudsid inimelusid. Liz Fekete (2001) on n-ö põgenike demoniseerimist pidanud kseno-rassismi ilminguks, kuna neid kujutatakse tihti kui, illegaalseid immigrante ja majandusmigrante. Antud töö valimis esines artikleid, kus konflikti piirkondadest ja inimõigusi mitte austavatest riikidest pärit inimesi kujutati kui illegaalseid immigrante, mitte kui põgenike. Väljendeid illegaalne, põgenik ja pagulane kasutati meediatekstides ka koos, ent seda ei juhtunud väga tihti.

Üldistavalt võib öelda, et olulised teemad olid seotud teatud ohuga, kas riigi või indiviidi julgeolekule, sotsiaalsele süsteemile või identiteedile. Olulised olid ka mõningad multikulturalismi ja akulturatsiooniga seotud teemad nagu kohanemine ja kultuuriline mitmekesisus. Väga vähe olid esindatud majandusega seotud teemad, mis esinesid seejuures tihti koos demograafia teemadega rahvaarvu vähenemine ja rahvastiku struktuuri muutustest.

Antud tulemused peegeldavad Euroopas valdavat diskursust, mis käsitleb immigratsiooni julgeoleku seisukohast. Immigrante nähakse kui ohtu rahvusele, riigile, sotsiaalsele korrale ja riigi poolt pakutavatele hüvedele ehk heaolule (vt Wimmer ja Glick Schiller, 2002; Buonfino, 2004), mis toob omakorda kaasa paremäärmuslike ja ksenofoobsete liikumiste esilekerkimist (vt nt Caiani ja Della Porta, 2010), ning omab reaalseid tagajärgi immigratsioonipoliitikatele Euroopas ja Eestis.

Kuigi majandusliku diskursust esineb, siis see on üpris marginaalne, ning edendatud pigem spetsialistide, vastava temaatikaga tegelevate ametnike ja üksikute huvigruppide esindajate poolt. Kuigi spetsialiseeritud tööjõudu ja talente käsitletakse kui valdavalt positiivselt riigi majandusse panustavaid, ning nende sisserännet peetakse vajalikuks, et tagada majandusliku konkurentsivõimet, siis seostatakse Eesti kontekstis neid siiski ka ohuga, eriti rahvuslikule identiteedile, mida kultuuriline mitmekesisus võiks ohustada. Sakamoto jt (2013) poolt läbi viidud uuringus jõuti sarnastele järeldustele – kuigi esines selge diskursiivne eristamine n-ö soovitatavate ehk kvalifitseeritud immigrantide vahel, kes panustaks riigi majandusse ja soovimatute ehk oskusteta immigrantide vahel, kes oleks majandusele koormaks (töötuse ja toetuste nõudmise tõttu), siis oli problemaatilisuse diskursus seotud ka kvalifitseeritud immigrantide kujutamisega.

Milliseid väljendeid ja kategooriaid kasutatakse peamiselt meediatekstides sisserändajatele viidates?

Sisserändajate kohta kasutatavate väljendite ja kategooriate analüüs võimaldas teha kindlaks, keda peetakse enamasti silmas, või millistele sisserändaja kuuluvuse omadustele pöörati tähelepanu teemast kirjutades. Ei ole üllatav, et kõige rohkem kasutatakse väljendeid immigrant ja sisserändaja, seejuures on esimene neist enam kasutatav. Seejuures selgus, et väljend sisserändaja seostub vähem problemaatilisuse ja ohu kuvandiga ning rohkem

kuvandiga, mis näeb immigratsiooni kui positiivselt riigi ellu panustavat nähtust. Selle põhjal võib oletada, et sõnal sisserändaja on positiivsem konnotatsioon, kui väljendil immigrant.

Nende kahe väljendi järel on aga immigrantidele viidatud kõige rohkem kui illegaalidele, mis ei ole samuti üllatav arvestades asjaolu, et illegaalne ränne on oluline teema millest meedia kirjutab. Sarnasele järeldusele jõudsid ka Allen ja Blinder (2012) enda Suurbritannia ajalehtede uuringus ja Eesti meedia illegaalsusele keskendumist pagulaste kontekstis heideti ette ka Eesti Ajakirjanike Liidu (2012) uuringus. Ka kategooriate analüüs näitas, et kõige enam viidatakse sisserändaja staatusele, järgnes rahvusele viitamine, kodakondsusele viitamine ja päritolu piirkonnale viitamine. Antud tulemused ühtivad samuti Alleni ja Blinderi (2012) tulemustega, kelle analüüsis päritolule viitamine oli oluline.

Vähem esines religioonile viitamist, ent antud grupikategooriale viitamine oli selgelt seotud ohu kuvandi ja problemaatilisusega. Seejuures ainuke grupp kellele viidati olid moslemid, keda kajastatakse kui ohtliku ja kultuuriliselt erinevat teist. Moslemite näol on tegemist ainukese sisserändaja grupiga, keda kujutatakse kui fundamentaalselt erinevat. Kaya (2009) leidis, et Euroopas toimub islami stigmatiseerimine, mis on esile kerkinud erinevate konfliktide ja terrorirünnakutega ning diskursustega, mis käsitlevad tsivilisatsioonide kokkupõrget, kultuuri- ja religioosseid sõdasid. Moslemeid kujutatakse avalikus diskursuses kui tagurlikku kogukonda, kes ei austa naiste õigusi, on põhimõtteliselt vägivaldne ning soovib hävitada Lääne tsivilisatsiooni. Kõik antud kuvandid olid antud uurimuse valimis esindatud.

Kuidas on immigratsiooni ja sisserändajate meediakajastus muutunud 2014 aastal võrreldes 2008 aastaga?

Võrreldes 2008 aastaga on 2014 aastal ilmunud rohkem immigratsioonile keskenduvaid meediatekste. 2014 aastal ilmus ka rohkem meediatekste arvamuseartikli žanri all ning uudislööd keskendusid rohkem Eesti tasandile. Selle põhjal võib järeldada, et immigratsiooniga seostuvad teemad on Eesti ühiskonnas olulisemaks muutunud ning leiavad seeläbi väljenduse ka Eesti kesksema kajastuse ning meedias toimuva diskussiooni kaudu. 2014 aastal said võrreldes 2008 aastaga poliitikuid veidi rohkem sõna. Samuti oli 2014 aastal võrreldes 2008 aastaga olulisem immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon ja otsused kui teema, mida võib seletada Europarlamendi valimiste toimumine antud aastal ning samuti

valimiste toimumine mitmes teises Euroopa riigis. Siit võib omakorda järeldada, et immigratsioon on oluline valimiste teema ning poliitikud ise või ajakirjanikud peavad oluliseks valijatele parteide seisukohti antud teemal vahendada. 2008 aastal olid seevastu olulisemad sallivuse ja avatusega seotud küsimused ning integratsiooniga seotud küsimused, mida võib seletada Pronksiöö järgne diskussioon ning integratsioonile ja sallivusele üleüldisem suurema tähelepanu pööramine Eesti ühiskonnas. Väga oluline on väljendi illegaalne kasutamise vähenemine 2014 aastal võrreldes 2008 aastaga. Kuigi siinkohal peab nentima, et artiklite arv, kus antud väljendit kasutati oli ligikaudu sama, 2014 aastal ilmus lihtsalt rohkem artikleid, mis keskendusid ka mingile muule, kui illegaalsusega seotud teemale. Sama saab öelda religiooni kui kategooria kasutamise vähenemise kohta 2014 aastal võrreldes 2008 aastaga. Seejuures on aastate võrdluses vähenenud artiklite osakaal, mis kujutavad konkreetset sisserände liiki problemaatilisena, mis tuleneb illegaalse rände kajastamise vähenemisest ning veidi on suurenenud ka positiivse panustaja kuvandi loomine meediatekstides. Nagu varem välja toodud, siis immigratsiooni majanduse kontekstis käsitlevad teemad esinevad üpris harva, ent aastate võrdluses on nende arv siiski veidi suurenenud, mille põhjal võib järeldada, et tasapisi võib majanduslik diskursus olulisemaks saada.

Kuidas erineb immigratsiooni kujutamine Postimehes ja Õhtulehes?

Postimehe ja Õhtulehe kõige silmatorkavamaks erinevuseks on immigratsiooniteematikat puudutavate artiklite arv, mis Postimehe puhul ületab mitmekordselt Õhtulehes ilmuvate artiklite arvu. Üldine artiklite läbilugemise järgne tähelepanek võiks olla, et Õhtulehe artiklid on ka vähem analüüsivamad, rohkem lakoonilised ja lihtsama keelekasutusega. Õhtulehes kajastatakse seejuures võrreldes Postimehega rohkem teiste meediaväljaannete uudiseid aga samas omasid Eesti tasandi uudised Õhtulehes olulisemat osakaalu. Võrreldes Õhtulehega põhinevad Postimehe artiklid protsentuaalselt rohkem huvigruppide esindajate sõnavõtul, poliitikute sõnavõtul või tegevusel, sisserännanute kogemusel ja seadusandlike otsuste kajastamisel ehk kajastatakse rohkem erinevaid allikaid. Teemade poolest võib välja tuua Õhtulehe veidi suuremat krimi ja illegaalsuse teemale keskendumist, mis on tähelepanuväärne arvestades, et illegaalne ränne seostub pigem rohkem välismaiste uudistega. ÕL artiklites kujutatakse seejuures immigratsiooni veidi vähem problemaatilisena. Samas esineb Õhtulehes protsentuaalselt tunduvalt vähem immigratsiooni ja immigrantide, kui positiivse panustaja

kuvandit kui Postimehes. Seda on võimalik teatud määral seletada Õhtulehe uudiste lakoonilise olemusega. Kui Õhtulehe artiklite väiksem analüütilisus välja arvata, siis ei saa ajalehtede võrdluses välja tuua n-ö selget kollase ja kvaliteetajakirjanduse erinevust immigratsiooni temaatika kajastamisel. Pigem näitab Postimehe väga suur immigratsiooni temaatiliste artiklite hulk, mis tihti on vaid tõlge välismaistest uudistes, et uudiste tootmisel ei ole põhirõhk mitte kvaliteedil vaid kvantiteedil ja sensatsioonilisusel.

Kuidas erinevad Eesti tasandi ja välismaised uudised?

Eesti tasandi uudiste puhul võib peamiselt välja tuua, et sisserände kajastamine on Eesti tasandil aastate võrdluses olulisemaks saanud. Eesti tasandi uudised on selgelt vähem problemaatilisusele ja ohule keskendunud. Nagu ka teiste tasandi uudiste puhul, on olulisteks immigratsiooni representatsiooni kujundajateks poliitikud ja ametnikud aga rohkem on esindatud ka teadlaste ja ekspertide hääl. Väga vähe saavad Eesti tasandil meedias aga sõna sisserändajad ise ja huvigruppide esindajad. See võib olla seotud asjaoluga, et Eesti suurim rahvusvähemus ei identifitseeri ennast kui sisserändajaid ning selliselt ei identifitseeri neid ka ajakirjanikud. Samas on peamine grupikategooria, millele meediatekstides viidatakse just rahvus. See tuleneb tihti asjaolust, et Eesti venekeelset vähemust tuuakse esile teiste immigratsiooni teemaga seotud arutelude puhul. Ka 2011 aasta Integratsiooni monitooringus juhiti tähelepanu sellele, et: „ühelt poolt peetakse [Eestis] uute sisserändajate tulekut paratamatuks ja loomulikuks – elanikkond vananeb ning Eestit peetakse avatud ühiskonnaks, kuhu võib tulla erinevaid inimesi maailma erinevatest paikadest. Teiselt poolt tunnistatakse, et Eestis on juba niigi piisavalt teistest rahvustest inimesi ja ei tunta erilist kohustust neid juurde vastu võtta“ (Lauristin jt., 2011: 217). Kõige rohkem esineb Eesti tasandil teemat sisseränne Eestisse, mis kujutab endast arvude Esitamist või hüpoteetilist arutelu. Ülejäänud teemad võib jagada kahte bloki, millest olulisemad on integratsiooni, multikultuursuse ja identiteediga seotud teemad ning vähem olulised majandusedu ja demograafiaga seotud teemad. Väljenditest on tunduvalt rohkem kasutusel sisserändaja ning grupikategooriatest esineb teiste tasandi uudistega võrreldes rohkem ka ametile viitamist.

Kui vaadata üldpilti, mis antud andmete põhjal immigratsiooni meedia vahendusel tekib, siis hakkab ülekaalukalt silma immigrandi, kui teise konstrueerimine, kellele ei anta meedias enda tegevuste kommenteerimiseks või enda identiteedi loomiseks sõna. Kuigi palju esineb kajastust, kus esitatakse erinevaid kuvandeid immigratsioonist või kus konkreetne kuvand puudub, siis samavõrd esineb ka problemaatilisusest lähtuvat ja immigratsiooni kui ohu kuvandit, ning väga vähe konkreetset positiivset lugusid. Immigrante kujutatakse tihti kui illegaale, ning artiklites käsitletakse tihti koos ebaseaduslikult riiki sisenenud immigrante ning teisi immigrantide gruppe. Seejuures ei eristata selgelt pagulasi, põgenike ja n-ö illegaale. Aastate võrdluses on illegaalsusele ja ohule rõhumine küll protsentuaalselt vähenenud, kuid annab siiski oluliselt tooni üldisele meediarepresentatsioonile. Seega võib öelda, et peamine diskursus, mis uudislugude vahendusel kujuneb on ohu ja julgeolekudiskursus, mida on varasemalt käsitlenud mitmed teoreetikud (vt nt Buonfino, 2004). Meediatekstides esineb väga vähesel määral ka majanduslik diskursus, mis ühelt poolt kujutab immigratsiooni kui võimaliku Euroopa ja Eesti iibe probleemi lahendajat ning teiselt poolt ettevõtetele vajaliku innovatsiooni ning seeläbi ka majandusedu tagajat. Antud meediatekstid lähtuvad riigi vajadusi silmas pidavast analüüsist, ning sõna ei anta nendele inimestele, kes seda innovatsiooni ja edu enda immigratsiooni näol toovad.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöös eesmärgiks oli kirjeldada immigratsiooni ja immigrantide meediarepresentatsiooni Eesti päevalehtedes, Postimehe ja Õhtulehe *online* väljaannete näitel aastate 2008 ja 2014 võrdluses.

Immigratsiooni kajastamist ja selle representatsioone Eesti meedias ei ole varasemalt uuritud. Eesti kontekstis, kus inimeste suhtumine immigratsiooni on üpris negatiivne ning Euroopas on valdavaks julgeoleku diskursus, võimaldab antud uurimistöö saada terviklikumat pilti immigratsiooni sotsiaalsest representatsioonist Eesti ühiskonnas, mille üheks vahendajaks on meedia.

Töö teoreetilises osas anti ülevaate sotsiaalkonstruktivistlikest ja rändeteoreetilistest lähtekohtadest, immigratsiooniga seotud diskursustest ning kajastati uurimiseesmärgi sisukohast olulisi uuringuid. Töö teises osas anti ülevaade metodoloogilistest lähtekohtadest ja kontentanalüüsi meetodist, mis on valitud uurimisküsimustele vastamiseks. Töö empiirilises osas võeti vaatluse alla immigratsiooni meediarepresentatsioon Postimehe ja Õhtulehe *online* väljaannetes 2008. ja 2014. aastal, ning järelduste ja diskussiooni peatükis seoti saadud tulemused teoreetilise materjaliga.

Immigratsiooni representatsiooni meedias uurides pöörati tähelepanu loo omadustele ja kontekstile, meediarepresentatsiooni kujundajatele, peamistele teemadele, mis seostuvad immigratsiooni kajastamisega, loo tonaalsusele ja immigratsiooni kuvandile, immigrantide kohta kasutatavatele väljenditele (sünonüümidele) ning peamistele grupikategooriatele, mida immigrantidega seostatakse. Eraldi pöörati tähelepanu Eesti tasandi uudistele.

Empiirilise analüüsi põhjal selgus, et peamisteks meediarepresentatsiooni kujundajateks on ajakirjanikud ja meedia kui teksti autorid, ning võimu esindajad kui kõneisikud. Kuigi esindatud on erinevad hinnangud, siis vähemal või rohkemal määral problemaatilisest vaatepunktist lähtutakse ligikaudu pooltest meediatekstides ning kuvanditest on kõige rohkemates artiklites esitatud immigratsiooni kui ohu kuvand, kas julgeolekule, kultuurile, sotsiaalsele korrale, majandusele, sotsiaalsele süsteemile või riigis elavatele inimestele. Kui

peamiseks teemaks on poliitiline diskussioon ja otsused, siis sellele järgnevad populaarsuselt teemad, mis keskenduvad ohuga seonduvale nagu illegaalne ränne, krimi ja kultuurilised konfliktid. Peamised sissekandajate kohta kasutatavad väljendid on immigrant ja sissekandaja, millest viimane omab pigem positiivset konnotatsiooni. Palju on kasutatud ka väljendit illegaal ning samuti on enim kasutatav grupikategooria seotud staatusele viitamisega. Aastate võrdluses on immigratsiooni temaatikat rohkem kajastama hakatud ning seejuures on olulisemaks saanud Eesti tasandist lähtumine, kuid oluliselt suuremaid erinevusi ei ole. Eesti tasandi uudiseid iseloomustab seejuures ülejäänud uudistega võrreldes vähesem problemaatilisusele ja ohule keskendumine. Ajalehtede võrdluses ei olnud võimalik selget kollase ja kvaliteetajakirjanduse erinevust välja tuua. Pigem näitab Postimehe väga suur immigratsiooni temaatiliste artiklite hulk, mis tihti on vaid tõlge välismaistest uudistes, et uudiste tootmisel ei ole pööratud mitte kvaliteedil vaid kvantiteedil ja sensatsioonilisusel.

Arvestades asjaolu, et majanduslik diskursus on meediarepresentatsioonides üpris vähe esindatud, tegemist on aga olulise temaatikaga riiklikul tasandil, siis oleks huvitavaks uurimissuunaks uurida auditooriumi reaktsiooni vastavatele uudistele. Sotsiaalse representatsiooni teooriast lähtuvalt seostavad inimesed uut informatsiooni vastu võttes seda varasemate representatsioonidega. Kui meediarepresentatsioon immigratsioonist üldiselt on paljuski ohule ja problemaatilisusele orienteeritud, siis võib see tähenduste loomisel üle kanduda ka kvalifitseeritud tööjõu immigratsioonile, mida riikliku tasandi poliitikad peavad vajalikuks majandusarengu tagamiseks. Üheks võimaluseks oleks uurida meediaväljaannete *online* uudiste kommentaariumi. Tegemist on küll väikese osa elanikkonna seisukohavõttudega, kelle taust ei ole teada, aga antud analüüs võimaldaks välja tuua, milliseid seoseid luuakse erinevate immigratsioonivormide vahel tavaarusaamast lähtuvalt.

Kasutatud kirjandus

- Allen, W., & Blinder, S. (2013). *Migration in the News: Portrayals of Immigrants, Migrants, Asylum Seekers and Refugees in National British Newspapers, 2010-2012*. Oxford. Retrieved from [http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/sites/files/migobs/Report - migration in the news.pdf](http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/sites/files/migobs/Report_migration_in_the_news.pdf)
- Annist, A. (1997). "Teise" konstrueerimine: noorte kujutamise Eesti meedias "Postimehe" näitel. Tartu Ülikool.
- Asari, E. (2009). Lõimumisega seotud hoiakud Eestis. In K. Pöder (Ed.), *Immigrantrahvastik Eestis* (pp. 12–29). Tallinn: Statistikaamet.
- Banting, K. G. (1998). The Multicultural Welfare State: Social Policy and the Politics of Ethno-Linguistic Diversity. In *Labour Market Institutions and Labour Market Outcomes*. Burlington: Canadian International Labour Network. Retrieved from <http://www.ciln.mcmaster.ca/papers/cc98/state.pdf>
- Bauer, M. W. (2000). Classical Content Analysis: a Review. In M. W. Bauer & G. Gaskell (Eds.), *Qualitative Researching with Text, Image and Sound* (pp. 132–152). London: SAGE. Retrieved from <http://srmo.sagepub.com/view/qualitative-researching-with-text-image-and-sound/n8.xml>
- Berger, P. L. ., & Luckmann, T. (1991). *The social construction of reality : a treatise in the sociology of knowledge*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 46(1), 5–34.
- Bryceson, D. (2002). Europe's Transnational Families and Migration: Past and Present. In D. F. Bryceson & U. Vuorela (Eds.), *The Transnational Family New European Frontiers and Global Networks* (pp. 31–59). Oxford: Berg Publishers.
- Buonfino, A. (2004). Between Unity and Plurality: The Politicization and Securitization of the Discourse of Immigration in Europe. *New Political Science*, 26(1), 23–49.
- Caiani, M., & Della Porta, D. (2010). *Extreme Right and Populism A Frame Analysis of Extreme Right Wing Discourses in Italy and Germany* (No. 121). Vienna.
- Castles, S. (2006). Guestworkers in Europe: A Resurrection? *International Migration Review*, 40(4), 741–766.
- Della Porta, D., & Keating, M. (2008). *Approaches and Methodologies in the Social Sciences. A Pluralist Perspective*. New York: Cambridge University Press.

- Den Boer, M. (2008). Immigration and Its Effect on the Security Discourse in Europe: Time for Demystification. *The Amsterdam Law Forum*, 1(1), 53–64.
- Eesti Ajakirjanike Liit. (2012). *Pagulased ja Eesti meedia: Juhendmaterjal ajakirjanikele*. Retrieved from [http://iom.ee/failid/content/Ajakirjanike_juhendmaterjal - Pagulased ja eesti meedia 2012.pdf](http://iom.ee/failid/content/Ajakirjanike_juhendmaterjal_-_Pagulased_ja_eesti_meedia_2012.pdf)
- Eesti elu arvudes 2012. aastal. (2013). *statistikaamet.wordpress.com*. Retrieved March 22, 2015, from <https://statistikaamet.wordpress.com/2013/07/29/eesti-elu-arvudes-2012-aastal/>
- Eestist sai eelmisel aastal varjupaiga 20 välismaalast. (2015). Kasutatud 25.05.2015 <http://www.pagulasabi.ee/eestist-sai-eelmisel-aastal-varjupaiga-20-valismaalast>
- Ehala, M. (2009). Etnogenees Eestis. *Acta Politica*, 3, 65–87.
- Engbersen, G., & Van Der Leun, J. (2001). The Social Construction of Illegality and Criminality. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 9(1), 51–70.
- Entman, R. M. (2003). Cascading Activation: Contesting the White House's Frame After 9/11. *Political Communication*, 20(4), 415–432.
- Entzinger, H., & Biezeveld, R. (2003). *Benchmarking in Immigrant Integration*. Rotterdam. Retrieved from http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/legal-migration/pdf/general/benchmarking_final_en.pdf
- EU Migration and Home Affairs Kodulehekül. (2015). Stopping those who organise irregular migration. Retrieved May 24, 2014, from http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/irregular-migration-return-policy/index_en.htm
- Eurostat kodulehekül. (n.d.). Retrieved April 15, 2014, from <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00157>
- Fairclough, N. (1995). *Media Discourse*. London: Edward Arnold.
- Fangen, K., & Mohn, F. (2010). *Categorisations and Discourses* (No. Policy Brief no. 1). Oslo. Retrieved from <https://www.sv.uio.no/iss/english/research/projects/eumargins/policy-briefs/documents/1st-policy-brief-discourse-november-3rd-2010.pdf>
- Fekete, L. (2001). The Emergence of Xeno-Racism. *Race Class*, 43(2), 23–40.
- Florida, R. (2012). The Geography of Inequality. In *The Rise of the Creative Class, Revisited* (pp. 353–365). New York: Basic Books.
- Florida, R., & Tingali, I. (2004). *Europe in the Creative Age*. Retrieved from <http://www.demos.co.uk/files/EuropeintheCreativeAge2004.pdf>

- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: SAGE; The Open University.
- Hill Collins, P., & Solomos, J. (2010). *Race and Ethnic studies*. London: SAGE.
- IOM. (2004). *International Migration Law. Glossary on Migration*. Geneva. Retrieved from http://publications.iom.int/bookstore/free/IML_1_EN.pdf
- Jakobson, M.-L., Balcere, I., Loone, O., Nurk, A., Saarts, T., & Zakeviciute, R. (2012). *Populism in the Baltic States*. Tallinn. Retrieved from http://oef.ee/fileadmin/media/valjaanded/uuringud/Populism_research_report.pdf
- Järv, K. (2009). Immigrantrahvastik Eestis. In *Immigrantrahvastik Eestis* (pp. 35–42). Tallinn: Statistikaamet.
- Kallas, K., Kaldur, K., Kivistik, K., Plaan, K., Pohla, T., Ortega, L., ... Väljaots, K. (2014). *Uussisserändajate kohanemine Eestis: valikud ja poliitikaettepanekud tervikliku ja jätkusuutliku süsteemi kujundamiseks*. Tartu. Retrieved from <https://www.riigikantselei.ee/valitsus/valitsus/et/riigikantselei/strateegia/poliitika-analuusid-ja-uuringud/tarkade-otsuste-fondi-uuringute-kokkuvotted/TOF-uussisserändajad-lõpuaruanne.pdf>
- Kalmus, V. (2015). Standardiseeritud kontentanalüüs. *Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas*. Retrieved April 11, 2015, from <http://samm.ut.ee/kontentanalüüs>
- Kaya, A. (2009). *Islam, Migration and Integration: The Age of Securitization*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Khalid, K., & Laczko, F. (2010). *World Migration Report 2010. The Future of Migration: Building Capacities for Change*. Geneva. Retrieved from http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR_2010_ENGLISH.pdf
- Kitschelt, H. (1995). *The Radical Right in Western Europe: a Comparative Analysis*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Kivirähk, J. (2014). *Ülevaade venekeelse elanikkonna lõimumisest ning riigikaitse alaste arvamusuuringute tulemustest*. Tallinn. Retrieved from http://www.icds.ee/fileadmin/media/icds.ee/failid/Juhan_Kivirahk_-_Ulevaade_venekeelse_elanikkonna_loimumisest_ning_riigikaitse_alaste_arvamusuuringute_tulemustest.pdf
- Koutonin, M. R. (2015, March). Why are white people expats when the rest of us are immigrants? *The Guardian*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2015/mar/13/white-people-expats-immigrants-migration>
- Laineste, M., Raus, T., Timmi, M., Vetik, R., Vihalemm, T., & Lindsalu, P. (2007). *Rassi ja võõravimm Eestis*. Tallinn.

- Laszko, F., & Appave, G. (2013). *World Migration Report 2013: Migrant Well-being and Development*. Geneva. Retrieved from http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR2013_EN.pdf
- Laughey, D. (2007). *Themes in Media Theory*. Berkshire; New York: Open University Press.
- Lauristin, M., Kaal, E., Kirss, L., Kriger, T., Masso, A., Nurmela, K., ... Vihalemm, T. (2011). *Integratsiooni monitooring 2011*. Tallinn. Retrieved from http://www.kul.ee/sites/default/files/integratsiooni_monitooring_2011.pdf
- Levin-Rozalis, M. (2000). Social Representation as Emerging from Social Structure: The case of the Ethiopian Immigrants to Israel. *Papers on Social Representation*, 9, 1–22.
- Lysaker, O. B., Fangen, K., & Sarin, T. (2011). *Inside and outside simultaneously Recognising the vulnerability of irregular migrants in Europe* (No. Policie Brief No 5). Retrieved from <http://www.sv.uio.no/iss/english/research/projects/eumargins/policy-briefs/documents/5th-policy-brief-irregular-migration.pdf>
- Makoid, B. (2013). Meedia ja mõjutamine õppematerjal. Retrieved April 12, 2015, from http://www.e-ope.khk.ee/ek/2013/meedia_ja_mojutamine/meedia/ajakirjandus.html
- Malloy, T. (2009). Social cohesion Estonian style: minority integration through constitutionalized hegemony and fictive pluralism. In T. Agarín & M. Brosing (Eds.), *Minority integration in Central Eastern Europe: between ethnic diversity and equality* (pp. 225–256). Amsterdam: Rodopi.
- Maravasti, A. B. (2004). What is Qualitative Research? In *Qualitative Research in Sociology* (pp. 2–14). Thousand Oaks: SAGE. Retrieved from <http://srmo.sagepub.com/view/qualitative-research-in-sociology/n1.xml?rskey=xkowRw&row=1>
- Masso, A. (2009). A Readiness to Accept Immigrants in Europe? Individual and Country-Level Characteristics. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35(2), 251–270. doi:10.1080/13691830802586245
- Matanle, P. (2011, April). Expatriate games. *The Guardian*. Retrieved from <http://www.theguardian.com/media/mind-your-language/2011/apr/11/mind-your-language-expat-brits>
- McDonald-Gibson, C. (2015, January 8). Europe's Anti-Immigrant Parties Make Hay From Paris Terrorist Attack. *TIME*. Retrieved from <http://time.com/3659471/paris-terror-attack-europe-far-right-populist/>
- McQuail, D. (2003). *Massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- MEIS - Rändelased mõisted. (n.d.). Retrieved May 13, 2015, from <http://www.meis.ee/randelased-moisted>
- Morehouse, C., & Blomfield, M. (2011). *Irregular Migration in Europe*. Washington, DC.

- Nylander, J. (2015, March). In China, Who Is An Expat And Who Is An Immigrant? *Forbes*. Retrieved from <http://www.forbes.com/sites/jnylander/2015/04/03/in-china-who-is-an-expat-and-who-is-an-immigrant/>
- OECD. (2013). *International Migration Outlook 2013*. doi:10.1787/migr_outlook-2013-en
- OECD. (2014). *Society at a Glance 2014: OECD Social Indicators*. Retrieved from http://dx.doi.org/10.1787/soc_glance-2014-en
- Oja, K. (2005). *Ajude äravool avaliku arutelu objektina*. Tartu Ülikool.
- Paas, T., & Halapuu, V. (2012). Attitudes towards immigrants and the integration of ethnically diverse societies. *NORFACE MIGRATION*. Retrieved from http://www.norface-migration.org/publ_uploads/NDP_23_12.pdf
- Palo, U. (n.d.). Integratsioonist Eesti ühiskonnas. *Riigikogu toimetised*. Retrieved May 23, 2015, from <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=10469>
- REL2011 - Enamik Eestist väljarändajaid läheb endiselt Soome. (2013). *REL kodulehekül*. Retrieved March 22, 2015, from http://www.stat.ee/65185?parent_id=32784
- Robins, K. (2005). Identity. In T. Bennett, L. Grossberg, & M. Morris (Eds.), *New keywords a revised vocabulary of culture and society* (pp. 172–175). Malden: Blackwell.
- Rosin, H. (2013). *Välja- ja tagasirände representatsioon Postimehes ja Eesti Päevalehes 2008. ja 2012. aastal*. Tartu Ülikool.
- Saar Poll. (2010). *Eesti elanike teadlikkus ja hoiakud pagulasküsimustes*. Tallinn. Retrieved from <http://www.pagulasabi.ee/sites/default/files/public/eesti-elanike-teadlikkus-ja-hoiakud-pagulaskusimustes.pdf>
- Sakamoto, I., Jeyapal, D., Bhuyan, R., Ku, J., Fang, L., Zhang, H., & Genovese, F. (2013). *An overview of discourses of skilled immigrants and “Canadian experience”: An English-language print media analysis* (No. 98). Toronto.
- SOU. (2006). *Mediernas Vi och Dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen [Meedia “Meie” ja “teised”. Meedia roll struktuurses diskrimineerimises]*. (L. Camauër & S. A. Nohrstedt, Eds.). Stockholm: Fritzes.
- Zlotnik, H. (1999). Trends of International Migration since 1965: What Existing Data Reveal. *International Migration*, 37(1), 21–61.
- The Migration Observatory. (2011). *Thinking Behind the Numbers: Understanding Public Opinion on Immigration in Britain*. Oxford. Retrieved from <http://migrationobservatory.ox.ac.uk/sites/files/migobs/Report - Public Opinion.pdf>
- Töldsepp, K. (2013). *Eesti elanikkonna hoiakud immigratsiooni suhtes 2004-2010*. Tartu Ülikool.

- United Nations. (2013). *International Migration Report 2013*. Retrieved from http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/migration/migration_report2013/Full_Document_final.pdf
- Wagner, W., Duveen, G., Farr, R., Jovchelovitch, S., Lorenzi-Cioldi, F., Markova, I., & Rose, D. (1999). Theory and methos of social representations. *Asian Journal of Social Psychology*, 2, 95–125. doi:10.1111/1467-839X.00028
- Valk, A., Karu-Kletter, K., & Drozdova, M. (2011). Estonian open identity: reality and ideals. *Trames*, 15(65/60)(1), 33–59.
- Van Dijk, T. A. (1998). Opinions and Ideologies in the Press. In A. Bell & P. Garret (Eds.), *Approaches to Media Discourse* (pp. 21–63). Oxford: Blackwell.
- Van Dijk, T. A. (2005). *Ideoloogia. Multidistsiplinaarne käsitus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Vasileva, K. (2012). Nearly two-thirds of the foreigners living in EU Member States are citizens of countries outside the EU-27. *Eurostat Statistics in Focus*, (31), 4. Retrieved from <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488/5584984/KS-SF-12-031-EN.PDF/be48f08f-41c1-4748-a8a5-5d92ebe848f2>
- Vengerfeldt, E. (2009). *Eestlaste välja- ja tagasirände meediarepresentatsioon 2004-2008*. Tartu Ülikool.
- Vetik, R., Lauristin, M., Helemäe, J., Korts, K., Kruusvall, J., Nimmerfeldt, G., ... Vihalemm, T. (2008). *Eesti Ühiskonna Integratsiooni Monitooring 2008*. Tallinn.
- Who's an expat and who's an immigrant? (2014, June). *The Local*. Retrieved from <http://www.thelocal.de/20140617/are-you-an-expat-or-immigrant-in-germany>
- Vihalemm, T., & Leppik, M. (2014). Lõimumine Eestis: viis erikoelist mustrit. *Riigikogu Toimetised*, 30. Retrieved from <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=16789>
- Wilson, C., & Gutierrez, F. (1985). *Minorities and the media. Diversity and the end of Mass Communication*. Beverly Hills: SAGE.
- Wimmer, A., & Glick Schiller, N. (2002). Methodological nationalism and beyond: nation-state building, migration and the social sciences. *Global Networks*, 2(4), 301–334. Retrieved from <http://doi.wiley.com/10.1111/1471-0374.00043>
- Woolgar, S., & Pawluch, D. (1985). Ontological Gerrymandering: The Anatomy of Social Problems Explanations. *Social Problems*, 32(3), 214–227.
- Välisministeeriumi kodulehekülg. (n.d.). ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon. Retrieved May 21, 2015, from <http://vm.ee/et/uro-inimoiguste-ulddeklaratsioon>

LISAD

LISA 1 Tekstianalüüsi kodeerimisjuhend

I FORMAALSED TUNNUSED

1. Artikli number

2. Väljaanne:

1 - Postimees

2 – Õhtuleht

3. Kuupäev

4. Pealkiri

5. Loo žanr – viitab loo võimalikule vastuvõtukontekstile, usaldusväärsusele ja põhjalikkusele

1- Välisuudis

6- Essee

2- Siseuudis

7- Kommentaar

3- Juhtkiri

8- Lugejakiri

4- Intervjuu

9 - Reportaaž

5- Arvamusartikkel

10 – Muu

6. Teksti autor (teksti kirjutaja)

6.1. autori nimi

4- Teadlane, ekspert

6.2. autori staatus:

5-Tööandjate/huvigruppide esindaja

1- Ajakirjanik

6- Sisserändaja

2- Poliitik

7- Muu

3- Ametnik

II SISU KIRJELDAVAD KATEGOORIAD

7. Meediateksti kõneisikud (otseselt või läbi sõnavõtule viitamise) (võib valida mitu varianti)

1- Ajakirjanik/meedia

5- Huvigruppide esindaja

2- Poliitik

6- Sisserändaja

3- Ametnik/ametiasutus

7- Muu

4- Teadlane, ekspert

8- Pole viidatud

8. Artikli ruumiline fookus:

1- Kohalik Eesti tasand

2- *Institutsionaalne tasand (nt Euroopa Liit)*

3- *Mõni teine konkreetne riik või konkreetsed riigid*

4- *Globaalne tasand (nt rahvusvaheline rahvasteränne)*

5- *Täpne ruumiline fookus puudub*

9. Meediatekst põhineb peamiselt (uudise/artikli allikas) (võib valida mitu alakoodi):

1- *Sisserännanute kogemustel (positiivsed ja negatiivsed)*

2- *Kirjutaja arvamusel, toetudes meedias/uuringutes või mujalt kuuldule-nähtule*

3- *Temaatilise statistika või uuringute tulemuste kajastamisel*

4- *Temaatiliste ürituste, kampaaniate tegevuse kajastamisel*

5- *Teiste riikide kogemus(t)e kajastamisel (üldistavad kogemused seoses immigratsiooniga, mitte üksikjuhtumid)*

6- *Institutsionaalse tasandi otsuste kajastamisel (nt Euroopa Parlament, Euroopa Komisjon, ÜRO)*

7- *Poliitikute sõnavõtul/tegevusel*

8- *Seadusandlike otsuste kajastamisel*

9- *Huvigruppide esindajate sõnavõtul/tegevusel*

10 – *Muu*

10. Meediateksti teema(d) on (võib märkida mitu alakoodi)

Demograafia

1- *Rahvaarvu vähenemine*

2- *Rändetendentsid Euroopas*

3- *Rahvastiku struktuuri muutused*

4- *Sisseränne Eestisse*

5- *Globaliseerumise mõju rahvastiku liikumisele*

Majandus

6- *Töötus*

7- *Tööjõupuudus*

8- *Tööjõu liikumine üldiselt*

9- *Immigratsiooni mõju majandusele ja/või innovatsioonile*

10- *Spetsialiseeritud tööjõu vajadus*

11 – *Talendiralli/talentide meelitamine*

12- *Töökeskond ja -tingimused rändetemaatika kontekstis*

13 – *Illegaalne tööjõud*

Kultuur

14- *Kultuurilised konfliktid*

15- *Kultuuriline mitmekesisus*

16- *Keele ja kultuuri säilimine*

17- *Rahvusliku identiteedi säilimine*

Akultuuratsioon ja integratsioon

18- Kohanemine (protsess, mille käigus muudetakse mõningaid või paljusid enda uskumusi/ hoiakuid, et sobituda uute elutingimustega)

19- Haridus vastuvõtval maal (nii haridusvõimalused lastele kui ka enda kvalifikatsioon)

20- Sotsiaalsed aspektid

21- Õiguslikud aspektid

22- Rände mõju sisserändajale ja tema peresuhetele

23- Sisserännanute laste kohanemine

24- Integratsiooniga seotud küsimused

25- Sallivuse/ avatusega seotud küsimused

26 – edukas integratsioon

Muu

27- Eestisse õppima – tekstid, mille keskne teema on Eestisse õppimise eesmärgil saabunud/saabuvad sisserändajad

28- Eestisse tööle – tekstid, mille keskne teema on Eestisse tööle asumine

29- Eestisse elama – tekstid, mille keskne teema on Eestisse elama asumine (näiteks seoses abiellumisega)

30- Krimi – tekstid, mis kajastavad immigrante ebaseadusliku teo kontekstis

31- Immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon/otsused

32- Rände kulu riigile

33- Riikide/institutsioonide konkurentsivõime (nt ülikoolid, tööturud jne)

34- Tagasiränne – tekstid, milles tagasiränne on keskne teema

35 – Immigrantide õigused

36- Rändega seotud õnnetused (nt paadikatastroofid vahemerel)

37- Illegaalne ränne

11. Sisserände probleemsus

1- Keskendutakse sisserändega seotud probleemi(de)le, mida kujutatakse väga tõsis(t)ena

2- Keskendutakse sisserändega seotud probleemi(de)le aga neid ei kujutata väga tõsis(te)na

3- Konkreetset sisserände liiki/sisserändajate gruppi või sellega kaasnevaid nähtuseid kujutatakse probleemilisena

4- Sisserännet ei kujutata kuigi tõsise probleemina

5- Sisserännet ei kujutata problemaatilisena

6- Muu, artikkel ei keskendu sisserände probleemsusele

12. Immigrantide kujutamine

1 - Immigrante/immigratsiooni kujutatakse kui positiivselt riigi majandusse, arengusse ja igapäevaellu panustavat või kui iseseisvaid ja hakkajaid inimesi

2 - Esindatud erinevad kuvandid (erinevad seisukohad nt immigrandid kui oht ja ohvrid või kui oht ja positiivsed panustajad)

3 - Konkreetsed kuvandid puuduvad

4 - Immigrante/immigratsiooni kujutatakse kui ohtu (julgeolekule, sotsiaalsele korrale, kultuurile, majandusele, sotsiaalsele süsteemile, riigi elanikele)

5 - Immigrante kujutatakse kui ohvreid või kannatajaid (kas õnnetustes, kuriteo läbi või enamuse sallimatuse/ksenofobia tõttu)

13. Artiklis kasutatakse sisserändajate kohta väljendeid (võib valida mitu varianti):

1- Immigrant

10- Asüüli/varjupaiga taotleja

2 - Sisserändaja

11- Pagulane

3- Välismaalane

12- Põgenik

4- Migrant

13- Expat

5- Võõrtööjõud

14 – Kodanik

6- Välispäritolu

15 – muulane

7- Võõramaalane

16 – muu

8- Illegaal(ne)

17 – puudub

9- Seaduslik

14. Kategooria(d), mida kasutatakse sisserändajale viidates (võib valida mitu varianti):

1- Rahvus (etnilise päritolu tähenduses)

6- Staatus (seaduslik, illegaalne, põgenik, asüüli taotleja jne)

2- Rass

7- Kodakondsus

3- Piirkond

8- Religioon

4- Amet

9- Muu

5 – Muu tegevusala (nt üliõpilane/ettevõtja)

10 – Puudub

LISA 2 Meediatekstide loetelu

Nr	Väljaanne	Kuupäev	Pealkiri	Teksti autori nimi
1	Postimees	4.01.2008	Iirimaa lätlased saavad oma luteri pastori	Raul Sulbi
2	Postimees	18.01.2008	Kanada võib riigist välja saata end eestlaseks valetanud SS-lase	Mari Kamps
3	Postimees	21.01.2008	Valitsus soovib tõsta riiki lubatavate võõrtööliste arvu	Hanneli Rudi
4	Postimees	29.01.2008	Merkeli partei kaotas Saksamaa liidumaade valimistel hääli	PM
5	Postimees	2.02.2008	Kolmanda maailma saladus	Valner Valme
6	Postimees	2.02.2008	Tiit Kärner: kodakondsus – miks on ajaloos seda vaja olnud	Tiit Kärner
7	Postimees	4.02.2008	Piirivalve tabas mullu 41 illegaali	Alo Raun
8	Postimees	7.02.2008	Rootsi kavatseb karmistada immigratsioonipoliitikat	Mari Kamps
9	Postimees	8.02.2008	Londonis leiti kemikaale täis veoauto tsisternist 8 illegaali	PM
10	Postimees	9.02.2008	Ott Toomet: kodakondsus - tuleviku proovikivi	Ott Toomet
11	Postimees	11.02.2008	Hispaania tulevik otsustatakse kuu aja pärast valimisoksjonil	Anna-Maria Penu
12	Postimees	15.02.2008	Sarkozy poliitikat rassistlikuks nimetanud Prantsuse anarhist sai trahvi	PM
13	Postimees	18.02.2008	Taanis märatsenutest on enamik alaealised	Igor Taro
14	Postimees	18.02.2008	Prantsuse võimud otsivad märulijuhte	Oliver Tiks
15	Postimees	25.02.2008	Rootsi vähemusrahvustele ei jagu emakeele õpetajaid	Oliver Tiks
16	Postimees	6.03.2008	Rootsi karmistab immigratsioonipoliitikat	Mari Kamps
17	Postimees	6.03.2008	Rootsi ministrid nõuavad immigrantidest neidude seksuaalset harimist	Mari Kamps
18	Postimees	10.03.2008	Šveitsis vandaalitseti kohalike türklaste peoruumides	PM
19	Postimees	11.03.2008	Tais tabati kurikuulus venelasest relvaärimees	Evelyn Kaldoja

20	Postimees	12.03.2008	Toomas Hendrik Ilves: Euroopa Liit vajab enam julgust ja visioone	Toomas Ilvese	Hendrik
21	Postimees	13.03.2008	Soome politsei otsib aktiivselt illegaale	PM	
22	Postimees	17.03.2008	Moskvas registreeris kahe kuuga end 220 000 migranti	BNS	
23	Postimees	18.03.2008	Urmas Sutrop: veel eesti keelest ja integratsioonist	Urmas Sutrop	
24	Postimees	24.03.2008	Jeroen Bult: islam ja sõnavabadus – Euroopa lõhestajad	Jeroen Bult	
25	Postimees	29.03.2008	Wildersi islamivastane film jõudis lõpuks maailma	Oliver Hendrik Vosman	Tiks,
26	Postimees	31.03.2008	Jüri Pihl: migratsioonipoliitika innovatsiooni heaks	Jüri Pihl	
27	Postimees	1.04.2008	Reporter.ee: Savisaare sõnul valitsus laiendab sisserännet	Raul Sulbi	
28	Postimees	11.04.2008	Tai saadab lämbumissurma üle elanud birmalased tagasi kodumaale	PM	
29	Postimees	16.04.2008	Iiri politseile valmistavad muret purjuspäi sõitvad võõrtöölised	Evelyn Kaldoja	
30	Postimees	17.04.2008	Liisi Poll: parim Berlusconi	Liisi Poll	
31	Postimees	18.04.2008	Küsitlus: britid kardavad enim rassirahutusi	Mari Kamps	
32	Postimees	19.04.2008	Enn Soosaar: rahva alateadvus otsib väljendusvõimalusi	Alo Lõhmus	
33	Postimees	20.04.2008	Rootsi kulutab asüülitaotlejate väljasaatmisele üha enam	Oliver Tiks	
34	Postimees	21.04.2008	Soome peatas põgenike tagasisaatmise Kreekasse	PM	
35	Postimees	24.04.2008	Väljasaatmist vastustavad alžeerlased ronisid Brüsselis kraana otsa	PM	
36	Postimees	3.05.2008	Holland: jalgrattad, lilled, immigrandid, gaas ja kuninganna	Erkki Bahovski	
37	Postimees	6.05.2008	Soome võitleb rassistidega internetis	Postimees.ee	
38	Postimees	16.05.2008	Liibüa president: eurooplased uputavad immigrantide laevu	PM	
39	Postimees	18.05.2008	Johannesburgi elanikud ründavad immigrante	Oliver Tiks	
40	Postimees	19.05.2008	Immigrandid põgenevad rünnakute eest Johannesburgis	Oliver Tiks	

41	Postimees	22.05.2008	Finnairi Aasia-liinid võivad kaasa tuua illegaalide arvu suurenemise	Mari Kamps
42	Postimees	26.05.2008	Reuters: Hispaania merevägi päästis üle 60 immigrandi	Raul Sulbi
43	Postimees	27.05.2008	Soome vajab lähiaastatel kokku kaht miljonit võõrtöolist	Mari Kamps
44	Postimees	28.05.2008	Inimõiguslased süüdistavad Itaalia poliitikuid rassismis	PM
45	Postimees	30.05.2008	Prantsusmaa: Euroopa pole mingi sisserändajate Eldorado	PM
46	Postimees	7.06.2008	Haiget Vene inimõiguslast ähvardab Soomest välja saatmine	Mari Kamps
47	Postimees	10.06.2008	Soome saadab Vene inimõiguslase riigist välja	Mari Kamps
48	Postimees	18.06.2008	Europarlament kiitis tagasisaatmise direktiivi heaks	Raul Sulbi
49	Postimees	19.06.2008	Robert T. Kagan: Euroopa vajub unarusse	Robert T. Kagan
50	Postimees	20.06.2008	Euroliit hakkab illegaalseid immigrante omavahel jagama	Igor Taro
51	Postimees	20.06.2008	Venezuela ähvardab sulgeda naftakraani Euroopasse	Mari Kamps
52	Postimees	21.06.2008	Norras töötab ligi 95 000 ametliku tööloaga välismaalast	Marit Stepanova
53	Postimees	22.06.2008	Aafrikased üritasid tungida Hispaania enklaavi	Oliver Tiks
54	Postimees	8.07.2008	Euroopa Liit saab immigratsioonipakti	Jürgen Tamme
55	Postimees	10.07.2008	Sarkozy: meil kõigil lasub kohustus Euroopa kriisist välja tuua	Raul Sulbi
56	Postimees	11.07.2008	USA võimud karmistavad kontrolli viisareeglite rikkujate üle	Merje Pors
57	Postimees	16.07.2008	Itaalia on hädas moslemi polügaamiaga	Karin Volmer
58	Postimees	17.07.2008	Briti armeekonvoi viis kodumaale illegaale	PM
59	Postimees	17.07.2008	Venemaal karmistuvad keelenõuded immigrantidele	Oliver Tiks
60	Postimees	19.07.2008	Abiminister võitleb islaminaiste eest	Karin Volmer
61	Postimees	19.07.2008	Soome vajab pikemat töönädalat ja suuremat tööjõu sisserännet	Marit Stepanova

62	Postimees	21.07.2008	Ene-Margit Tiit: kas Eesti vajab Poola torumehi?	Ene-Margit Tiit
63	Postimees	29.07.2008	Austraalia lõpetab asüülitaotlejate vangistamise	Teelemari Loonet
64	Postimees	29.07.2008	Kreekat süüdistatakse humanitaarkriisi tekitamises	Teelemari Loonet
65	Postimees	30.07.2008	Türki teel olnud veokis lämbus 13 immigranti	Jürgen Tamme
66	Postimees	6.08.2008	Opositsioon süüdistab Berlusconit rassismis	Evelyn Kaldoja
67	Postimees	7.08.2008	Immigrantide laeval lõppes teekonna keskel kütus	Jürgen Tamme
68	Postimees	11.08.2008	Immigrantidest naistel on Soomes raske tööd leida	Siiri Erala
69	Postimees	16.08.2008	Itaalia illegaalsete immigrantide arv kahekordistus	Jürgen Tamme
70	Postimees	20.08.2008	Immigrantide hulk Irimaal väheneb koos majanduslangusega	Merje Pors
71	Postimees	22.08.2008	Endine rokistaarist pedofiil sunniti naasma Euroopasse	Veiko Asu
72	Postimees	22.08.2008	Itaalia rannavalve päästis uppumisohust 350 põgenikku	Jürgen Tamme
73	Postimees	23.08.2008	Roomas rünnati jõhkralt Hollandi abielupaari	Jürgen Tamme
74	Postimees	23.08.2008	Saksa mosleminaised asuvad võitlema	Aino Siebert
75	Postimees	26.08.2008	Itaalia Põhjaliiga sõdib mošeedega	Sandra Maasalu
76	Postimees	28.08.2008	Juhtkiri: raugastuv Euroopa	PM
77	Postimees	28.08.2008	Malta ranniku lähedal hukkus 71 põgenikku	Jürgen Tamme
78	Postimees	28.08.2008	Euroopa vananeb poolsajandiga kiirelt	Sandra Maasalu
79	Postimees	8.09.2008	Rahutud immigrandid mässasid Hispaanias	Jürgen Tamme
80	Postimees	18.09.2008	Akadeemik: Eesti on rahvusriik vaid põhiseaduses	Hanneli Rudi
81	Postimees	19.09.2008	Hispaania soovib maksta immigrantidele tagasipöördumiseks kompensatsiooni	Jürgen Tamme
82	Postimees	20.09.2008	Itaalia linnakeses puhkesid aafriklaste rahutused	Oliver Tiks

83	Postimees	24.09.2008	Ilves andis Portugali presidendile Maarjamaa Risti keti	Raul Sulbi
84	Postimees	1.10.2008	Hispaanias tabati 230 paadipõgenikku	Jürgen Tamme
85	Postimees	3.10.2008	Ansip: mõistame Malta muret illegaalsete immigrantidega	Hanneli Rudi
86	Postimees	3.10.2008	Lugeja arvab: halduspuuetega ja rahahädas Eesti	Harri Kivilo
87	Postimees	4.10.2008	Vabariigi moevalvur	Elu24
88	Postimees	15.10.2008	Berlusconi naudib vaatamata kriitikale suurt populaarsust	Jürgen Tamme
89	Postimees	16.10.2008	Euroopa Ülemkogul domineerib finantskriis	PM
90	Postimees	16.10.2008	OSCE lahkab migratsiooniküsimusi	Jürgen Tamme
91	Postimees	16.10.2008	Esther Vilar: minu püsimatuse põhjus on uudishimu	Mari Vihmand
92	Postimees	17.10.2008	Holland saab esimese immigrantide linnapea	Jürgen Tamme
93	Postimees	17.10.2008	Louis Michel: see hirmutav migratsioon	Louis Michel
94	Postimees	18.10.2008	Hispaania keel tõuseb USA esimeseks keeleks	Alo Lõhmus
95	Postimees	26.10.2008	Austraalia võib vähendada riiki lubatavate immigrantide arvu	Berit-Helena Lamp
96	Postimees	27.10.2008	Migrandid voolavad ülejutatud linna	Oliver Tiks
97	Postimees	28.10.2008	Võõrtöölised pagevad raskustesse sattunud Iirimaaalt	Jürgen Tamme
98	Postimees	30.10.2008	Valitsus tõstis sisserändajate piirarvu	Merje Pors
99	Postimees	31.10.2008	McCain vs Obama: seisukohad	Hendrik Vosman
100	Postimees	3.11.2008	ERR.ee: Belgia lubab Eestile tööturu avada 1. maiks	Berit-Helena Lamp
101	Postimees	4.11.2008	Moskvas areteeriti sajad äärmuslased	Oliver Tiks
102	Postimees	15.11.2008	Saksa rohelised valisid parteijuhiks türklase	Raul Sulbi
103	Postimees	19.11.2008	Soome presidendilossi libakutse saanud ühendab immigratsiooniteema	Mari Kamps
104	Postimees	19.11.2008	Muhamedi pilapiltide autorit tappa üritanud mees vahistati ebaseaduslikult	Jürgen Tamme
105	Postimees	26.11.2008	Tunne Kelam: Eesti kodanikud	Tunne Kelam

			iseseisvuse teel	
106	Postimees	30.11.2008	Rahvastikuminister sõidab Rootsi tutvuma rahvastikupoliitikaga	Berit-Helena Lamp
107	Postimees	2.12.2008	Jekaterinburgis käib esimene kriisimäss	Igor Taro
108	Postimees	3.12.2008	Martin Kala: Eestisse rahvuslikku ühtsust õppima!	Martin Kala
109	Postimees	5.12.2008	EL püüab varjupaigaotsijaid kaitsta oma piiririikide eest	Evelyn Kaldoja
110	Postimees	9.12.2008	«Meie Euroopas»: Juhan müüb tuulisel Iirimaal puumaju	Elu24.ee
111	Postimees	16.12.2008	Jaan Männik: pensioniea tõus või 100 000 immigranti Pakistanist?	Marti Aavik
112	Postimees	17.12.2008	Libaabieliu sõlmimisest sai Soomes omaette äri liik	Mari Kamps
113	Postimees	17.12.2008	Vene võimuerakonna noortetiib nõuab töömigrantide väljasaatmist	BNS
114	Postimees	19.12.2008	Mürgel Malmös jätkus teist ööd järjest	Mari Kamps
115	Postimees	20.12.2008	Öö Malmös möödus rahulikult	Jürgen Tamme
116	Postimees	21.12.2008	Rahutused Malmös jätkusid ka täna öösel	Jürgen Tamme
117	Postimees	21.12.2008	Eurostat: sündimus Eestis ELi kõrgemate seas	Marit Stepanova
118	Postimees	22.12.2008	Mürgeldamine Malmös lööb segi kohalike vanurite argipäeva	Mari Kamps
119	Postimees	30.12.2008	Suri unisex-rõivaid disaininud moelooja	Inna-Katrin Hein
120	Postimees	30.12.2008	Maria õppis Taanis ära head kombed ja usalduse	Elu24.ee
121	Postimees	3.01.2014	Tööstusliit: Soome peab suurendama immigratsiooni	PM
122	Postimees	3.01.2014	Itaalia merevägi päästis 24 tunni jooksul tuhatkond migranti	AFP/BNS
123	Postimees	4.01.2014	Merkel maadleb migratsioonikonfliktiga koalitsioonis	Urho Meister
124	Postimees	5.01.2014	Tel Avivis protestis 30 000 Aafrika migranti Iisraeli võimude käitumise vastu	PM/AFP
125	Postimees	6.01.2014	Saksa koalitsioon näakleb sisserände pärast	Urho Meister

126	Postimees	8.01.2014	Saksamaa elanike arv tõusis erakordse immigratsiooni toel	AFP / BNS
127	Postimees	8.01.2014	Paadipõgenikud süüdistavad Austraalia mereväelasi halvas kohtlemises	AFP/ABC/PM
128	Postimees	10.01.2014	Anvar Samost: seisak ei tõmba kedagi	Anvar Samost
129	Postimees	11.01.2014	Itaalia päästis Vahemerel 200 migranti	AFP/BNS
130	Postimees	13.01.2014	Rumeenlased «rassistlikusse» Suurbritanniasse ei kiirusta	Urho Meister
131	Postimees	14.01.2014	Brüssel selgitas välismaal toetuste taotlemise aluseid	Urho Meister
132	Postimees	15.01.2014	Urve Eslas: huumor huumori vastu	Urve Eslas
133	Postimees	15.01.2014	Hispaanias arreteeriti abiraha petuskeemi tõttu sadu isikuid	Urho Meister
134	Postimees	15.01.2014	Põhja-Iirimaal vahistati abielupettusega seoses eestlanna	<u>Toomas Randlo</u>
135	Postimees	17.01.2014	Leedu piirivalve tabas kaheksa vietnamlast ja tšetšeenist teejuhi	BNS
136	Postimees	17.01.2014	Iisraelis tahetakse ära keelata sõna «nats» kasutamine	Inna-Katrin Hein
137	Postimees	21.01.2014	Kadri Veermäe: kartulipea ja neeger	Kadri Veermäe
138	Postimees	27.01.2014	Video: Ibrahimovici reklaamklipp ajas rootslased endast välja	Kristjan Jaak Kangur
139	Postimees	3.02.2014	Parts: mõistlik on eksportida tööd, mitte importida tööjõudu	Kadri Inselberg
140	Postimees	5.02.2014	Immigrantidest hooajatöölised saavad EL-is paremad töötingimused	BNS
141	Postimees	6.02.2014	Boehner: immigratsioonireformi eelduseks on usalduse taastumine	AFP/BNS
142	Postimees	6.02.2014	Itaalia teatas 1100 paadipõgeniku päästmisest	AFP/BNS
143	Postimees	7.02.2014	Meedia: Hispaania politsei tulistas sisse rändajaid	AFP / PM
144	Postimees	9.02.2014	EL lubas üle vaadata kahepoolsed suhted Šveitsiga	AFP/BNS
145	Postimees	9.02.2014	Šveitslased toetasid ELi kodanike sisse rände piiramist	AFP/BNS
146	Postimees	9.02.2014	Briti minister pani koristaja tööloasegaduse tõttu ameti maha	Independent/PM

147	Postimees	10.02.2014	Ilves: erinev rahvus või emakeel pole puue ega erikohtlemise alus	Raul Sulbi
148	Postimees	10.02.2014	Ene-Margit Tiit: tööjõupuudus on julgeolekurisk	Ene-Margit Tiit
149	Postimees	10.02.2014	Šveitsis avaldati meelt immigratsiooni piiramise vastu	Inna-Katrin Hein
150	Postimees	10.02.2014	Juhtkiri: see hirmus sõna, mida kuuldes pulss tõuseb	PM
151	Postimees	10.02.2014	Lääne noorus ei soovi uusi autosid	Urho Meister
152	Postimees	11.02.2014	Argo Ideon: Šveitsi juust	Argo Ideon
153	Postimees	12.02.2014	Norra parempopulistid nõuavad sisserände piiramiseks referendumit	AFP/PM
154	Postimees	14.02.2014	Martin Kala: kõik halb ei tule Brüsselist	Martin Kala
155	Postimees	17.02.2014	EL peatab Šveitsiga peetavad teadus- ja haridusprogrammide kõnelused	BNS
156	Postimees	18.02.2014	Manusi saare immigratsioonikeskuses puhkenud mässus hukkus üks inimene	Inna-Katrin Hein
157	Postimees	18.02.2014	Norra partei võtaks lapsed immigrantidelt, kes neile riigikeelt ei õpeta	TheLocal.no/PM
158	Postimees	19.02.2014	Moody's: immigratsioonikvoot kahjustaks Šveitsi majandust	bns
159	Postimees	21.02.2014	Ene-Margit Tiit: 96-aastase riigi rahvastik	<u>Teelemari Loonet</u>
160	Postimees	26.02.2014	Aasmäe: riik peaks kolmanda lapse kasvatamise täielikult kinni maksma	Teelemari Loonet
161	Postimees	26.02.2014	Eestlased suhtuvad immigrantidesse üha positiivsemalt	Toomas Randlo
162	Postimees	8.03.2014	Laur Kaunissaare: millisena me näeme Rootsit	Laur Kaunissaare
163	Postimees	11.03.2014	Eestisse saabuvad võõrtöölised peavad suurimaks probleemiks info killustatust	PM
164	Postimees	13.03.2014	Paananen välistööjõust: keerasime ukse lahti, aga keegi ei tea, et ootame külalisi	Kadri Inselberg
165	Postimees	14.03.2014	Pildid: riigikogu väliskomisjon tutvus kagupiiri ja Setomaaga	Raul Sulbi
166	Postimees	15.03.2014	Aigi Kivioja: kui kooli tuleb uusimmigrandi laps	Aigi Kivioja

167	Postimees	17.03.2014	Belgia kamandab eurooplastest «külalistöötud» koju	Urho Meister
168	Postimees	17.03.2014	Maailmafilmil näeb häid peavoolu tõsielufilme	<u>Katre Tatrik</u>
169	Postimees	20.03.2014	Vaata, mida lubavad erakonnad uues võimuleppes	<u>Karin Kangro</u>
170	Postimees	25.03.2014	Siim Veskimees: ajaloo järjekordne lõpp ja konkurss viimase inimese kohale	Siim Veskimees
171	Postimees	26.03.2014	Daugavpils – Läti väike Krimm?	Toms Ancītis
172	Postimees	31.03.2014	Läti rahvuslased peataksid elamislubade andmise Vene investoritele	BNS
173	Postimees	2.04.2014	Välisspetsialistide siiatoomist takistavad segane info ja vilets keeleõpe	Marian Männi
174	Postimees	4.04.2014	Maltal vannutati ametisse uus president	AP/BNS
175	Postimees	10.04.2014	Mäkela: Eestis võiks migratsiooniteema eest vastutada üks ministeerium	<u>Andres Einmann</u>
176	Postimees	10.04.2014	Männik: Eestil pole väljarände osas teistelt riikidelt midagi õppida	<u>Andres Einmann</u>
177	Postimees	11.04.2014	«Suur-Eesti» konverentsil uuriti Eesti suureks saamise võimalusi	Liina Valdre
178	Postimees	12.04.2014	Edu sõltub Eesti ettevõtete omanike tarkusest	Marti Aavik
179	Postimees	12.04.2014	8 küsimust kandidaadile: Oudekki Loone	Aivar Reinap
180	Postimees	15.04.2014	Otseülekanne: Riigikogus arutletakse Eesti talendipoliitika üle	PM
181	Postimees	18.04.2014	Hiina-Vietnami piiril hukkus tulevahetuses seitse inimest	AFP/BNS
182	Postimees	20.04.2014	Oxfordi professor: võõrtööliste õigused on paremini tagatud riikides, kus neid on vähem	Marian Männi
183	Postimees	25.04.2014	Sofi Oksanen: Venemaa Trooja hobused Euroopas	Sofi Oksanen
184	Postimees	26.04.2014	Avo-Rein Tereping: kes hoolitseb juurte eest?	Avo-Rein Tereping
185	Postimees	30.04.2014	8 küsimust kandidaadile: Marju Lauristin	Aivar Reinap

186	Postimees	1.05.2014	Itaalias maabus 690 sisserändajat	AFP/BNS
187	Postimees	3.05.2014	Vene propagandasaaade: EL ehitab Ukrainasse koonduslaagrit	RFERL/PM
188	Postimees	5.05.2014	Paloma Krõõt Tupay: massilise sisserände tont	Paloma Krõõt Tupay
189	Postimees	5.05.2014	Eestisse tagasipöördunud pidurdasid rahvaarvu vähenemist	Marian Männi
190	Postimees	7.05.2014	Marian Männi: karmavõlg	Marian Männi
191	Postimees	8.05.2014	8 küsimust kandidaadile: Natalja Kitam	Aivar Reinap
192	Postimees	9.05.2014	Itaalia äärmuspoliitiku kampaaniavideos esinevad immigrandid	TheLocal.it/PM
193	Postimees	9.05.2014	Austraalia rajab paadipõgenike tõrjeks uue agentuuri	AFP/BNS
194	Postimees	13.05.2014	Laine Randjärv: miks integratsioon kuhugi ei vii?	Laine randjärv
195	Postimees	15.05.2014	Saksa matusebüroo müüs surnute passe	AFP/PM
196	Postimees	20.05.2014	8 küsimust kandidaadile: Imre Mürk	Aivar Reinap
197	Postimees	22.05.2014	Prantsuse paremäärmuslane: Ebola viirus võib lahendada immigratsiooniprobleemi	Inna-Katrin Hein
198	Postimees	22.05.2014	Sarkozy kutsus loobuma Schengeni tsoonist	AFP/BNS
199	Postimees	22.05.2014	Vaata, millistest riikidest Eestisse koliti	Marian Männi
200	Postimees	22.05.2014	Sisseränne Eestisse kasvas	Merike Teder
201	Postimees	23.05.2014	8 küsimust kandidaadile: Anti Poolamets	Aivar Reinap
202	Postimees	25.05.2014	Itaalia merevägi päästis Vahemerel sadu pagulaslapse	STT / BNS
203	Postimees	29.05.2014	Euroopa Parlamendi üheksa kõige ohtlikumat paremäärmuslikku parteid	Inna-Katrin Hein
204	Postimees	8.06.2014	«Eesti uudised on kohati veidrad»	Merike Teder
205	Postimees	10.06.2014	Keskmine Eestisse sisserändaja on üle 20-aastane vene mees, kes tuleb siia tööle	Kadri Inselberg
206	Postimees	13.06.2014	Ilves: strateegilisest partnerlusest Venemaaga ei saa praegu rääkida	Merike Teder

207	Postimees	14.06.2014	Kambodžalased põgenevad Taist	BNS / PM
208	Postimees	21.06.2014	Argo Ideon: üle müüri	<u>Argo Ideon</u>
209	Postimees	25.06.2014	Kolmandik Eesti elanikest arvab, et 97 varjupaigataotlust aastas on liiga palju	Marian Männi
210	Postimees	25.06.2014	Siseministeeriumi ametnik pagulastest: teeme kõik, mida EL ette näeb, aga mitte rohkem	Marian Männi
211	Postimees	26.06.2014	Juhtkiri: hirmul on kohvikarva silmad	PM
212	Postimees	28.06.2014	USAs kütab kirgi suutmatus viia läbi immigratsioonireformi	AP/BNS
213	Postimees	30.06.2014	Itaalia merevägi päästis nädalavahetusel 5000 sisserändajat	BBC / PM
214	Postimees	2.07.2014	Rootsi eestlane: kaks kodust emakeelt annab lapsele hea hüppelaua	Merike Teder
215	Postimees	5.07.2014	Obama: USA on alati olnud immigrantide riik	AP/BNS
216	Postimees	7.07.2014	Itaalia merevägi päästis 2600 sisserändajat	AFP / PM
217	Postimees	9.07.2014	Hondurase lähistel päästeti 33 kuuba põgenikku	AP/BNS
218	Postimees	10.07.2014	Obama: ärge saatke lapsi üksinda riigipiire ületama	Inna-Katrin Hein
219	Postimees	25.07.2014	Eestist lahkus mullu üle 6700 inimese	Toomas Randlo
220	Postimees	5.08.2014	Ahto Lobjakas: reisikiri Venemaa tagant Kaukaasiast	Ahto Lobjakas
221	Postimees	12.08.2014	Aafrikalased korraldasid tormijooksu Hispaania enklaavile	AP/BNS
222	Postimees	15.08.2014	Arvamusfestivalilt: mitmes väljarännanute põlvkond kaotab sideme kodumaaga?	Merike Teder
223	Postimees	22.08.2014	Liibüa ranniku lähedal jäi kadunuks laev 170 immigrandiga	AFP/BNS
224	Postimees	23.08.2014	Peeter Kormašov: kultuuripagulaste ajastu	Peeter Kormašov
225	Postimees	25.08.2014	Rootsi äärmuslased soovivad põgenike eemal hoidmiseks neile rohkem raha anda	BNS
226	Postimees	26.08.2014	Aserbaidžaaani saatkonna vastulause Ahto Lobjakale	Aybaniz Bayramova
227	Postimees	27.08.2014	EL tõhustab piiride valvamist	AP/BNS

			ebaseaduslike immigrantide vastu	
			Obama ootab USA	
228	Postimees	6.09.2014	immigratsioonisüsteemi reformimisega vahevalimisteni	AFP/BNS
229	Postimees	6.09.2014	Kolme eestlase kogemus: sotsiaaltöötajana Soomes	Merike Teder
230	Postimees	7.09.2014	New York, New York...	Urve Eslas
231	Postimees	7.09.2014	Märt Väljataga: Obama – kas liiga nõrk või liiga võimas?	Märt Väljataga
232	Postimees	7.09.2014	Jacques Rupnik: eurooplased on viimased taimetoitlased lihasööjate maailmas	Marek Tamm
233	Postimees	8.09.2014	Läti kaalub Vene kodanikele elamislubade väljaandmise peatamist	BNS
234	Postimees	8.09.2014	Suurbritannia annab NATO tippkohtumise turvaaiad Prantsusmaale	Inna-Katrin Hein
235	Postimees	10.09.2014	Paet: Eesti hindab Hispaania otsust saata siia õhuturbeks lennukeid	Merike Teder
236	Postimees	12.09.2014	Meelis Niinepuu: 70 aastat vabaduse odüsseiast	Meelis Niinepuu
237	Postimees	12.09.2014	Erkki Koort: tavainimese jaoks ohutase Eestis muutunud ei ole	Raul Sulbi
238	Postimees	13.09.2014	Šoti iseseisvushääletusel võivad saada määravaks poolakate hääled	BNS
239	Postimees	15.09.2014	Rootsi valimised võitnud Löfven on valmis valitsuse moodustamiseks	AFP/STT/BNS
240	Postimees	15.09.2014	Soome sotse teeb murelikuks paremäärmuslaste edu Rootsis	YLE/PM
241	Postimees	18.09.2014	Kahanev Eesti ahvatleb sisserändajaid	Aivar Õepa
242	Postimees	18.09.2014	MKMi eestvõttel koostatakse talendipoliitika tegevuskava	Kadri Hansalu
243	Postimees	19.09.2014	Berliinis süüdati kodutute telklinnak	Toomas Randlo
244	Postimees	24.09.2014	Raul Ennus: Eestist võib kümne aastaga võrsuda kaks uut Skype'i – reaalne!	Raul Ennus
245	Postimees	24.09.2014	Uku Särekanno: piiri pidamine ning Venemaa	Uku Särekanno
246	Postimees	1.10.2014	Cameron avaldas kava järgmiste üldvalimiste võitmiseks	AFP / BNS
247	Postimees	9.10.2014	Kanada kahtlustab 80 naasnut	AFP/BNS

			sidemetes terrorirühmitustega	
248	Postimees	10.10.2014	Briti Iseseisvuspartei sai esimese parlamendikoha	AP/BNS
249	Postimees	12.10.2014	Briti Iseseisvuspartei toetus kasvab	AFP / BNS
250	Postimees	16.10.2014	Kreeka prokurör taotleb 70 Kuldse Koidiku liikme kohtu alla andmist	AP / BNS
251	Postimees	19.10.2014	Kaarel Tarand: ta sureb aina edasi	Kaarel Tarand
252	Postimees	19.10.2014	Antropoloogid puurivad Ida-Euroopa uusrahvuslust	Laur Kiik
253	Postimees	19.10.2014	Soome siseminister: tõstame suvel terrorismiohu taset	YLE / PM
254	Postimees	20.10.2014	Mitusada Aafrika migranti üritas korduvalt ronida üle turvatara Hispaaniasse	AP/BNS
255	Postimees	23.10.2014	Allik: küsimus ei ole kahe ministri suhetes1	Karin Kangro
256	Postimees	23.10.2014	Prantsuse politsei saatis lisajõude Calais'sse emigrante tõkestama	AFP/BNS
257	Postimees	24.10.2014	Saarts: Eesti poliitikas ei ole mõnitav retoorika midagi erakordset	Tiina Kaukvere
258	Postimees	24.10.2014	Boroditš: mina end Ligi sõnadest puudutatuna ei tunne	Tiina Kaukvere
259	Postimees	24.10.2014	Juhtkiri: valitsuse liikme kaotatud vastutustunne	PM
260	Postimees	24.10.2014	Keskfraktsioon kutsub sotse ja IRLi Ligi umbusaldusega liituma	Merike Teder
261	Postimees	24.10.2014	Ossinovski: olen eestivenelasena pidanud vastu võtma ka oluliselt rägemauid solvanguid	Toomas Randlo
262	Postimees	26.10.2014	Ossinovski tunnustas Ligi otsust	Toomas Randlo
263	Postimees	26.10.2014	Mihhail Lotman: sellest häbiväärsest loost ei ole kellelgi võimalik võita	Mihhail Lotman
264	Postimees	27.10.2014	Jürgen Ligi: solvumine kui poliitiline kaup	Jürgen Ligi
265	Postimees	28.10.2014	Olev Remsu: Bütsants ja Eesti. Ligi ja Ossinovski	Olev Remsu
266	Postimees	30.10.2014	Armastajad moralismi piiramisrõngas	Janar Ala
267	Postimees	30.10.2014	SEB: Balti suurfirmade optimism kahaneb	Aivar Õepa
268	Postimees	2.11.2014	Spiegel: Merkel hoiatas Cameroni immigratsiooni piiramise eest EL-ist	AFP/BNS

269	Postimees	3.11.2014	Juhtkiri: punane joon jookseb piki Inglise kanalit	PM
270	Postimees	3.11.2014	Bosporuse väinas uppus vähemalt 24 immigranti	Hürriyet/PM
271	Postimees	4.11.2014	Pirate Bay rootslasest kaasasutaja vahistati Tai piiril	BNS
272	Postimees	5.11.2014	Immigrandihädas Prantsusmaa tervitaks abijõude Briti politseist	France24/PM
273	Postimees	5.11.2014	USA president lubas veelkord immigratsioonireformi osas tegutsemist	AFP/STT/BNS
274	Postimees	5.11.2014	Sirje Kiin: poliitiline korrektsus ja solvumiskultuur	Sirje Kiin
275	Postimees	6.11.2014	Kanada keelab mitmenaisepidajaile sisserände	Hürriyet / PM
276	Postimees	6.11.2014	Obama lubas teha vabariiklastega koostööd, kuid vajadusel ise tegutseda	AFP / BNS
277	Postimees	7.11.2014	Nelja noore Süüriasse värvatu lood	PM
278	Postimees	9.11.2014	Obama võttis vastutuse demokraatide kehvade valimistulemuste eest	AFP / BNS
279	Postimees	11.11.2014	Tiit Kärner: lõimumisest	Tiit Kärner
280	Postimees	12.11.2014	Rootsi bussijuht vallandati võõramaalaste halva kohtlemise eest	AFP / BNS
281	Postimees	14.11.2014	Šotimaa värbab poola immigrantidele nende kodumaalt politseinikke	Thenews.pl / PM
282	Postimees	14.11.2014	Briti ekspeaminister peab riigi lahkumist EList reaalseks võimaluseks	AFP/BNS
283	Postimees	15.11.2014	Lätis peeti kinni vietnamlasi riiki smugeldanud eestlased	BNS
284	Postimees	15.11.2014	Iga viies Saksa elanik on sisserändaja taustaga	Thelocal.de/PM
285	Postimees	16.11.2014	Vahemerel päästeti nädalavahetusel üle 2200 immigrandi	AFP / BNS
286	Postimees	17.11.2014	Sajad ebaseaduslikud immigrandid alustasid Kreeka pagulaskeskuses näljastreiki	AFP / BNS
287	Postimees	19.11.2014	Galerii: Süüria põgenikud nõudsid Kreekalt asüüli	AFP / PM
288	Postimees	20.11.2014	Obama kavandab	AP/BNS

			immigratsioonipoliitika leevendamist	
289	Postimees	23.11.2014	Küprose põhjarannikul päästeti 228 paadipõgenikku	AFP/BNS
290	Postimees	24.11.2014	Urmas Espenberg: rahvuskonservatiiv- tont või inimene?	Urmas Espenberg
291	Postimees	26.11.2014	Kreeka laevastik pukseerib Kreetale 700 sisserändajaga kaubalaeva	AFP / BNS
292	Postimees	28.11.2014	Süüria põgenikud nõuavad enda Kreekast mujale ELi viimist	AFP / BNS
293	Postimees	28.11.2014	EL on valmis arutama Londoniga sisemigrantide toetusi	Marge Tubalkain
294	Postimees	28.11.2014	Cameron: migratsioonipiirangud nõuavad ELi leppe muutmist	AFP / BNS
295	Postimees	30.11.2014	Šveitsi valijad ei toeta immigratsiooni piiramist keskkonna kaitseks	AFP/BNS
296	Postimees	30.11.2014	Šveits hääletab immigratsiooni piiramise üle	AFP/BNS
297	Postimees	1.12.2014	Vaata, milline riik on Euroopa sisserändajate lemmiksihtkoht	AFP/BNS
298	Postimees	3.12.2014	ELi kohus keelas immigrantide homoseksuaalsuse testimise	Inna-Katrin Hein
299	Postimees	4.12.2014	Professor: Rootsi erakorraliste üldvalimiste teemaks kujuneb sisseränne	STT/Iltalehti/PM
300	Postimees	5.12.2014	IT-firma Acronise jaoks ei olnud Eestisse laienemise otsus lihtne	Marge Tubalkain, Kadri Hansalu
301	Postimees	8.12.2014	Rootsi ekspeaminister Reinfeldt: Põhjamaad peaksid võtma vastu senisest rohkem immigrante	Inna-Katrin Hein
302	Postimees	8.12.2014	Punasel merel hukkus kümneid etiooplastest immigrante	STT/BNS
303	Postimees	11.12.2014	Moskva patriarhaadi soovitusel migrantidele: ära karju ja ära vehi kätega	Toomas Randlo
304	Postimees	12.12.2014	Saksamaal pandi põlema kavandatav asüülikeskus	AFP/BNS
305	Postimees	14.12.2014	Saksa politsei: paremäärmuslus liigub tõusuteel	AFP/BNS
306	Postimees	14.12.2014	USA senat kiitis valitsuskulutuste eelnõu heaks	AFP/AP/BNS
307	Postimees	14.12.2014	Sakslased süüdistavad Merkelit jõuetus immigratsioonipoliitikas	STT/BNS

308	Postimees	14.12.2014	Sakslased süüdistavad Merkelit jõuetus immigratsioonipoliitikas	STT/BNS
309	Postimees	14.12.2014	Uus Maa: eestlased ostavad kodusid Hispaania päikese alla	Marge Tubalkain
310	Postimees	16.12.2014	George W. Bushi noorem vend kaalub USA presidendiks kandideerimist	AFP/BNS
311	Postimees	16.12.2014	Dresdenis kogunes eile 15 000 sakslast islamiseerumisvastasele protestile	DW/PM
312	Postimees	18.12.2014	Katar palkab võõrtööjõudu spordivõistluste publikuks	Kaarel Täll
313	Postimees	21.12.2014	Suurbritannias saadeti petuabielusid korraldanud mees trellide taha	Toomas Randlo
314	Postimees	23.12.2014	Immigrantide uputus Londonis: eestlased väljaviskamise pärast ei karda	Marian Männi
315	Postimees	24.12.2014	USA kohus ei rahuldanud Obama immigratsioonikava-vastast kohtuhagi	AFP/BNS
316	Postimees	28.12.2014	Aasta kolm tähtsaimat sündmust: rahvastik	Marian Männi
317	Postimees	30.12.2014	Laev sadade migrantidega edastas Korfu lähistel hädakutsungi	AFP/BNS
318	Õhtuleht	13.02.2008	Aastaks 2050 jäävad valged USAs vähemusse	Reuters/BNS/SLÕL
319	Õhtuleht	26.02.2008	Jõhvis peeti kinni riiki salaja imbunud ukrainlane	SLÕL
320	Õhtuleht	19.03.2008	ÜRO eriraportöör tunnustab Eesti ühiskonna sallivust	SLÕL Online
321	Õhtuleht	10.04.2008	54 immigranti lämbusid külmutusautos	Mari-Leen Albers,
322	Õhtuleht	16.04.2008	Iiri politseile valmistavad muret purjuspäi sõitvad võõrtöölised	Sander Silm
323	Õhtuleht	23.04.2008	Eesti ja Vene piirivalvurid korraldasid esimese ühisõppuse	Siim Randla
324	Õhtuleht	16.05.2008	Paet võitles Peruus uimastikaubandusega	Kaspar Käänik
325	Õhtuleht	16.05.2008	Itaalias vahistati sadu illegaalseid sisserändajaid	Sander Silm
326	Õhtuleht	27.05.2008	Cannes'i festivali võitjaks krooniti prantslaste "Klass"	Triin Tael

327	Õhtuleht	28.05.2008	Draamaatilised fotod Lõuna-Aafrikast	Piret Kütt
328	Õhtuleht	12.06.2008	Saksamaa kehtestab immigrantidele kodakondsuseksamid	Kristin Aasma
329	Õhtuleht	20.06.2008	EL asub võitlusse illegaalse migratsiooniga	SLÕL
330	Õhtuleht	21.06.2008	Chavez ähvardab Euroopat	SLÕL
331	Õhtuleht	5.07.2008	Saatkonnad ekspertideta	SLÕL
332	Õhtuleht	15.07.2008	Presidendikandidaadid McCain ja Obama võitlevad häälte eest	Triin Talts
333	Õhtuleht	16.09.2008	Minarett tooks eestluse lõpu	Martin Helme
334	Õhtuleht	18.09.2008	Akadeemik: Eesti on rahvusriik ainult põhiseaduses	SLÕL
335	Õhtuleht	20.09.2008	Veresaun Napoli lähistel	AFP/BNS/SLÕL
336	Õhtuleht	29.09.2008	Eesti allkirjastas USA-ga viisavabaduse eelduseks oleva kokkuleppe	Mari-Leen Albers
337	Õhtuleht	1.10.2008	Hispaania hädas Aafrika immigrantidega	Marge Sillaots
338	Õhtuleht	16.10.2008	Jörg Haiderist ja Euroopast	Martin Helme
339	Õhtuleht	30.10.2008	Mari-Leen proovib elu kallima kodumaal	Mari-Leen Albers
340	Õhtuleht	12.11.2008	Toomas Savi: Euroopa Liidu uued riigid suunavad arenguabi endistele	Mari-Leen Albers
341	Õhtuleht	24.11.2008	USA-s vahistati Eesti kodanik	Siim Randla
342	Õhtuleht	4.12.2008	Moskva äärmuslased jäid süüdi 20 mõrvas	Aadu Hiietamm
343	Õhtuleht	7.12.2008	Kreekas puhkes noorte ja politsei vahel mäss	Marge Sillaots
344	Õhtuleht	9.12.2008	Kuidas ikkagi käituda venelastega?	Raivo Järvi
345	Õhtuleht	19.12.2008	Mäss Rootsis: märatsetakse suletud mošee pärast	Kaspar Käänik
346	Õhtuleht	2.01.2014	Inglased kardavad sisserändajaid	ÕL
347	Õhtuleht	16.01.2014	Kas kõik eurooplased on võrdsed?	ÕL
348	Õhtuleht	25.01.2014	Iivi Anna Masso: "Kui inimene saab kogu aeg sõnumeid, et kõik on halvasti, siis see kutsubki teda käega lööma või ära minema."	Rainer Kerge
349	Õhtuleht	15.02.2014	Vaata! See Djiboutis tehtud foto on maailma parim	ÕL
350	Õhtuleht	10.04.2014	Turay: Eesti ei saa vastu võtta	Marge Sillaots

		massimmigratsiooni	
351	Õhtuleht	5.05.2014 Eestisse tagasipöördunud pidurdasid rahvaarvu vähenemist	ÕL
352	Õhtuleht	12.05.2014 Sakslaste toetus geidele tõusnud, immigrantidele langenud	ÕL
353	Õhtuleht	16.05.2014 Marju Lauristin: olen valmis tõesti Brüsselisse tööle asumaks	ÕL
354	Õhtuleht	16.05.2014 Euroduell Martin Helme: riigikaitse seisukohalt pooldan relvastatud rahvast	ÕL
355	Õhtuleht	22.05.2014 Inimesed naasevad? Mullu sissekäinud Eestisse kasvas	Liina Metsküla
356	Õhtuleht	28.05.2014 Sajad aafriklased jooksid Hispaania piirile tormi	BNS
357	Õhtuleht	8.06.2014 PPA hakkab sissekäinud suunama kohanemisprogrammi	BNS
358	Õhtuleht	14.06.2014 Inimkaubitsejad kasutavad oma "teenuste" promomisel Facebooki	Liina Metsküla
359	Õhtuleht	15.06.2014 Tšehhid peavad islamit ohtlikuks	Tõnu Kalvet
360	Õhtuleht	22.06.2014 Stockholmis pommiga ähvardanud mees oli sissekäinud	BNS
361	Õhtuleht	24.06.2014 Itaalia preestri pakkumine immigrantidele: seks dokumentide vastu	ÕL
362	Õhtuleht	25.06.2014 Suleiman, Džamaludin, Bouhlal ja Putin	Roland Tõnisson
363	Õhtuleht	29.06.2014 Eelmisel aastal võttis Euroopa Liit vastu üle 135 000 pagulase	Tõnu Kalvet
364	Õhtuleht	30.06.2014 Itaalia piirivalve leidis sissekäinud laevalt umbes 30 laipa	AFP/BNS
365	Õhtuleht	7.07.2014 Immigrantide laevalt päästeti sünnitav naine	Liina Metsküla
366	Õhtuleht	8.07.2014 Tolerants, argus ja pagulased	Roland Tõnisson
367	Õhtuleht	18.07.2014 Rahvaste sõprus ja Euroopa tulevik	Roland Tõnisson
368	Õhtuleht	16.08.2014 Salajane politseioperatsioon piiril	Maarius Suviste
369	Õhtuleht	18.08.2014 Eesti väikelapse surm ajas ameeriklased marru	SLÕL
370	Õhtuleht	18.09.2014 Majanduspõgenikud, mugavus- ja lodevuspagulased	Urmas Espenberg,
371	Õhtuleht	29.09.2014 Siseministeerium rahustab: immigrandide sissetoomise plaani	Andres Põld, Andres Tohver,

		pole	
372	Õhtuleht	6.10.2014 Koletu mõrvaloo lahendus?	Tõnis Erilaid
373	Õhtuleht	13.10.2014 Islamiuuriija: kaitseta piiridega Eestist võib saada terrorismi transiitmaa	ÕL
374	Õhtuleht	24.10.2014 Ossinovski: meie-nemad lahterdamine on ministrile diskvalifitseeriv	BNS
375	Õhtuleht	27.10.2014 Kas terve Eesti vabariik peaks tagasi astuma?	A. Põder
376	Õhtuleht	29.10.2014 Jürgen Ligi: Ma olen solvunud. Ja mulle on poliitkorrektsus väga rusuv	Rainer Kerge
377	Õhtuleht	15.11.2014 Lätis peeti kinni kaks vietnamlasi riiki smugeldanud eestlast	BNS
378	Õhtuleht	21.11.2014 (:)kivisildnik (:)see sotsialistlik raibe (:)kivisildnik	
379	Õhtuleht	21.11.2014 Obama avalikustas immigratsiooni poliitika muutmise plaani	BNS
380	Õhtuleht	1.12.2014 Ühed eurooplased on paremad kui teised?	ÕL
381	Õhtuleht	4.12.2014 Erakorralised valimised: Rootsi valitsus kaotas eelarvehääletuse	Tõnis Erilaid
382	Õhtuleht	5.12.2014 TOP 5 Sotsid vene parteiks	Laur Uudam
383	Õhtuleht	15.12.2014 Sisserändaja poeg Minu isiklik valimisprogramm	Andrei Hvostov
384	Õhtuleht	25.12.2014 Vähemalt üks surm igas päevas: Katari jalgpalli MM nõuab aastaringelt elusid	Otto Oliver Olgo

LISA 3 Kontentanalüüsi tulemuste tabelid ja joonised

Tabel 1: Meediateksti kõneisikute staatus aastate kaupa

Aasta			Vastused		Protsent artiklitest
			N	Protsent juhtudest	
2008	Meediateksti kõneisikud ehk autoriteet	Meedia	38	18%	26%
		Poliitik	50	24%	34%
		Ametnik	48	23%	32%
		Teadlane, ekspert	18	9%	12%
		Huvigruppide esindaja	24	11%	16%
		Sisserändaja	17	8%	11%
		Muu	8	4%	5%
		Pole viidatud	8	4%	5%
	Kokku		211	100%	143%
2014	Meediateksti kõneisikud ehk autoriteet	Meedia	33	12%	14%
		Poliitik	88	33%	37%
		Ametnik	52	19%	22%
		Teadlane, ekspert	31	12%	13%
		Huvigruppide esindaja	9	3%	4%
		Sisserändaja	17	6%	7%
		Muu	24	9%	10%
		Pole viidatud	15	6%	6%
	Kokku		269	100%	114%

Tabel 2 Meediateksti kõneisikute staatus väljaannete lõikes

Väljaanne			Vastused		Protsent artiklitest
			N	Protsent juhtudest	
Postimees	Meediateksti kõneisikud ehk autoriteet	Ajakirjanik/meedia	54	14%	17%
		Poliitik	118	29%	37%
		Ametnik/ametiasutus	87	22%	27%
		Teadlane, ekspert	40	10%	13%
		Huvigruppide esindaja	29	7%	9%
		Sisserändaja	31	8%	10%
		Muu	27	7%	9%
		Pole viidatud	15	4%	5%
	Kokku		401	100%	126%

Õhtuleht	Meediateksti kõneisikud autoriteet ehk	Ajakirjanik/meedia	17	22%	25%
		Poliitik	20	25%	30%
		Ametnik/ametiasutus	13	17%	19%
		Teadlane, ekspert	9	11%	13%
		Huvigruppide esindaja	4	5%	6%
		Sisserändaja	3	4%	4%
		Muu	5	6%	7%
		Pole viidatud	8	10%	12%
	Kokku		79	100%	118%

Tabel 3: Meediateksti ruumiline fookus väljaande ja aasta lõikes

Väljaanne				Aasta		Kokku
				2008	2014	
Postimees	Meediateksti ruumiline fookus	Kohalik Eesti tasand	Loendus	13	59	72
			% Aasta lõikes	10,8%	29,9%	22,7%
			% Kõigist	4,1%	18,6%	22,7%
		Institutsionaalne tasand	Loendus	17	15	32
			% Aasta lõikes	14,2%	7,6%	10,1%
			% Kõigist	5,4%	4,7%	10,1%
		Mõni teine konkreetne riik või konkreetsed riigid	Loendus	84	115	199
			% Aasta lõikes	70,0%	58,4%	62,8%
			% Kõigist	26,5%	36,3%	62,8%
		Globaalne tasand	Loendus	4	1	5
			% Aasta lõikes	3,3%	,5%	1,6%
			% Kõigist	1,3%	,3%	1,6%
		Täpne ruumiline fookus puudub	Loendus	2	7	9
			% Aasta lõikes	1,7%	3,6%	2,8%
			% Kõigist	,6%	2,2%	2,8%
	Total	Loendus	120	197	317	
		% Aasta lõikes	100,0%	100,0%	100,0%	
		% Kõigist	37,9%	62,1%	100,0%	
Õhtuleht	Meediateksti ruumiline fookus	Kohalik Eesti tasand	Loendus	8	16	24
			% Aasta lõikes	28,6%	41,0%	35,8%
			% Kõigist	11,9%	23,9%	35,8%
		Institutsionaalne tasand	Loendus	3	0	3
			% Aasta lõikes	10,7%	0,0%	4,5%
			% Kõigist	4,5%	0,0%	4,5%

		Mõni teine konkreetne riik või konkreetsed riigid	Loendus	16	22	38
			% Aasta lõikes	57,1%	56,4%	56,7%
			% Kõigist	23,9%	32,8%	56,7%
		Globaalne tasand	Loendus	1	0	1
			% Aasta lõikes	3,6%	0,0%	1,5%
			% Kõigist	1,5%	0,0%	1,5%
		Täpne ruumiline fookus puudub	Loendus	0	1	1
			% Aasta lõikes	0,0%	2,6%	1,5%
			% Kõigist	0,0%	1,5%	1,5%
	Kokku			Loendus	28	39
				% Aasta lõikes	100,0%	100,0%
				% Kõigist	41,8%	58,2%

Tabel 4 Meediateksti põhinemine aastate lõikes

Aasta			Vastused		Protsent artiklitest
			N	Protsent	
2008	Meediatekst põhineb	Sisserännanute kogemustel	18	9%	12%
		Kirjutaja arvamusel	19	10%	13%
		Temaatilise statistika/uuringute tulemuste kajastamisel	35	18%	24%
		Temaatiliste ürituste, kampaaniate tegevuse kajastamisel	5	3%	3%
		Teiste riikide kogemus(t)e kajastamisel	11	6%	7%
		Institutsionaalse tasandi otsuste kajastamisel	5	3%	3%
		Poliitikute sõnavõtul/tegevusel	39	20%	26%
		Seadusandlike otsuste kajastamisel	14	7%	9,5%
		Huvigruppide esindajate sõnavõtul	14	7%	9,5%
		Muu	34	16%	23%
	Kokku		194	100%	131%
2014	Meediatekst põhineb	Sisserännanute kogemustel	17	7%	7%
		Kirjutaja arvamusel	43	17%	18%
		Temaatilise statistika/ uuringute tulemuste kajastamisel	37	14%	16%
		Temaatiliste ürituste, kampaaniate tegevuse kajastamisel	10	4%	4%
		Teiste riikide kogemus(t)e kajastamisel	5	2%	2%
		Institutsionaalse tasandi otsuste kajastamisel	6	2%	3%
		Poliitikute sõnavõtul/tegevusel	74	29%	31%
		Seadusandlike otsuste kajastamisel	20	8%	9%
		Huvigruppide esindajate sõnavõtul	7	3%	3%
		Muu	40	15%	17%

	Kokku	259	100%	110%
--	-------	-----	------	------

Tabel 5: Meediateksti põhinemine väljaannete lõikes

Väljaanne			Vastused		Protsent artiklitest
			N	Protsent	
Postimees	Meediatekst põhineb	Sisserännanute kogemustel	31	8%	10%
		Kirjutaja arvamusel	49	13%	16%
		Temaatilise statistika/uuringute tulemuste kajastamisel	58	15%	18%
		Temaatiliste ürituste, kampaaniate tegevuse kajastamisel	13	3%	4%
		Teiste riikide kogemus(t)e kajastamisel	11	3%	4%
		Institutsionaalse tasandi otsuste kajastamisel	10	3%	3%
		Poliitikute sõnavõtul/tegevusel	97	26%	31%
		Seadusandlike otsuste kajastamisel	32	9%	10%
		Huvigruppide esindajate sõnavõtul	21	6%	7%
		Muu	55	15%	17%
	Kokku		377	100%	119%
Õhtuleht	Meediatekst põhineb	Sisserännanute kogemustel	4	5%	6%
		Kirjutaja arvamusel	13	17%	19%
		Temaatilise statistika/uuringute tulemuste kajastamisel	14	18%	21%
		Temaatiliste ürituste, kampaaniate tegevuse kajastamisel	2	3%	3%
		Teiste riikide kogemus(t)e kajastamisel	5	7%	7%
		Institutsionaalse tasandi otsuste kajastamisel	1	1%	1%
		Poliitikute sõnavõtul/tegevusel	16	21%	24%
		Seadusandlike otsuste kajastamisel	2	3%	3%
		Muu	19	25%	28%
	Kokku		76	100%	113%

Tabel 6: Meediatekstide teemade jaotumine

		Vastused		Protsent artiklites
		N	Protsent teemadest artiklites	
Meediateksti teema	Rahvaarvu vähenemine	16	2%	4%
	Rändetendentsid Euroopas	42	4%	11%
	Rahvastiku struktuuri muutused	27	3%	7%
	Sisseränne Eestisse	39	4%	10%
	Globaliseerumise mõju rahvastiku liikumisele	11	1%	3%
	Töötus	18	2%	5%
	Tööjõupuudus	13	1%	3%
	Tööjõu liikumine üldiselt	27	3%	7%
	Immigratsiooni mõju majandusele/innovatsioonile	20	2%	5%
	Spetsialiseeritud tööjõu vajadus	16	2%	4%
	Talendiralli/talentide meelitamine	12	1%	3%
	Töökeskond ja -tingimused rändetemaatika kontekstis	6	1%	2%
	Illegaalne tööjõud	9	1%	2%
	Kultuurilised konfliktid	51	5%	13%
	Kultuuriline mitmekesisus	32	3%	8%
	Keele ja kultuuri säilimine	13	1%	3%
	Rahvusliku identiteedi säilimine	19	2%	5%
	Kohanemine	30	3%	8%
	Haridus vastuvõtval maal	6	1%	2%
	Sotsiaalsed aspektid	2	0%	1%
	Õiguslikud aspektid	5	1%	1%
	Rände mõju sisserändajale ja tema peresuhetele	6	1%	2%
	Sisserännanute laste kohanemine	5	1%	1%
	Integratsiooniga seotud küsimused	55	6%	14%
	Sallivuse/ avatusega seotud küsimused	79	8%	21%
	Edukas integratsioon	11	1%	3%
	Eestisse õppima	2	0%	1%
	Eestisse tööle	3	0%	1%
	Krimi	45	5%	12%
	Immigratsiooniga Seotud poliitiline diskussioon/otsused	128	14%	33%
	Rände kulu riigile	21	2%	5%
	Riikide/institutsioonide konkurentsivõime	5	1%	1%
	Tagasiränne	13	1%	3%
	Immigrantide õigused	38	4%	10%
	Rändega seotud õnnetused	25	3%	7%
	Illegaalne ränne	91	10%	24%
Kokku		94	100%	245%

	1		
--	---	--	--

Tabel 7: Meediatekstide teemade jaotumine aastate lõikes

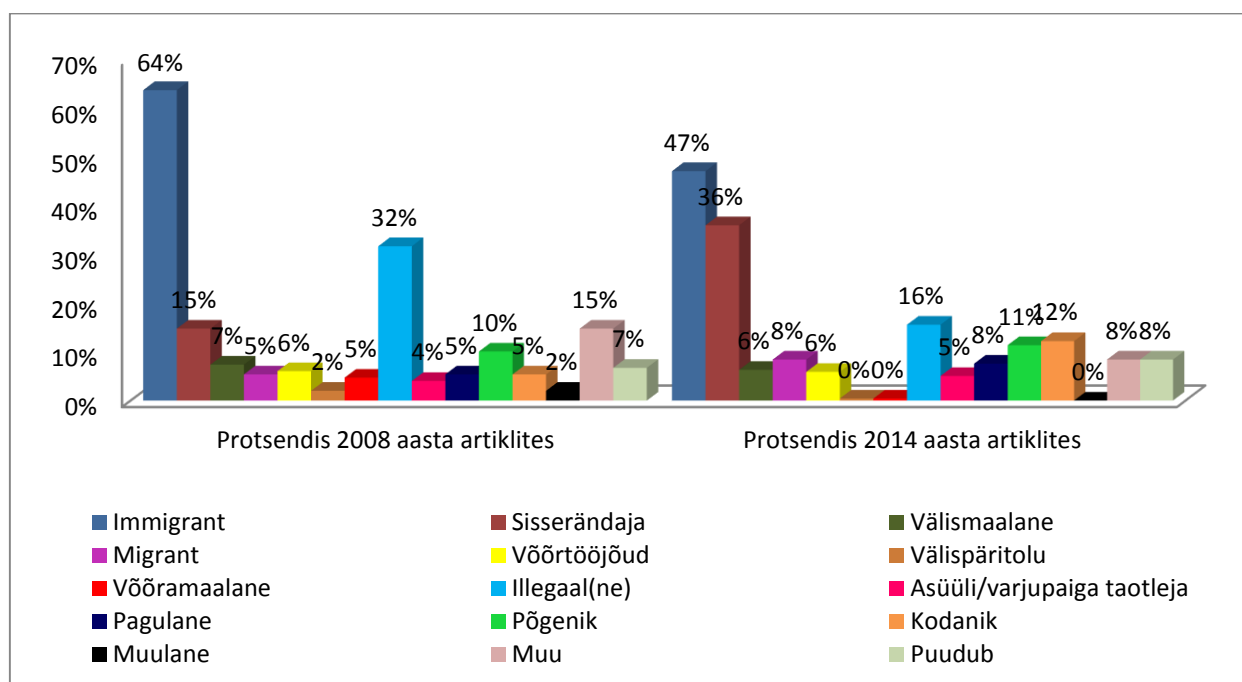
Teemakategooria	2008 N	Esineb aastal 2008 % artiklitest	2014 N	Esineb aastal 2014 % artiklitest	Erinevus protsentides 2014-2008
Rahvaarvu vähenemine	2	1%	14	6%	5
Rändetendentsid Euroopas	21	14%	21	9%	-5
Rahvastiku struktuuri muutused	12	8%	15	6%	-2
Sisseränne Eestisse	6	4%	33	14%	10
Globaliseerumise mõju rahvastiku liikumisele	9	6%	2	1%	-5
Töötus	11	7%	7	3%	-4
Tööjõupuudus	6	4%	7	3%	-1
Tööjõu liikumine üldiselt	9	6%	18	8%	2
Immigratsiooni mõju majandusele ja/või innovatsioonile	5	3%	15	6%	3
Spetsialiseeritud tööjõu vajadus	8	5%	8	3%	-2
Talendiralli/talentide meelitamine	2	1%	10	4%	3
Töökeskond/tingimused rändetemaatika kontekstis	3	2%	3	1%	-1
Illegaalne tööjõud	7	5%	2	1%	-4
Kultuurilised konfliktid	17	11%	34	14%	3
Kultuuriline mitmekesisus	12	8%	20	8%	0
Keele ja kultuuri säilimine	8	5%	5	2%	-3
Rahvusliku identiteedi säilimine	7	5%	12	5%	0
Kohanemine	14	9%	16	7%	-2
Haridus vastuvõtval maal	3	2%	3	1%	-1
Sotsiaalsed aspektid	2	1%	0	0%	-1
Õiguslikud aspektid	5	3%	0	0%	-3
Rände mõju sisserändajale ja tema peresuhetele	5	3%	0	0%	-3
Sisserännanute laste kohanemine	1	1%	4	2%	1
Integratsiooniga seotud küsimused	28	19%	27	11%	-8
Sallivuse/ avatusega seotud küsimused	26	18%	53	22%	4
Edukas integratsioon	8	5%	3	1%	-2
Eestisse tööle	0	0%	3	1%	1
Eestisse õppima	2	1%	0	0%	-1
Krimi	28	19%	17	7%	-12
Immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon/otsused	35	24%	93	39%	15
Rände kulu riigile	9	6%	12	5%	-1
Riikide/institutsioonide konkurentsivõime	2	1%	3	1%	0

Tagasiränne	1	1%	12	5%	0
Immigrantide õigused	22	15%	16	7%	-8
Rändega seotud õnnetused	9	6%	16	7%	1
Illegaalne ränne	43	29%	48	20%	-9
Kokku	388	262%	553	234%	

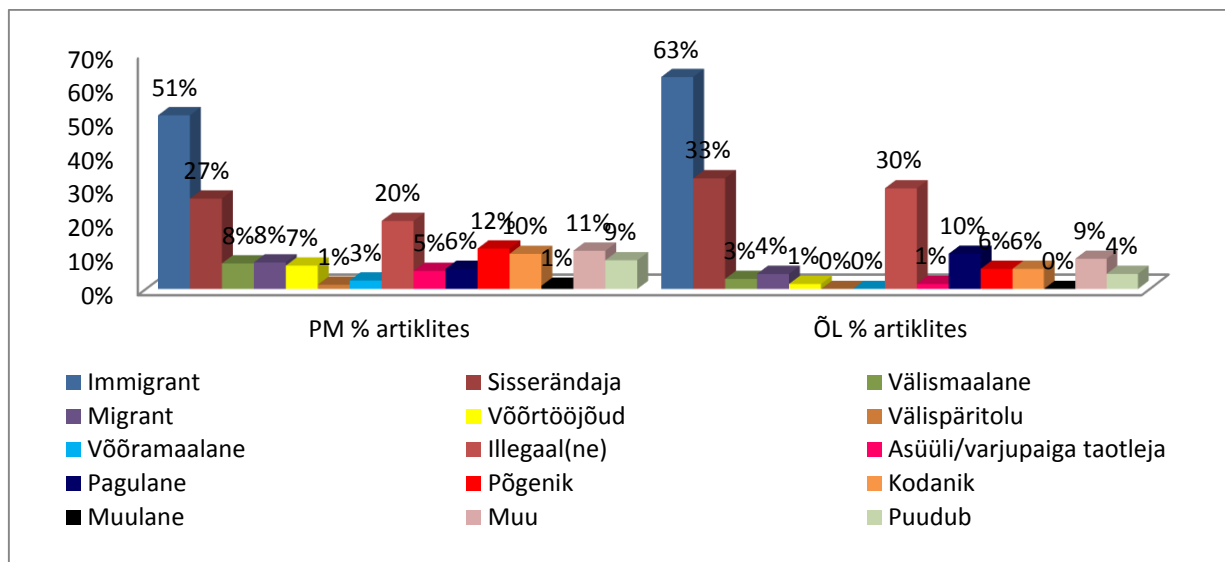
Tabel 8: Meediatekstide teemade jaotumine väljaande lõikes

Teemakategooria	PM N	Esineb PM % artiklitest	ÕL N	Esineb ÕL% artiklitest	Erinevus protsentides PM-ÕL
Rahvaarvu vähenemine	11	3%	5	7%	-3
Rändetendentsid Euroopas	35	11%	7	10%	1
Rahvastiku struktuuri muutused	23	7%	4	6%	1
Sisseränne Eestisse	29	9%	10	15%	-6
Globaliseerumise mõju rahvastiku liikumisele	10	3%	1	1%	2
Töötus	17	5%	1	1%	4
Tööjõupuudus	12	4%	1	1%	3
Tööjõu liikumine üldiselt	26	8%	1	1%	7
Immigratsiooni mõju majandusele ja/või innovatsioonile	20	6%	0	0%	6
Spetsialiseeritud tööjõu vajadus	15	5%	1	1%	4
Talendiralli/talentide meelitamine	12	4%	0	0%	4
Töökeskond ja -tingimused rändetemaatika kontekstis	6	2%	0	0%	2
Illegaalne tööjõud	7	2%	2	3%	-1
Kultuurilised konfliktid	45	14%	6	9%	5
Kultuuriline mitmekesisus	27	9%	5	7%	2
Keele ja kultuuri säilimine	11	3%	2	3%	0
Rahvusliku identiteedi säilimine	14	4%	5	7%	-3
Kohanemine	26	8%	4	6%	2
Haridus vastuvõtval maal	4	1%	2	3%	-2
Sotsiaalsed aspektid	2	1%	0	0%	1
Õiguslikud aspektid	5	2%	0	0%	2
Rände mõju sisserändajale ja tema peresuhetele	5	2%	1	1%	1
Sisserännanute laste kohanemine	4	1%	1	1%	0
Integratsiooniga seotud küsimused	46	15%	9	13%	2
Sallivuse/ avatusega seotud küsimused	66	21%	13	19%	2
Edukas integratsioon	11	3%	0	0%	3
Eestisse õppima	2	1%	0	0%	1
Eestisse tööle	3	1%	0	0%	1
Krimi	32	10%	13	19%	-9

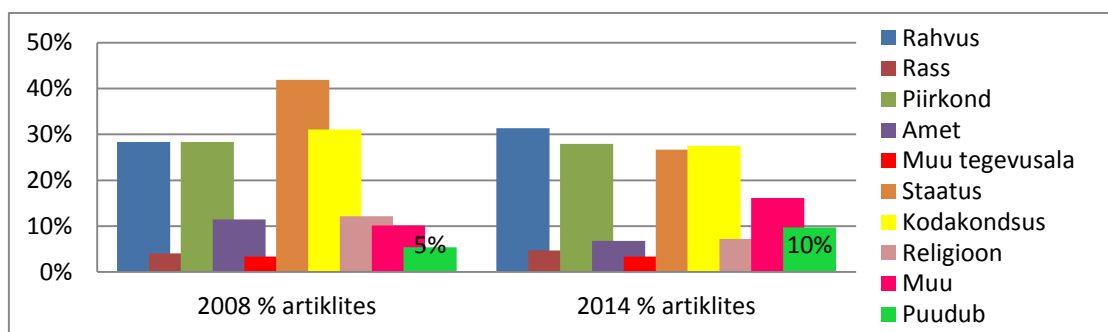
Immigratsiooniga seotud poliitiline diskussioon/otsused	113	36%	15	22%	14
Rände kulu riigile	21	7%	0	0%	7
Riikide/institutsioonide konkurentsivõime	3	1%	2	3%	-2
Tagasiränne	9	3%	4	6%	-3
Immigrantide õigused	36	11%	2	3%	8
Rändega seotud õnnetused	19	6%	6	9%	-3
Illegaalne ränne	73	23%	18	27%	-4
Kokku	800	252%	141	241%	

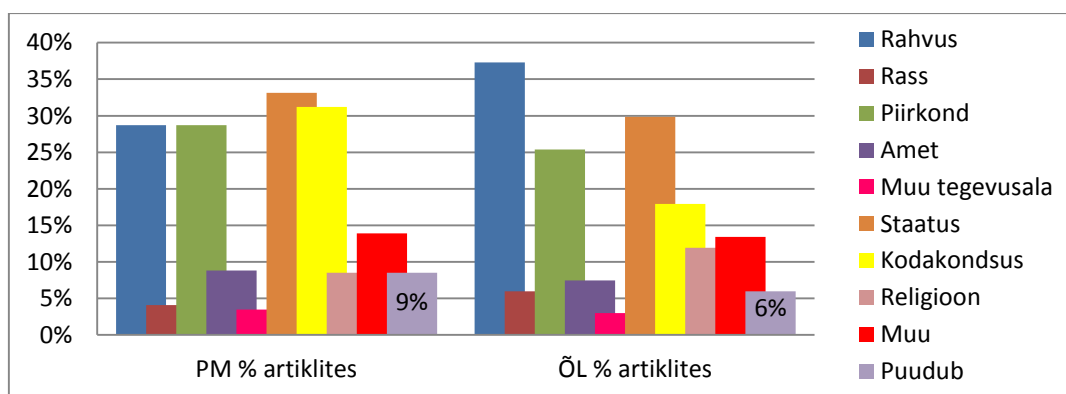
Joonis 1. Sisserändajate kohta kasutatavad väljendid aastate lõikes (protsent artiklitest)

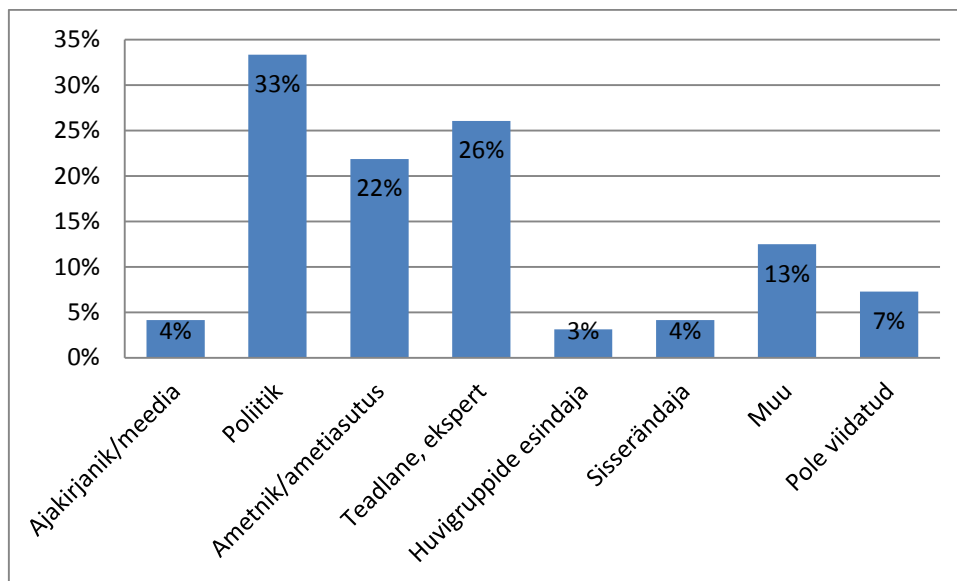
Joonis 2. Sisserändajate kohta kasutatavad väljendid väljaande lõikes

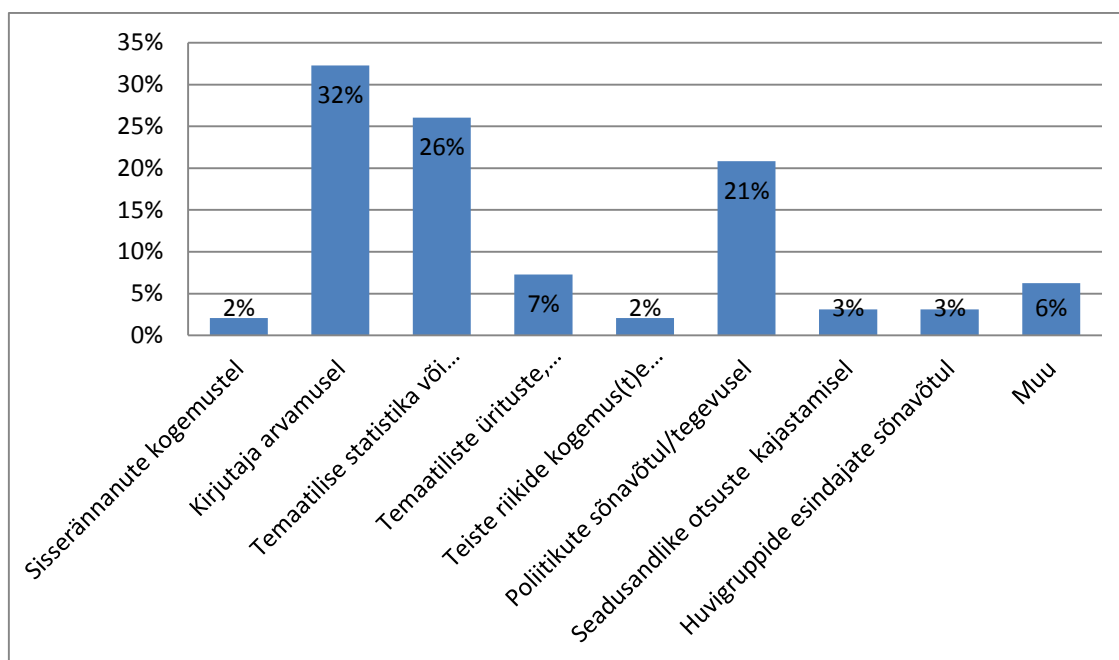
Joonis 3. Sisserändajate kohta kasutatavad kategooriad aastate lõikes

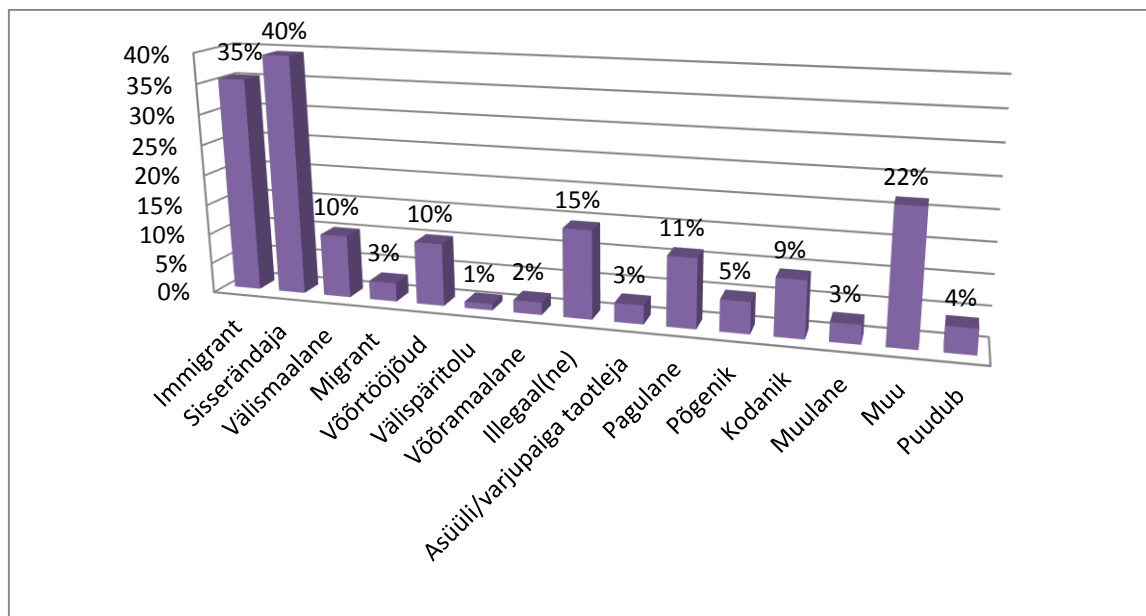
Joonis 4. Sisserändajate kohta kasutatavad kategooriad väljaande lõikes

Joonis 5. Meediateksti kõneisik kohalikul Eesti tasandil (ruumiline fookus) (% artiklitest)

Joonis 6. Meediateksti põhinemine kohalikul Eesti tasandil (ruumiline fookus) (% artiklitest)

Jooni 7. Sisserändajate kohta kasutatavad väljendid kohaliku Eesti tasandi uudistes

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Merle Lust

(sünnikuupäev): 28.03.1987

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose, **Immigratsiooni meediarepresentatsioon Postimehe ja Õhtulehe online väljaannetes 2008. ja 2014. aastal**, mille juhendaja on Andu Rämmer

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'is kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 29.05.2015